

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH DLA GMINY DWIKOZY NA
LATA 2016-2022**

Dwikozy, 2016

Spis treści

Wstęp.....	3
I. Część wprowadzająca.....	5
Zgodność z dokumentami krajowymi i regionalnymi	6
Metodyka opracowania	14
II. Część Diagnostyczno-analityczna.....	16
Informacje ogólne.....	16
Demografia.....	17
Poziom życia mieszkańców.....	25
System edukacji	27
Przedszkola	31
Szkoły podstawowe.....	31
Szkoły gimnazjalne	34
Ochrona zdrowia.....	36
Kultura i sport	38
Warunki i zasoby mieszkaniowe.....	42
Lokalny rynek pracy	44
Pomoc społeczna	50
Świadczenia rodzinne i opiekuńcze.....	56
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	61
Stypendia socjalne	62
Organizacje pozarządowe	62
Udział w wyborach.....	64
III. Lokalne problemy społeczne	65
Bezrobocie.....	65
Sytuacja osób starszych.....	70
Ubóstwo	72
Uzależnienia.....	76
Alkoholizm	76
Bezdomność	79
Niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba	80
Bezpieczeństwo publiczne.....	83
Ochotnicza Straż Pożarna	84
Przestępczość w Gminie Dwikozy	84

Ochrona macierzyństwa.....	85
Problemy opiekuńczo-wychowawcze	86
Przemoc w rodzinie.....	89
Analiza SWOT.....	91
IV. Część programowa	95
Misja Gminy.....	95
Cele strategiczne i operacyjne	96
Kierunki działań.....	97
Źródła finansowania.....	108
Koordynator.....	108
Monitoring.....	108
Spis wykresów i rysunków.....	110
Spis tabel	111

Wstęp

Obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych nakłada na gminę art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych kwestii społecznych. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, oraz doprowadzić do ich integracji społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Dwikozy służyć będzie jako podstawa określająca kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej, na terenie gminy w latach 2016–2022.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, oświaty, kultury, policji oraz radni. W prace nad Strategią mieszkańcy byli włączeni po przygotowaniu wstępnego projektu dokumentu, w trakcie konsultacji nad jego zapisami. Ostateczny kształt dokumentowi nadał zespół Ośrodka Pomocy Społecznej przy wsparciu eksperta zewnętrznego.

Strategia ma charakter otwarty, zawiera w sobie założenie ciągłego doskonalenia zawartych w niej zapisów, modyfikacji kierunków działań oraz sposobów realizacji założonych celów. Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów z zakresu pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych działań zależy zarówno od środków finansowych posiadanych przez gminę jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu. Dobrze opracowana Strategia jest podstawą skutecznego pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej dla których stanowi potencjalne uzasadnienie. Jako uzupełnienie środków

gminnych należy wskazać aktywną współpracę z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pozarządowymi, które niejednokrotnie mają szersze możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe.

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych opracowywanego dokumentu.

Część diagnostyczna zawiera informacje ogólne dotyczące Gminy Dwikozy oraz specyfikę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych oraz identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT). Strategia przygotowywana była na jak najbardziej aktualnych danych na moment przygotowywania dokumentu, czyli ostatni kwartał 2015 roku, dlatego też dane pochodzące z Głównego Urzędu Statystycznego czy z Zasobów Pomocy Społecznej kończyły się na roku 2014. W przypadku danych określających system edukacji, możliwym było użycie danych z roku szkolnego 2015/2016. Uzupełnieniem części diagnostycznej jest opis lokalnych problemów społecznych.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

I. Część wprowadzająca

Dokument mający duży wpływ na kreowanie rzeczywistości społecznej powinien być oparty na wartościach i zasadach polityki społecznej, czyli doktrynach i normach działania, którymi to właśnie powinny się kierować podmioty polityki społecznej przy realizacji postawionych celów. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. Zasada przezorności – bezpieczeństwo socjalne jednostki nie powinno być efektem tylko i wyłącznie świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać także z odpowiedzialności za przyszłość własną oraz rodziny.
2. Zasada pomocniczości – w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
3. Zasada samorządności – wyraża się poprzez organizację życia społecznego w sposób gwarantujący prawo do aktywnego udziału jednostkom i grupom w istniejących instytucjach społecznych oraz do tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
4. Zasada wielosektorowości - polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.
5. Zasada samopomocy – opiera się na istnieniu i rozwoju wzajemnej pomocy ludzi, którzy zmagają się z podobnymi problemami życiowymi, zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
6. Zasada solidarności społecznej – oznacza wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
7. Zasada partycypacji – określa taką organizację życia społecznego, która umożliwia jednostkom realizację swoich ról społecznych, a grupom pozwala zająć równoprawne z innymi grupami miejsce w społeczeństwie.

8. Zasada dobra wspólnego - przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najuboższych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Zgodność z dokumentami krajowymi i regionalnymi

Przygotowując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Dwikozy na lata 2016-2022 oparto się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z obowiązującymi przepisami oraz wymogami prawnymi. Najważniejszym aktem prawnym państwa polskiego oraz fundamentem państwa i systemu prawnego jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. To ona określa podstawowe prawa i wolności obywatelskie, a także gwarantuje poszanowanie praw osobistych, politycznych, ekonomicznych oraz socjalnych. Szczególną ochroną obejmuje dobro rodziny. Konstytucja Rzeczypospolitej Polski mówi, że wszyscy obywatele są równi wobec prawa i obowiązków. Mają prawo do równego ich traktowania i nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to również, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiać im życie w warunkach odpowiednich godności człowieka.

Ustawa o pomocy społecznej

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 poz.163 ze zm.) definiuje pomoc społeczną jako instytucję polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których

nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia zasoby i możliwości. Ustawa o pomocy społecznej określa zadania w zakresie pomocy społecznej, organizację pomocy, rodzaje świadczeń, a także zasady i tryb ich udzielania. Określa również materialno-prawne przesłanki udzielania świadczeń z pomocy społecznej z tytułu:

1. ubóstwa;
2. sieroctwa;
3. bezdomności;
4. bezrobocia;
5. niepełnosprawności;
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby;
7. przemocy w rodzinie;
- 7a. potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
8. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
9. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
10. braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo wychowawcze;
11. trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
12. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
13. alkoholizmu lub narkomanii;
14. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
15. klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r. poz. 1274) w sposób kompleksowy reguluje stosunki rodzinne, w tym między innymi kwestie związane z zawieraniem małżeństw, praw i obowiązków małżonków, ojcostwa, stosunków między rodzicami a dziećmi, przysposobienia dzieci, opieki nad dziećmi itp.

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 z późn. zm.) kładzie szczególny nacisk na edukację oraz aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia dla tych grup. Ustawa o zatrudnieniu socjalnym stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi również naprzeciw postulatami organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem.

Ustawa o spółdzielniach socjalnych

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651 z późn. zm.) kompleksowo reguluje kwestię funkcjonowania spółdzielni socjalnej. W myśl cytowanej ustawy spółdzielnia socjalna to forma prawna podmiotu łączącego w sobie cechy przedsiębiorstwa oraz organizacji pozarządowej, mająca umożliwić jej członkom, którymi muszą być w 50% osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, powrót do uregulowanego życia społecznego i aktywności na rynku pracy. Spółdzielnia socjalna, jako rodzaj spółdzielni pracy, opiera się na zasadzie osobistego świadczenia pracy przez jej członków.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015r., poz. 114 z późn. zm.) reguluje przyznawanie i wypłatę świadczeń. Świadczenia przyznawane zgodnie z powyższą Ustawą są w całości finansowane ze środków budżetu państwa. W myśl ustawy o świadczeniach rodzinnych istnieje jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, świadczenia opiekuńcze tj. zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy, świadczenie pielęgnacyjne oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, świadczenie rodzicielskie

Ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów

Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2014 roku, poz. 567) określa warunki nabywania oraz zasady ustalania i wypłacania zasiłków dla opiekunów osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 r. w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego.

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów

Z dniem 1 października 2008 r. weszła w życie ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 859, z późn. zm.) określająca zasady pomocy materialnej udzielanej przez państwo osobom mającym trudności w egzekucji wierzytelności alimentacyjnych od rodziców oraz zakres prowadzenia przez gminy postępowania wobec dłużników alimentacyjnych. Ustawa ta reguluje dwie istotne kwestie związane z brakiem skuteczności egzekucji zasądzonych od rodziców alimentów. Pierwszą z nich jest postępowanie gmin wobec dłużników alimentacyjnych, którego celem jest poprawa ściągальności alimentów, drugą pomoc państwa dla rodzin z dziećmi, będących w trudnej sytuacji materialnej w związku z nieskuteczną egzekucją alimentów w postaci przyznanych świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego

Według ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375) zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa. Ochronę mają zapewnić organy administracji rządowej, samorządowej, instytucje do tego powołane oraz stowarzyszenia, fundacje, związki wyznaniowe, a także inne osoby fizyczne i prawne. W świetle ustawy, ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

1. Promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym.
2. Zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

3. Kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014 r., poz. 1118 z późn. zm.) jest szczególnie ważnym aktem z punktu widzenia funkcjonowania organizacji pozarządowych w Polsce. Reguluje prowadzenie działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe, tryb, zasady i formy zlecania realizacji zadań publicznych przez administrację publiczną organizacjom pozarządowym, uzyskiwanie przez organizacje statusu organizacji pożytku publicznego oraz nadzór nad działalnością organizacji pożytku publicznego, a także warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz kwestie dotyczące konsultowania projektów dokumentów. Ustawa szczegółowo reguluje:

1. Prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego).
2. Uzyskanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego).
3. Nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego.
4. Wolontariat.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1286 z późn. zm.) powierza gminie najwięcej kompetencji i zadań z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi oraz wychowaniu w trzeźwości jako jednostce administracyjnej będącej najbliższym społeczeństwem lokalnym. Do zadań tych należy:

- Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.

- Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii,
- w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych.
- Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 roku poz. 1390.) określa następujące zadania gminy w tym obszarze:

- Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zespół interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie ma za zadanie diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, następnie podejmowanie działań w środowiskach zagrożonych przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą. Zespół Interdyscyplinarny i funkcjonujące

grupy robocze realizują swoje cele m.in. poprzez opracowywanie i realizację indywidualnych planów pomocy i inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, a następnie monitorowanie sytuacji w tych rodzinach. Do zadań zespołu należy również dokumentowanie podejmowanych działań, a także ich efektów.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2015r., poz. 332 z późn. zm.), nakłada nowe obowiązki na administrację publiczną. W myśl powyższej ustawy obowiązkiem gminy jest zapewnienie wsparcia rodzinie z trudnościami w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie:

- a. pracy z rodziną np. konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, terapia, mediacje, pomoc prawna, a także pomoc ze strony asystenta rodziny,
- b. pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci poprzez placówkę wsparcia dziennego oraz rodzinę wspierającą.

Szczegółowe zadania gminy zostały określone w art. 176 ustawy i należą do nich:

- 1) opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a. zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b. organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c. prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.
- 4) finansowanie:
 - a. kosztów szkoleń dla rodzin wspierających
 - b. podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny

- c. kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające.
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ustawie,
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy,
- 8) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193, ust.8.

Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej na lata 2012-2017

Celem strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej jest zaplanowanie i praktyczna realizacja wyznaczonych założeń rozwiązywania problemów społecznych w regionie świętokrzyskim. Strategia polityki społecznej jest długofalową koncepcją działania w zakresie polityki społecznej, która zawiera założenia strategiczne w postaci celów wynikających z sytuacji społeczno-gospodarczej i potrzeb mieszkańców oraz uwarunkowań zewnętrznych. Głównym celem zawartym w Świętokrzyskim Programie Pomocy Społecznej jest zwiększenie efektywności systemu pomocy i integracji społecznej poprzez:

- Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego
- Wsparcie rozwoju usług socjalnych i edukacyjnych dla osób starszych
- Rozwój systemu opieki i wsparcia nad dzieckiem i rodziną
- Inspirowanie i wspieranie innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej
- Upowszechnienie nowych metod i standardów pracy socjalnej poprzez kształcenie i szkolenie zawodowe kadr pomocy i integracji społecznej.

Realizacja Strategii będzie wymagała także odwoływania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia, prawa pracy, kodeksu postępowania administracyjnego itp.

Metodyka opracowania

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powierzono ekspertom Świętokrzyskiego Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej. Dokument został wypracowany metodą ekspercko-partycypacyjną, co umożliwiło udział lokalnej społeczności na każdym etapie budowania Strategii, zaczynając od diagnozy i na części programowej kończąc. W procesie tworzenia strategii przeprowadzono następujące działania:

- diagnozę i identyfikację podstawowych problemów społecznych mieszkańców gminy,
- analizę silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń polityki społecznej w gminie,
- ustalenie celów strategicznych, szczegółowych oraz zadań niezbędnych do ich realizacji,
- konsultacje społeczne diagnozy, analizy SWOT oraz działań w formie spotkań z przedstawicielami mieszkańców, instytucji z terenu gminy oraz organizacji pozarządowych.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Urzędu Gminy w Dwikozach, Ośrodka Pomocy Społecznej w Dwikozach, Gminnego Zespołu Oświaty, Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Sandomierzu, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach, Komisariatu Policji w Dwikozach oraz instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Przygotowując strategię polityki społecznej na obszarze gminy uwzględniono m.in. dane dotyczące demografii i stopy bezrobocia. Informacje takie pozwalają przewidzieć zmiany zachodzące wśród mieszkańców gminy, przekładają się także na kierunek polityki społecznej.

W ramach warsztatów wypracowano analizę SWOT, sformułowano misję oraz zaplanowano cele i kierunki działań, które stanowią podstawę rozwiązywania najważniejszych problemów społecznych oraz służą podnoszeniu jakości i poziomu życia mieszkańców.

Celem konsultacji społecznych było zdiagnozowanie obecnej sytuacji społecznej gminy, poprzez wskazanie największych problemów, które następnie należało uwzględnić podczas prac nad strategią. Konsultacje społeczne są niezwykle istotnym elementem każdego procesu planowania strategicznego, pozwalającym na wypowiedzenie się społeczności lokalnej.

II. Część Diagnostyczno-analityczna

Informacje ogólne

Gmina Dwikozy jest gminą wiejską, która zajmuje około 84,6 km² i położona jest we wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie sandomierskim. Gmina bezpośrednio sąsiaduje z gminami: Ożarów, Zawichost, Obrazów, Wilczyce oraz Sandomierz. Południowo-wschodnią granicę Gminy stanowi rzeka Wisła.

Rysunek 1. Umiejscowienie Gminy Dwikozy na tle powiatu, województwa oraz kraju

Źródło. Opracowanie własne

Administracyjnie Gmina Dwikozy podzielona jest na 24 sołectwa: Bożydar, Buczek, Czermin, Dwikozy, Gałkowice, Gierlachów, Góry Wysokie, Jaroszówka, Kamień Łukawski, Kępa Chwałowska, Kolonia Gałkowice, Mściów, Nowe Kichary, Nowy Garbów, Nowy Kamień,

Romanówka, Rzeczyca Mokra, Rzeczyca Sucha, Słupcza, Stare Kichary, Stary Garbów, Szczytniki, Winiarki oraz Winiary.

Gmina Dwikozy jest gminą rolniczą. Według Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku grunty gospodarstw rolnych zajmują ponad 65% powierzchni Gminy, z czego blisko 90% stanowią użytki rolne. Na terenie Gminy lasy zajmują powierzchnię 391,58 ha, z czego lasy publiczne stanowią 24%.

W 2014 roku na terenie gminy funkcjonowało 6719 gospodarstw rolnych. W porównaniu z rokiem 2010 oznacza to mniejszą o 254 liczbę gospodarstw.

Tabela 1. Liczba gospodarstw rolnych na terenie Gminy Dwikozy w latach 2010-2014

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba gospodarstw rolnych	6973	6987	6994	6702	6719

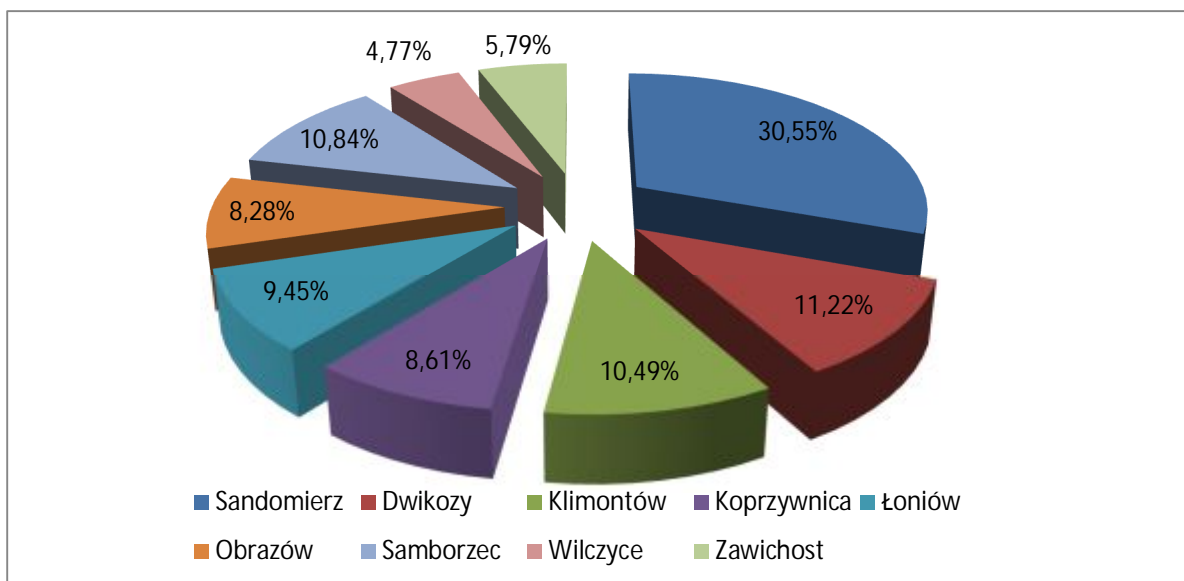
Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych UG Dwikozy.

Demografia

Jednym z warunków rozwoju gminy jest stały wzrost potencjału ludzkiego. Gminy rywalizują o niego poprzez pozyskiwanie nowych mieszkańców, głównie młodych i z wysokimi kwalifikacjami, co z jednej strony pozwoli na budowanie lokalnego kapitału społecznego i intelektualnego oraz przyczyni się do „spowolnienia” starzenia się lokalnego społeczeństwa i „odsunięcie” w czasie działań skierowanych w stronę problemów ludzi starszych, z drugiej – stanowi źródło potencjalnych przyszłych dochodów gminy.

Gmina Dwikozy jest drugą najliczniejszą gminą w powiecie sandomierskim, ustępując tylko Gminie Miejskiej Sandomierz. Ponad 11% mieszkańców powiatu zamieszkuje w Gminie Dwikozy.

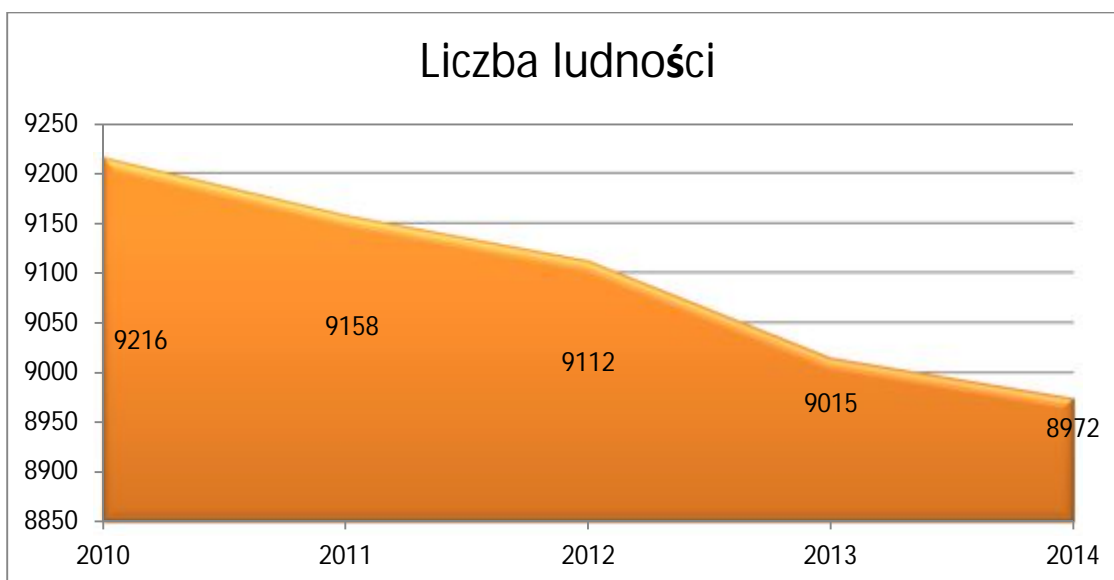
Wykres 1. Udział populacji gmin w populacji powiatu sandomierskiego

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Według danych uzyskanych z Urzędu Gminy w Dwikozach w 2014 roku w gmina liczyła 8972 mieszkańców. Zmianę liczby ludności na przestrzeni lat 2010-2014 prezentuje poniższy wykres. W przeciągu całego analizowanego okresu populacja Gminy ulegała systematycznemu zmniejszeniu – łącznie o 2,6%.

Wykres 2. Ludność Gminy Dwikozy w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Dwikozach.

Wśród mieszkańców gminy przeważają kobiety. W 2014 roku stanowiły 51,2% ludności.

Tabela 2. Ludność Gminy Dwikozy w podziale na płeć

	2010	2011	2012	2013	2014
Kobiety	4720	4701	4683	4624	4592
Mężczyźni	4494	4456	4429	4391	4382

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Dwikozach.

Gmina Dwikozy podzielona jest na 24 sołectwa. Najwięcej mieszkańców zamieszkuje Dwikozy (21,31%), Mściów (9,24%), Słupczę (8,93%) oraz Gierlachów (8,44%). Mniej niż 1% mieszkańców Gminy mieszka w sołectwach Buczek, Jaroszkówka, Kępa Chwałowska oraz Kolonia Gałkowice.

Tabela 3. Ludność Gminy Dwikozy wg sołectw

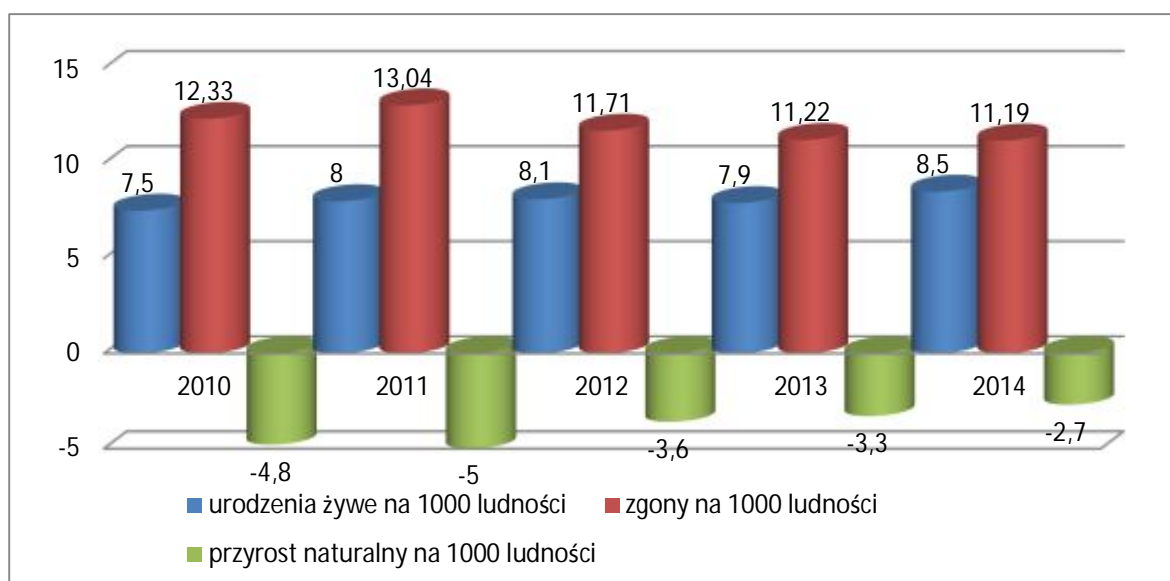
Sołectwo	L. ludności	%	Sołectwo	L. ludności	%
Bożydar	315	3,51%	Nowe Kichary	248	2,76%
Buczek	58	0,65%	Nowy Garbów	184	2,05%
Czermin	147	1,64%	Nowy Kamień	513	5,72%
Dwikozy	1912	21,31%	Romanówka	200	2,23%
Gałkowice	280	3,12%	Rzeczyca Mokra	354	3,95%
Gierlachów	757	8,44%	Rzeczyca Sucha	138	1,54%
Góry Wysokie	556	6,20%	Słupcza	801	8,93%
Jaroszkówka	49	0,55%	Stare Kichary	129	1,44%
Kamień Łukawski	127	1,42%	Stary Garbów	217	2,42%
Kępa Chwałowska	89	0,99%	Szczytniki	400	4,46%
Kolonia Gałkowice	73	0,81%	Winiarki	251	2,80%
Mściów	829	9,24%	Winiary	345	3,85%

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Dwikozach.

Prognoza Głównego Urzędu Statystycznego dla powiatów i miast na prawach powiatu przewiduje ciągły spadek liczby ludności powiatu sandomierskiego do roku 2050. Według tej prognozy, w 2050 roku powiat sandomierski zamieszkiwać będzie 56224 osoby, czyli o niemal 29% mniej niż obecnie. Wiążąc liczbę mieszkańców gminy z liczbą mieszkańców powiatu możemy również założyć zmniejszenie populacji Gminy Dwikozy. Prognozując stały spadek populacji gminy na obecnym poziomie, czyli ok. 0,7% na rok, w 2050 roku w Gminie Dwikozy powinno mieszkać około 6371 mieszkańców.

Na podstawie samej liczby mieszkańców nie jesteśmy w stanie oprzeć diagnozy sytuacji demograficznej gminy. Niezbędne będzie jeszcze określenie dynamiki zmian ilościowych na przestrzeni ostatnich lat oraz jakościowych, przejawiających się strukturą ludności. Zmniejszająca się liczba mieszkańców spowodowana jest między innymi ujemnym przyrostem naturalnym oraz saldem migracji.

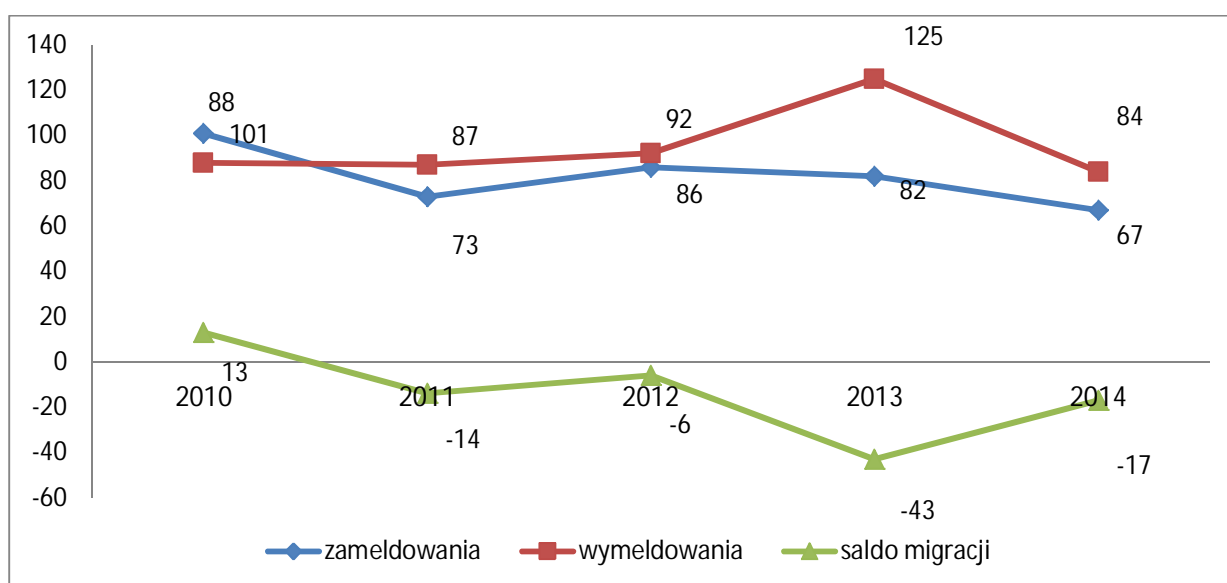
Wykres 3. Przyrost naturalny w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z powyższego wykresu w całym analizowanym okresie w Gminie Dwikozy utrzymywał się ujemny przyrost naturalny, czyli liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń. W 2014 roku na każdy 1000 mieszkańców przyrost naturalny wynosił -2,7. Sytuacją pożądaną w gminie byłoby zniwelowanie ujemnego przyrostu naturalnego napływem ludności z zewnątrz, w szczególności osób w wieku produkcyjnym. Niestety w Gminie Dwikozy w latach 2010-2014 utrzymywało się ujemne saldo migracji.

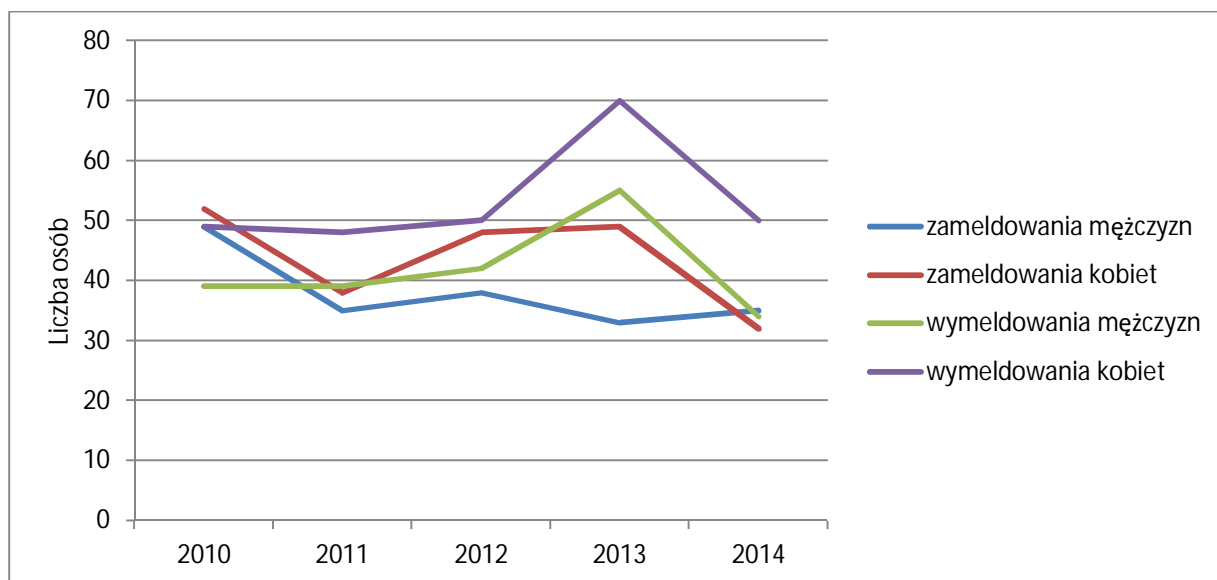
Wykres 4. Saldo migracji w Gminie Dwikozy w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2014 roku różnica między osobami wymeldowanymi a zameldowanymi wyniosła 17 osób. Od 2011 roku w Gminie Dwikozy było ujemne saldo migracji. Jako osoby bardziej mobilne należy wskazać kobiety, które to częściej decydowały się na wyjazd bądź przyjazd do gminy.

Wykres 5. Migracje w podziale na płeć w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Ruch wędrowniczy mieszkańców nadal wskazuje na przemieszczenia ludności poza Gminę do innych ośrodków miejskich. W 2014 roku ten kierunek wybrało 55 mieszkańców, na wyprowadzkę na wieś zdecydowało się 29 osób. Również wśród przybywających do gminy dominowały osoby przeprowadzające się z miasta.

Tabela 4. Kierunki migracji w Gminie Dwikozy w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
zameldowania z miast	57	44	68	47	45
zameldowania ze wsi	43	29	16	35	22
zameldowania z zagranicy	1	0	2	0	0
wymeldowania do miast	61	53	61	80	55
wymeldowania na wieś	26	34	31	43	29
wymeldowania za granicę	1	0	0	2	0

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Obecnie na 1 km² w Gminie Dwikozy przypada 106 mieszkańców. Jest to wynik niższy niż średnia gęstość zaludnienia w powiecie sandomierskim o 12 osób. Wyższy wskaźnik dla

powiatu wynika z dużego rezultatu w Gminie Sandomierz (848 osób na km²). We wszystkich pozostałych gminach powiatu sandomierskiego gęstość zaludnienia jest mniejsza niż w Gminie Dwikozy.

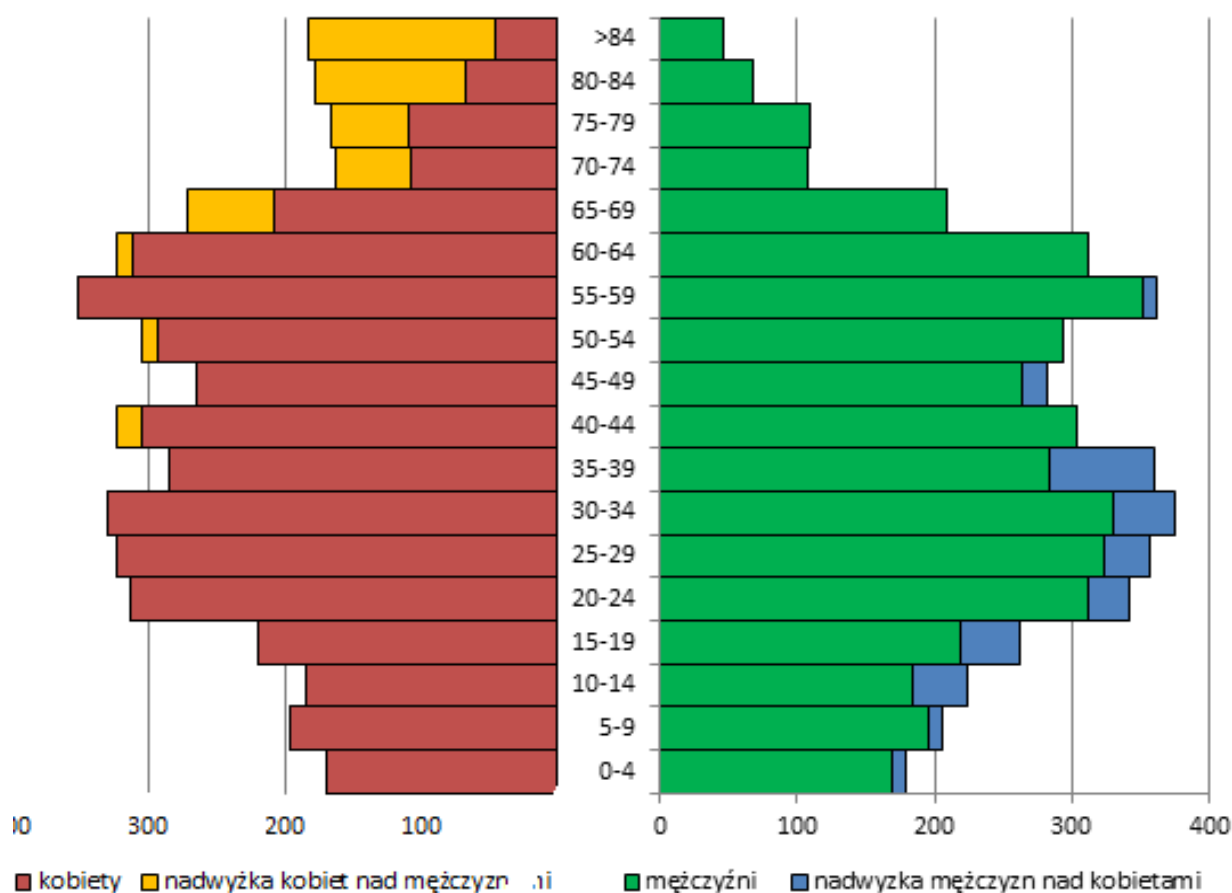
Tabela 5. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu sandomierskiego

Powiat sandomierski	118	Sandomierz	848
Dwikozy	106	Klimontów	84
Koprzywnica	99	Łoniów	87
Obrazów	92	Samorzec	101
Wilczyce	55	Zawichost	57

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Przy analizie liczby ludności Gminy Dwikozy wykazano przewagę liczby kobiet nad mężczyznami. Dokładną tendencję w poszczególnych rocznikach wieku prezentuje piramida wieku GUS.

Wykres 6. Piramida wieku GUS

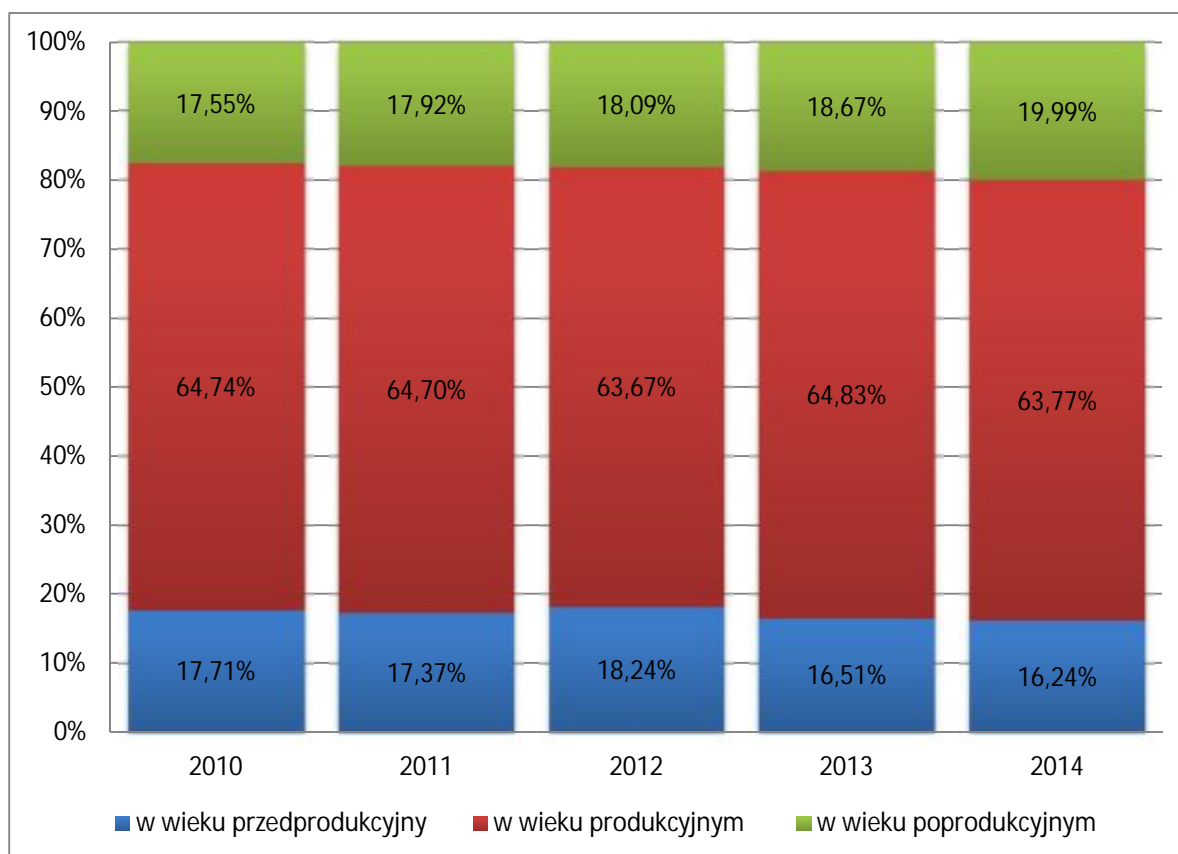

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z piramidy wieku, Gmina Dwikozy jest przykładem społeczeństwa regresywnego. Wśród mieszkańców Gminy Dwikozy w wieku do 39 lat przeważają mężczyźni. Kobiety stanowią większość wśród osób w wieku 40-44, 50-54 oraz powyżej 60 lat. Jak łatwo zaobserwować na powyższym wykresie wśród mieszkańców powyżej 65 roku życia zdecydowanie przeważają kobiety. Wśród najstarszej analizowanej grupy wiekowej na jednego mężczyznę przypadają aż cztery kobiety.

Ważnym elementem struktury demograficznej ludności, który ma wpływ na przebieg procesów demograficznych, jest wiek ludności, przekładający się na odsetek ludności w wieku produkcyjnym. Gminę Dwikozy cechuje przewagą osób w wieku produkcyjnym, jednak należy zwrócić szczególną uwagę na to, iż przewaga tej grupy w analizowanym okresie zmniejszyła się o niemal jeden punkt procentowy.

Wykres 7. Ludność Gminy Dwikozy wg ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2014

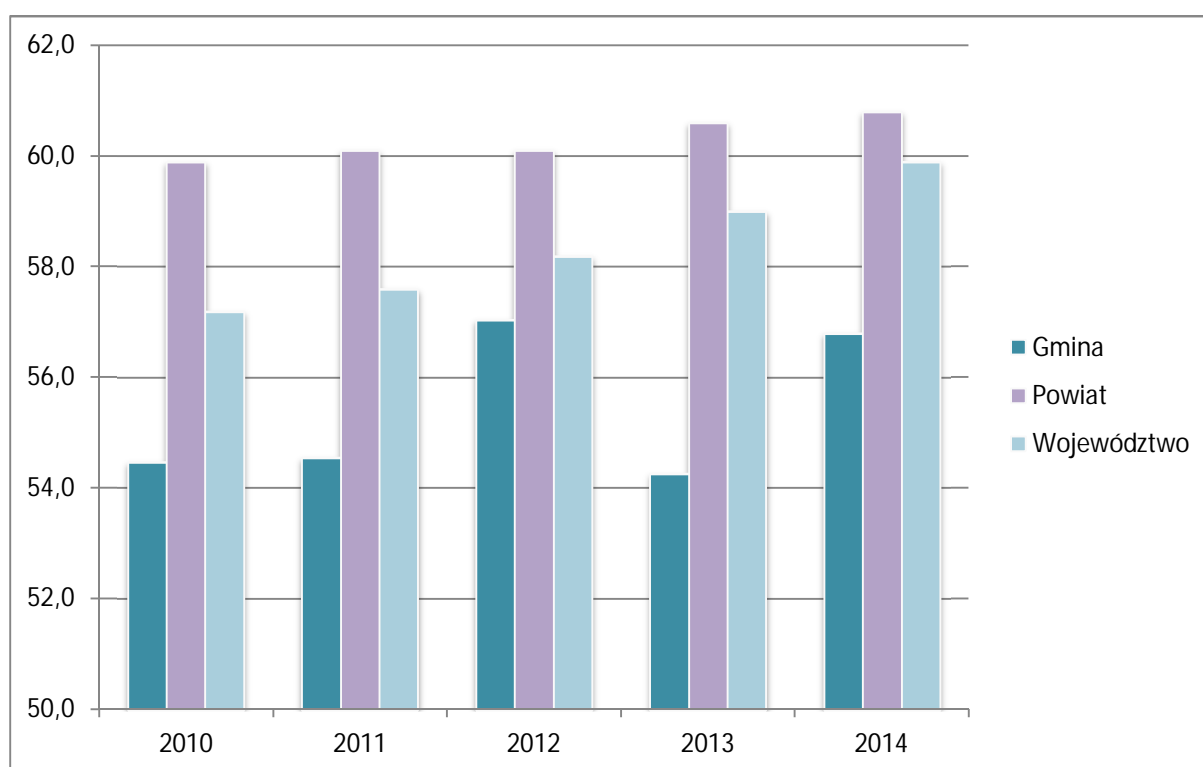

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Analizując strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku, należy zauważyć iż zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym oraz zmniejsza się w wieku

przedprodukcyjnym. Zestawiając te informacje z wcześniejszą prognozą liczby ludności gminy, wyłania się niebezpieczny trend mocno „starzejącego się” społeczeństwa. Korzystając z prognozy liczby ludności Głównego Urzędu Statystycznego dla powiatu sandomierskiego, możemy założyć, że w Gminie Dwikozy do 2050 roku, udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrośnie z obecnych 19,99% do około 34%. Oznacza to, że wskaźnik obciążenia demograficznego, który informuje nas ile osób w wieku nieprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym (im mniej tym lepiej) wzrośnie z obecnych 56,8 do około 84.

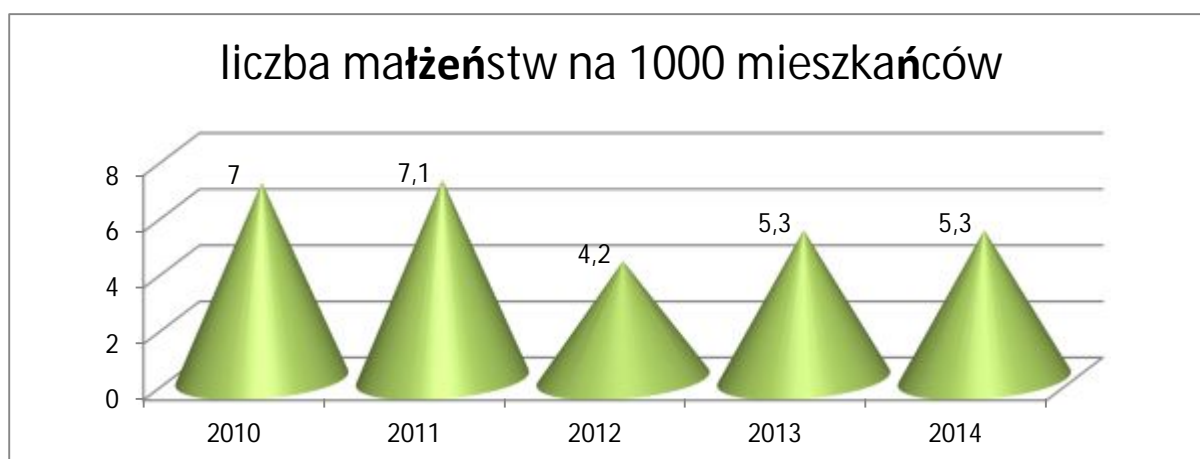
Wykres 8. Wskaźnik obciążenia demograficznego Gminy Dwikozy na tle powiatu i województwa

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Starzejące się społeczeństwo jest problemem nie tylko ogólnopolskim, ale również europejskim. Wpływ na to ma wiele czynników. Jednym z nich jest coraz mniejsza liczba narodzin. Główną komórką społeczną w Polsce, pomimo zmieniającego się wzorca rodziny oraz rosnącej liczby związków nieformalnych jest małżeństwo, które niezmiennie ma olbrzymi wpływ na prężność demograficzną lub jej brak.

Wykres 9. Liczba małżeństw na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W porównaniu z latami 2010-2011, nastąpił znaczny spadek liczby zawartych małżeństw. W 2014 roku na każdy 1000 mieszkańców gminy zawarto pięć związków małżeńskich, gdzie cztery lata wcześniej tych związków zawierano siedem. Wśród przyczyn malejącej liczby małżeństw należy wskazać:

- niż demograficzny,
- emigracja ludzi młodych,
- zachodzące przemiany obyczajowe.

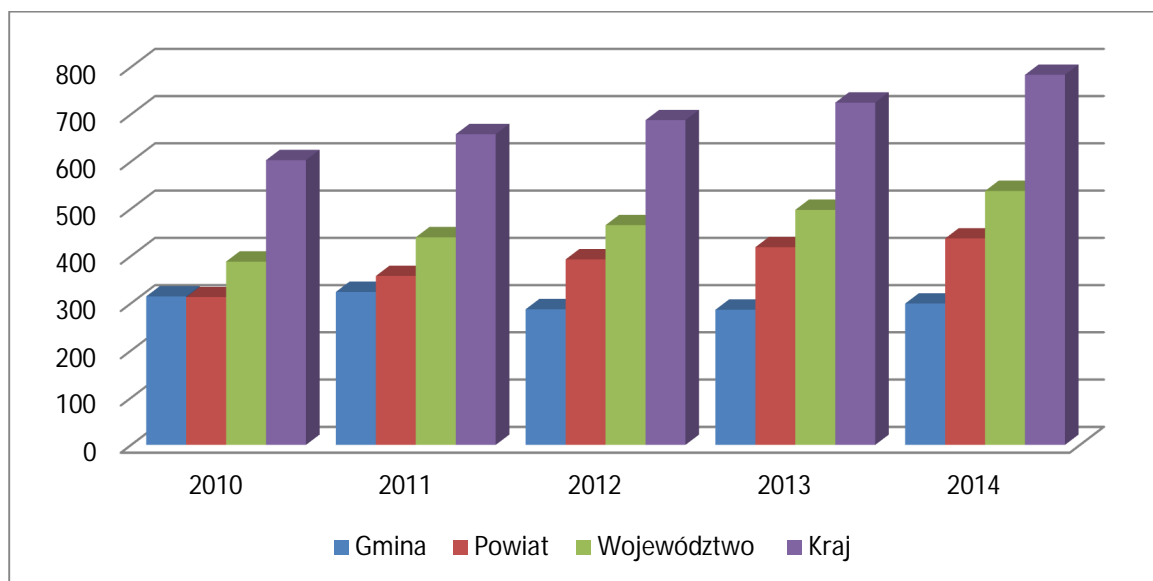
To właśnie w małżeństwach rodzi się najwięcej dzieci (według danych GUS, odsetek urodzeń pozamałżeńskich wynosi ok 23%), dlatego też zmiany w zakresie urodzeń to efekt wyboru, jakiego dokonują ludzie młodzi, decydując się najpierw na osiągnięcie określonego poziomu wykształcenia oraz stabilizacji ekonomicznej, a dopiero potem na założenie rodziny oraz jej powiększenie. Skutkiem tych zmian jest przesunięcie najwyższej płodności kobiet z grupy wieku 20-24 lata do grupy 25-29 lat, a także znaczący wzrost płodności w grupie wieku 30-34 lata, związany w głównej mierze z realizacją „odłożonych” urodzeń.

Poziom życia mieszkańców

Zachodzące zmiany demograficzne mają również związek z sytuacją materialną rodzin. Jednym ze sposobów zobrazowania zamożności społeczności lokalnej jest wskaźnik dochodów budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych przypadających na

1 mieszkańca. W 2014 roku w Gminie Dwikozy było to 299,20 zł, co oznacza spadek o niemal 13% w porównaniu z rokiem 2010. Spadek dochodów jest zjawiskiem niepożądanym w każdej jednostce samorządu terytorialnego, jednak może on wynikać między innymi ze struktury demograficznej Gminy. Dla porównania w analogicznym okresie czasu następował systematyczny wzrost średnich dochodów z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w powiecie, województwie oraz kraju.

Wykres 10. Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca w porównaniu z powiatem, województwem oraz krajem

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca ściśle wiążą się z zamożnością poszczególnych regionów. Województwo Świętokrzyskie należy do grupy najbiedniejszych regionów całej Unii Europejskiej, dlatego też średnie dochody województwa stanowią jedynie 69% średniej krajowej. Jak wynika z powyższego wykresu, w przypadku Gminy Dwikozy, udział ten jest jeszcze niższy i wynosi jedynie 38%.

O względnej zamożności mieszkańców mówi też wskaźnik jakim jest kwota wypłacanych dodatków mieszkaniowych. Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Pomoc ta nie ma charakteru

uznaniowego, lecz przysługuje osobom, które spełniają kryteria określone przepisami prawa odnośnie:

- tytułu prawnego do lokalu
- osiągnięcia odpowiednio niskiego dochodu
- odpowiedniej powierzchni użytkowej lokalu

W Gminie Dwikozy w latach 2012-2014 roku pozytywnie rozpatrzono łącznie 136 wniosków o przyznanie dodatku mieszkaniowego na łączną kwotę 117 323,00 złotych. Liczbę gospodarstw domowych wspartych tym rodzajem dodatku w poszczególnych latach prezentuje poniższa tabela.

Tabela 6. Wypłacone dodatki mieszkaniowe w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Liczba gospodarstw domowych	49	50	37
Liczba świadczeń w złotych	46 328	46 328	24 667

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

System edukacji

Na wcześniejszych kartach poniższej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dwikozy postawiono tezę iż potencjał ludzki jest jednym z głównych czynników warunkujących rozwój każdej gminy. Kształcenie i wychowanie kolejnych pokoleń wpływa w konsekwencji na dalsze życie wszystkich mieszkańców. W obecnych trudnych czasach, charakteryzujących się dynamiką zmian społecznych, kulturowych, politycznych i gospodarczych zadanie to staje się nie lada wyzwaniem dla społeczności lokalnych i tym samym dla samorządów. System edukacyjny, aby dobrze spełniał swoją rolę musi być dopasowany do bieżących i przyszłych potrzeb społecznych. Dotyczy to zarówno procesu kształcenia, opieki i wychowania, jak i warunków w jakich ten proces się odbywa. Baza materialna placówek oświatowych musi więc spełniać najnowsze wymogi i tym samym być przyjazna uczniom, również tym niepełnosprawnym. Końcowy efekt, dający sprawny

i efektywny system edukacyjny jest warunkiem wszechstronnego wykształcenia kolejnych pokoleń i tym samym zapewnienia im równego startu w życiu zawodowym.

W Polsce wypracowany podział kompetencji w sferze zarządzania państwa, nakłada na samorządy lokalne zadania związane z prowadzeniem edukacji na poziomie przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym. Do obowiązków każdej gminy w tym zakresie należy m.in.:

- zapewnienie właściwych warunków działalności edukacyjnej, wychowawczej i opiekuńczej placówek oświatowych;
- prowadzenie remontów i działań inwestycyjnych;
- wyposażać placówki w pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji programów nauczania i innych celów strategicznych.

Najistotniejszym źródłem finansowania wydatków publicznych na oświatę i wychowanie w Polsce jest część oświatowa subwencji ogólnej. Z założeń Rozporządzenia Ministra Oświaty wynika iż subwencja ogólna dla samorządów gminnych powinna zaspokajać wydatki na prowadzenie oświaty, w szczególności na bieżącą działalność szkół podstawowych i gimnazjalnych, nie uwzględniając:

- dowozu uczniów,
- przedszkoli,
- stołówek,
- świetlic.

Wykres 11. Wydatki na oświatę i wychowanie w Gminie Dwikozy w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Całkowite wydatki przeznaczone na oświatę i wychowanie prezentuje powyższy wykres. Względem roku 2010 wydatki te zmniejszyły się o 2 098 964,89 złotych, czyli niemal o 18%.

Do zadań oświatowych Gminy Dwikozy należy realizacja zadań własnych tj. prowadzenie przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów. W roku szkolnym 2015/2016 na terenie Gminy funkcjonowało siedem przedszkoli (w tym jeden punkt przedszkolny), osiem szkół podstawowych oraz dwa gimnazja. Dodatkowo do rejestru wpisane jest gimnazjum w Winiarach, które jednak nie prowadziło naboru uczniów. Jedynie dla trzech jednostek organem prowadzącym była Gmina. Pozostałe funkcjonowały w formie stowarzyszenia. Szczegółowy wykaz jednostek oświatowych na terenie Gminy Dwikozy prezentuje poniższa tabela.

Tabela 7. Placówki oświatowe funkcjonujące na terenie Gminy Dwikozy

Nazwa placówki	Organ prowadzący	Publiczność
Publiczne Gimnazjum im. Ziemi Dwikoskiej	GMINA DWIKOZY	publiczna
Publiczne Gimnazjum w Słupczy	Stowarzyszenie Inwestujemy w Przyszłość przy Szkole Podstawowej w Słupczy	publiczna
Niepubliczne Przedszkole "Tęczowa Kraina" w Gałkovicach	Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły im. Wincentego Burka w Gałkovicach k. Sandomierza	niepubliczna
Niepubliczne Przedszkole "Jabłuszko" w Starym Garbowie	Stowarzyszenie Edukacyjne im. Zawiszy Czarnego w Starym Garbowie	niepubliczna
Niepubliczne Przedszkole "Słoneczko" w Gierlachowie	Stowarzyszenie Przyjaciół Przedszkola i Szkoły w Gierlachowie k/Sandomierza	niepubliczna
Niepubliczne Przedszkole "Smerf" przy Szkole Podstawowej w Górach Wysokich	Stowarzyszenie na Rzecz Ekorozwoju Wsi Góry Wysokie	niepubliczna
Niepubliczne Przedszkole przy Szkole Podstawowej w Winiarach	Stowarzyszenie na Rzecz Ekorozwoju Wsi Winiarki, Winiary, Kępa Chwałowska w Winiarach	niepubliczna
Przedszkole Samorządowe w Dwikozach	GMINA DWIKOZY	publiczna
Niepubliczny Punkt Przedszkolny w Mściowie	Stowarzyszenie Oświatowo-Kulturalne przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Mściowie	niepubliczna
Szkoła Podstawowa im. Zawiszy Czarnego herbu Sulima	Stowarzyszenie Edukacyjne im. Zawiszy Czarnego w Starym Garbowie	publiczna
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Mściowie	Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Mściowie	publiczna

Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Gierlachowie	Stowarzyszenie Przyjaciół Przedszkola i Szkoły w Gierlachowie k/Sandomierza	publiczna
Szkoła Podstawowa im. Powstańców Styczniowych w Dwikozach	GMINA DWIKOZY	publiczna
Szkoła Podstawowa im. Wincentego Burka w Gałkowicach	Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły im. Wincentego Burka w Gałkowicach k. Sandomierza	publiczna
Szkoła Podstawowa im. Ziemi Sandomierskiej w Słupczy	Stowarzyszenie Inwestujemy w Przyszłość przy Szkole Podstawowej w Słupczy	publiczna
Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Winiarach	Stowarzyszenie na Rzecz Ekorozwoju Wsi Winiarki, Winiary, Kępa Chwałowska w Winiarach	publiczna
Szkoła Podstawowa w Górach Wysokich	Stowarzyszenie na Rzecz Ekorozwoju Wsi Góry Wysokie	publiczna

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Kuratorium Oświaty w Kielcach.

Jednym z podstawowych wskaźników stosowanych do badania poziomu edukacji jest współczynnik skolaryzacji. Współczynnik skolaryzacji brutto to, według definicji podanej przez Główny Urząd Statystyczny „Relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji brutto np. dla poziomu szkoły podstawowej wylicza się dzieląc liczbę wszystkich uczniów szkół podstawowych bez względu na wiek na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) według stanu w dniu 31XII tego samego roku; wynik podajemy w ujęciu procentowym”.

Tabela 8. Współczynnik skolaryzacji brutto (w %)

	2010	2011	2012	2013	2014
Szkoły podstawowe	103,55	100,20	96,93	96,44	90,53
Gimnazja	97,85	99,33	100,37	100,77	100,84

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wskaźnik skolaryzacji brutto poniżej 100, oznacza, że dzieci w wieku szkolnym uczęszczają do placówek oświatowych zlokalizowanych poza terenem Gminy Dwikozy. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku szkół podstawowych. Obecnie w gimnazjach na terenie gminy uczą się również uczniowie z innych gmin.

W celu ujednoczenia danych zawartych w dokumencie strategicznym, poniższa analiza oświaty będzie dotyczyła okresu do roku szkolnego 2014/2015.

Przedszkola

W Gminie Dwikozy funkcjonuje jeden niepubliczny punkt przedszkolny oraz sześć przedszkoli - pięć niepublicznych prowadzonych przez stowarzyszenia oraz jedno publiczne, dla którego organem prowadzącym jest Gmina.

Od 2010 roku stale zwiększa się liczba dzieci korzystających z opieki przedszkolnej. W 2014 roku do przedszkoli uczęszczało 306 dzieci, przy jedynie 171 cztery lata wcześniej. Wzrost ten możliwy był między innymi dzięki zwiększeniu ilości placówek funkcjonujących na terenie Gminy (z 5 w 2010 roku do 7 w 2014), a co za tym idzie liczby dostępnych miejsc. Poniższa tabela przedstawia zestawienie liczby miejsc w placówkach przedszkolnych oraz liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego.

Tabela 9. Charakterystyka przedszkoli na terenie Gminy Dwikozy w latach 2010-2014

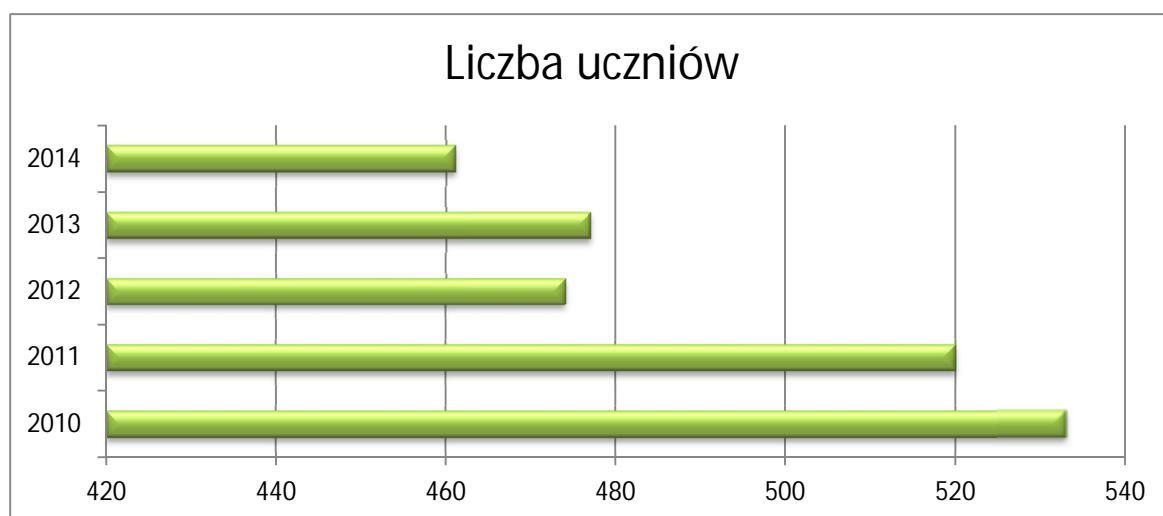
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba placówek	5	5	7	7	7
Liczba miejsc	295	295	295	375	375
Liczba uczniów	171	262	290	292	306

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Zespołu Obsługi Oświaty.

Szkoły podstawowe

Szkoły podstawowe na terenie Gminy Dwikozy prowadzone są głównie przez stowarzyszenia (7 z 8 placówek). Koszty związane z funkcjonowaniem placówek powinna pokrywać subwencja oświatowa, która jest powiązana z liczbą uczniów. Niepokojącym zjawiskiem jest spadek liczby ludności, ponieważ niesie on najczęściej ze sobą zmniejszenie liczby uczniów rozpoczynających naukę. Z taką sytuacją mamy obecnie do czynienia w Gminie Dwikozy. W 2014 roku w szkołach podstawowych uczyło się 461 dzieci, czyli o 72 mniej niż w roku 2010. Oznacza to spadek o 13% względem roku bazowego.

Wykres 12. Liczba uczniów szkół podstawowych w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Zespołu Obsługi Oświaty.

Rozbudowany system placówek szkolnych jest niewątpliwą korzyścią dla mieszkańców Gminy, gdyż dzieci nie muszą pokonywać dużych odległości aby dotrzeć na lekcje, czy zajęcia dodatkowe. Sama liczba placówek nie wiąże się z kolei z poziomem nauczania, który najlepiej będzie uwidocznił wyniki sprawdzianu w 6-stej klasie szkoły podstawowej. Sprawdzian jest powszechny i obowiązkowy, co oznacza, że muszą do niego przystąpić wszyscy uczniowie. Przystąpienie do niego jest warunkiem ukończenia szkoły, ale sam wynik ma znaczenie tylko informacyjne, gdyż sprawdzianu nie można nie zdać.

Tabela 10. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w szkołach podstawowych w Gminie Dwikozy w 2015 roku

	Wynik całego sprawdzianu	Wynik części I	Język polski	Matematyka	Język angielski
	%	%	%	%	%
Szkoła Podstawowa im. Zawiszy Czarnego herbu Sulima	66,6	64,0	62,4	65,6	69,2
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Mściowie	58,15	54,3	63,4	44,7	62,0
Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Gierlachowie	68,15	68,1	68,8	67,3	68,2
Szkoła Podstawowa im. Powstańców Styczniowych w Dwikozach	72,95	64,1	73,1	54,6	81,8
Szkoła Podstawowa im. Wincentego Burka w Gałkowicach	58,1	51,2	67,3	34,4	65,0
Szkoła Podstawowa im. Ziemi Sandomierskiej w Słupczy	63,25	51,7	63,2	39,5	74,8
Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Winiarach	61,8	56,7	63,1	50,0	66,9
Szkoła Podstawowa w Górach Wysokich	69,2	63,9	73,1	54,3	74,5

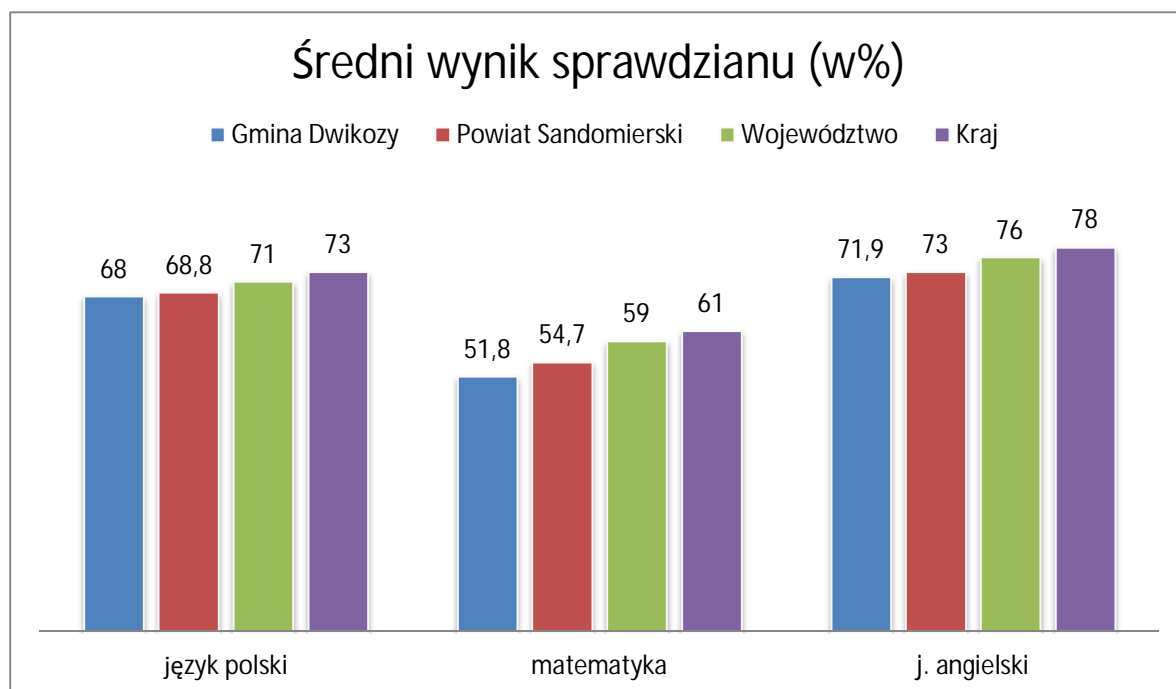
Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych OKE Łódź.

W powyższej tabeli zawarto wyniki osiągnięte przez uczniów wszystkich szkół podstawowych z terenu Gminy Dwikozy w 2015 roku. Sprawdzian składał się z części pierwszej, w skład której wchodził test z języka polskiego i matematyki oraz z części drugiej, obejmującej język obcy.

Najlepszy łączny wynik sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej osiągnęli uczniowie w Dwikozach (niemal 73%). Taki wynik był możliwy dzięki osiągnięciu 81,8% punktów z testu z języka angielskiego. Część pierwszą z kolei najlepiej napisali uczniowie z Gierlachowa. Osiągnęli oni najlepszy wynik z testu z matematyki, który był niemal dwukrotnie lepszy od najgorszej pod tym względem szkoły w Gałkovicach.

Powyższe wyniki należy porównać z średnimi wynikami testu w powiecie sandomierskim, województwie świętokrzyskim oraz w Polsce. Średni wynik uczniów z Gminy Dwikozy to 68% z języka polskiego, 51,8% z matematyki oraz 71,9% z języka angielskiego. Wszystkie te wskaźniki są niższe niż średnie dla powiatu, województwa oraz kraju odpowiednio o 5 p.p., 9,2 p.p., 6,1 p.p. Jedynie pojedyncze placówki mogły pochwalić się wynikami zbliżonymi do średniej krajowej.

Wykres 13. Średnie wyniki sprawdzianu po VI klasie w 2015 r w gminie, powiecie, województwie oraz kraju

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych OKE Łódź.

Szkoły gimnazjalne

W Gminie Dwikozy funkcjonują dwie szkoły gimnazjalne w których odbył się nabór na rok szkolny 2015/2016. Od 2010 roku w placówkach tych zauważalne jest zmniejszenie liczby uczniów. Trend ten powiązany jest ściśle z niekorzystnymi warunkami demograficznymi, których konsekwencją jest właśnie mniejsza liczba dzieci w szkołach podstawowych i co za tym idzie w szkołach gimnazjalnych.

Wykres 14. Liczba uczniów szkół gimnazjalnych w Gminie Dwikozy w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Zespołu Obsługi Oświaty.

Największy spadek liczby uczniów miał miejsce w latach 2010-2012. Na początku tego okresu w gimnazjach uczyło się 344 dzieci, natomiast dwa lata później już tylko 268, co oznaczało ponad 22% spadek. Lata 2013-2014 charakteryzowały się względną stabilizacją w kwestii liczby uczniów, jednak dalszy prognozowany spadek liczby ludności przyniesie ze sobą dalszą redukcję ilości osób pobierających naukę w placówkach gimnazjalnych.

Wskaźnikiem charakteryzującym poziom nauczania w gimnazjach jest wynik egzaminu gimnazjalnego, który jest powszechny i obowiązkowy, gdyż przystąpienie do niego jest warunkiem ukończenia szkoły.

Dotychczas do egzaminu gimnazjalnego przystępowali jedynie uczniowie Publicznego Gimnazjum im. Ziemi Dwikoskiej w Dwikozach. Wyniki egzaminu z roku 2015 roku

z poszczególnych części, wraz z uwzględnieniem poziomu podstawowego (PP) oraz poziomu rozszerzonego (PR) prezentuje poniższa tabela.

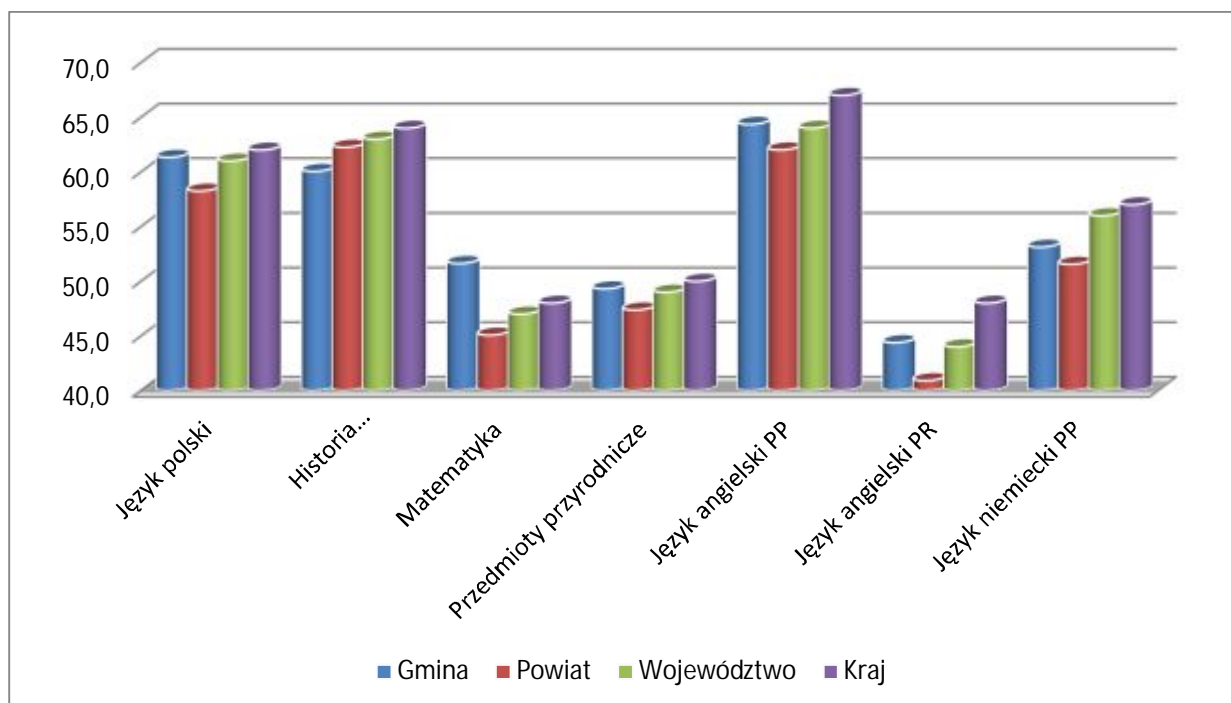
Tabela 11. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku

	Liczba zdających	Wynik (w %)
Język polski	78	61,3
Historia i WOS	78	60,1
Matematyka	78	51,6
Przedmioty przyrodnicze	78	49,3
Język angielski PP	74	64,4
Język angielski PR	74	44,4
Język niemiecki PP	4	53,1

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych OKE Łódź.

Najwyższy wynik egzaminu szkoła osiągnęła z poziomu podstawowego języka angielskiego. Zbliżone wyniki uczniowie osiągnęli z języka polskiego oraz historii i WOSu. Najgorszym procentowym wynikiem zakończyły się egzaminy z języka angielskiego (poziom rozszerzony) oraz przedmiotów przyrodniczych.

Wykres 15. Wyniki procentowe w 2015 roku na tle powiatu, województwa oraz kraju

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych OKE Łódź.

Analizując powyższy wykres można zauważyć, że średnie wyniki egzaminów w Gminie Dwikozy, za wyjątkiem historii i WOSu, były wyższe niż w powiecie sandomierskim. Wyniki

z języka polskiego, przedmiotów przyrodniczych oraz języka angielskiego miały zbliżony poziom do średniej krajowej. Przedmiotem sprawiającym zazwyczaj najwięcej problemów uczniom jest matematyka. W 2015 roku gimnazjaliści z Gminy Dwikozy osiągnęli o 2,6 p.p. wynik wyższy niż średni rezultat dla kraju.

Ochrona zdrowia

Jednym z zadań gminy służącym zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie ochrony zdrowia publicznego, jest m.in. zabezpieczenie dostępności do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa i ginekologii oraz stomatologii zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy świadczy Ośrodek Zdrowia w Dwikozach (Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej). W ramach specjalistycznej opieki zdrowotnej mieszkańcy mogą skorzystać między innymi z:

- Poradni dla dzieci,
- Poradni Ginekologiczno-Położniczej,
- Poradni Lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- Poradni Medycyny Pracy,
- Poradni Reumatologicznej,
- Pracowni Fizykoterapii,
- Pracowni Kinezyterapii.

Personel Ośrodka Zdrowia liczy 11 osób: 4 pielęgniarki (w tym jedna położna), 2 pielęgniarki środowiskowe oraz 5 lekarzy, z czego czterech specjalistów.

Jako główne problemy zdrowotne trapiące mieszkańców Gminy Dwikozy należy wskazać przewlekłe choroby układu krążenia, przewlekłe choroby metabolizmu oraz przewlekłe choroby układu ruchu.

Jednym z wyznaczników opieki zdrowotnej na terenie gminy jest liczba przyjętych pacjentów w ciągu roku. W 2014 roku przyjęto 23347 pacjentów, czyli statystycznie każdy mieszkaniec gminy skorzystał średnio w ciągu roku z 3 porad.

Tabela 12. Liczba pacjentów przyjętych w ciągu roku

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba przyjętych pacjentów	22269	21700	24310	21442	23347

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Dwikożach.

Profilaktyczna opieka zdrowotna jest bardzo istotnym czynnikiem, umożliwiającym między innymi wczesne wykrywanie nieprawidłowości w rozwoju dziecka. Profilaktyka zdrowotna to działania mające na celu zapobieganie chorobom poprzez ich wczesne wykrycie i leczenie. Niezmiernie istotne jest utrwalanie prawidłowych wzorców zdrowego stylu życia nie tylko u siebie, ale również u naszych najbliższych, dlatego istotnym jest utrwalanie dobrych wzorców już wśród najmłodszych mieszkańców. W każdej szkole na terenie Gminy Dwikozy dyżuruje pielęgniarka środowiskowa, która dba o prawidłowy rozwój dzieci.

Profilaktyczne badania lekarskie (bilanse zdrowia) dzieci i młodzieży szkolnej, a także obowiązkowe szczepienia ochronne wykonują lekarze, do których osoby te są zadeklarowane. W latach 2010-2014 wykonano łącznie 7349 szczepień ochronnych. Liczbę szczepień w poszczególnych latach prezentuje poniższa tabela.

Tabela 13. Szczepienia ochronne w latach 2010-2014

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba szczepień	1586	1566	1447	1388	1362

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Dwikożach.

Zmniejszająca się liczba szczepień, wykonywanych w kolejnych latach ma bezpośredni związek ze spadającą liczbą uczniów w szkołach na terenie Gminy Dwikozy.

Profilaktyka nie ogranicza się tylko do dzieci i młodzieży. Niezwykle istotnym są również działania profilaktyczne skierowane do osób potencjalnie zagrożonych. W krajach Europy Zachodniej wykrywalność „chorób kobiecych” jest dużo wyższa niż w Polsce. W celu wczesnego diagnozowania ewentualnych problemów zdrowotnych na terenie Gminy Dwikozy można było skorzystać z Poradni K, w której istniała możliwość zrealizowania bezpłatnego badania cytologicznego. W 2014 roku skorzystało z tego 85 kobiet.

Uzupełnieniem oferty Ośrodka Zdrowia w Dwikozach jest indywidualna praktyka lekarza rodzinnego prowadzona w Nowym Garbowie na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia. W 2014 roku przez lekarza obsłużonych zostało 870 osób.

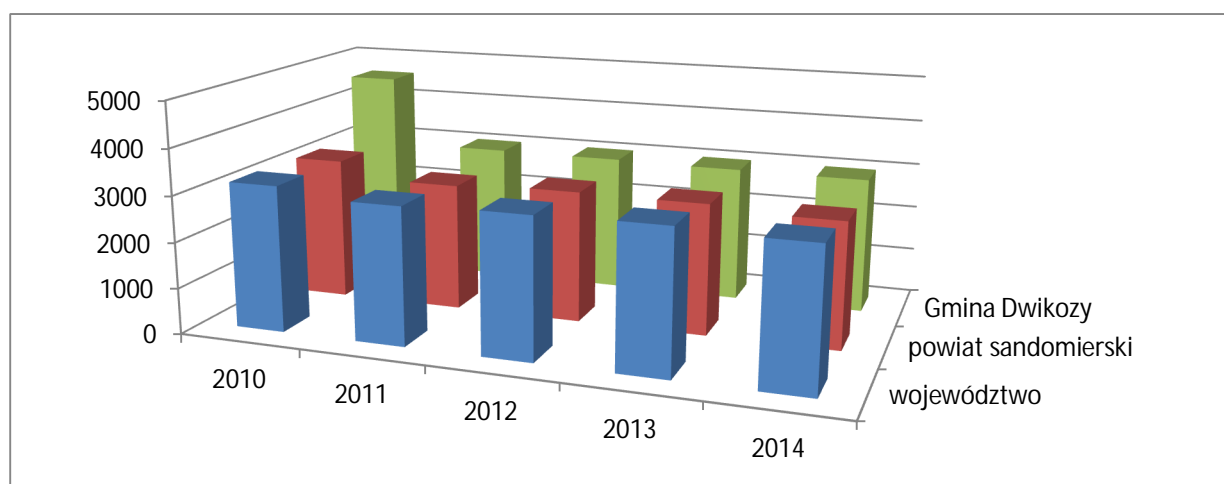
Tabela 14. Liczba obsłużanych osób w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób	952	911	881	869	870

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Dwikozach.

Na terenie Gminy Dwikozy na koniec 2014 roku funkcjonowały trzy apteki, co oznacza, że na jedną aptekę przypadało 2991 mieszkańców. Jest to rezultat wyższy o 232 osoby niż wynosi średnia dla powiatu sandomierskiego i o 44 niższy w porównaniu z województwem świętokrzyskim.

Wykres 16. Ludność na aptekę ogólnodostępną w gminie, powiecie oraz województwie

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Kultura i sport

Działalność kulturalna władz publicznych należy do ich obowiązków wynikających z poszczególnych przepisów ustaw. Korzystanie z dóbr kultury świadczy o poziomie życia ludności oraz wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców. Za inicjację oraz realizację działalności kulturalnej na terenie Gminy Dwikozy odpowiada Gminny Ośrodek Kultury w Dwikozach. Swoją misję Gminny Ośrodek Kultury realizuje w szczególności poprzez:

- edukację kulturalną i wychowanie przez sztukę,
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu kulturalnego oraz rozwoju folkloru i sztuki ludowej,
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych środowiska lokalnego,
- propagowanie indywidualnej aktywności kulturalnej,
- organizowanie imprez kulturalnych,
- prowadzenie sekcji i zespołów zainteresowań,
- organizowanie koncertów, konkursów i przeglądów,
- organizowanie imprez rozrywkowych, turystycznych i rekreacyjno-sportowych,
- współdziałanie z placówkami oświatowo-wychowawczymi, bibliotekami oraz organizacjami i stowarzyszeniami społecznymi w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb kulturalnych społeczeństwa gminy.

Gmina Dwikozy od 2009 roku jest corocznym organizatorem szeregu imprez cyklicznych, zarówno tych o charakterze rozrywkowym, sportowym jak i upamiętniających wydarzenia historyczne. Do kalendarza imprez w Gminie wpisały się między innymi:

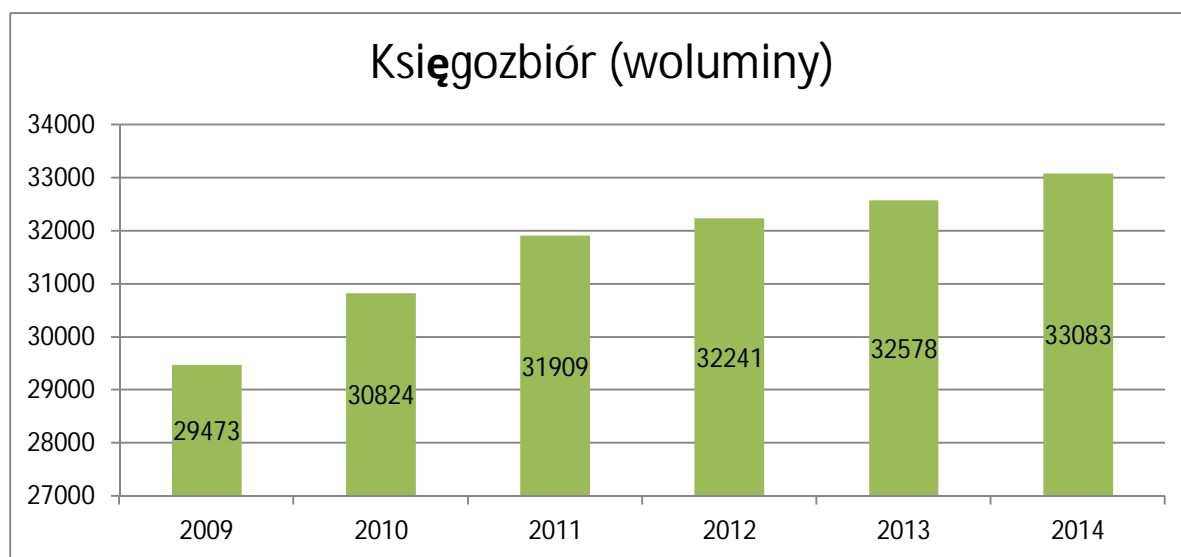
- Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy,
- Festyn rekreacyjno – sportowy,
- Marsz Puławiaków,
- Zimowa Gminna Spartakiada Sportowa,
- Turniej Brydża,
- Wiosenny Turniej Tenisa Stołowego,
- Gminny Konkurs Recytatorski,
- Gminne Forum Kobiet,
- Śniadanie Wielkanocne,
- Powiatowy Turniej o Puchar Wójta,
- Rajd Szlakiem Wincentego Burka,
- Turniej Piłki Nożnej Szkół Podstawowych o Puchar Wójta Gminy Dwikozy,
- Dzień Folkloru i Sztuki Ludowej,
- Piękna i bezpieczna zagroda- przyjazna środowisku,

- Letnia Gminna Spartakiada Sportowa.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury w Dwikozach działają trzy zespoły ludowe: „Kalina”, „Słupczanie”, „Dwikożanie”, które śpiewem i muzyką aktywnie promują lokalne tradycje kulturowe i obrzędy.

Uzupełnieniem bazy kulturowej na terenie gminy stanowią Wiejskie Domy Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Dwikozach. Główny budynek biblioteki położony jest w Dwikozach, jednak dla zapewnienia łatwiejszego dostępu do księgozbioru na terenie gminy znajdują się dodatkowo cztery filie biblioteczne (trzy z nich zlokalizowane są w budynkach szkolnych w miejscowościach: Gałkowice, Garbów oraz Słupcza). W przeciągu analizowanego okresu liczba woluminów będących w posiadaniu Gminnej Biblioteki Publicznej systematycznie ulegała powiększeniu. Dzięki corocznym zakupom nowych pozycji, liczba ta zwiększyła się z 29473 sztuk w roku 2009 do 33083 w roku 2014.

Wykres 17. Liczba woluminów w zasobie Gminnej Biblioteki Publicznej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W dobie wszechobecnej cyfryzacji, która wypiera tradycyjne czytelnictwo, utrzymanie zainteresowania wśród czytelników jest niezwykle ważnym zadaniem każdej placówki bibliotecznej. Działania promujące czytanie dotyczą przeważnie osób młodych, które są najbardziej narażone na wtórny analfabetyzm, spowodowany między innymi słabnącą popularnością książek.

W Gminie Dwikozy osoby do 15 roku życia stanowią znaczny odsetek wszystkich czytelników. W 2014 roku 321 młodych czytelników wypożyczyło łącznie 6448 książek, co stanowiło 37% wszystkich udostępnionych woluminów.

Tabela 15. Korzystający z bibliotek w latach 2009-2014

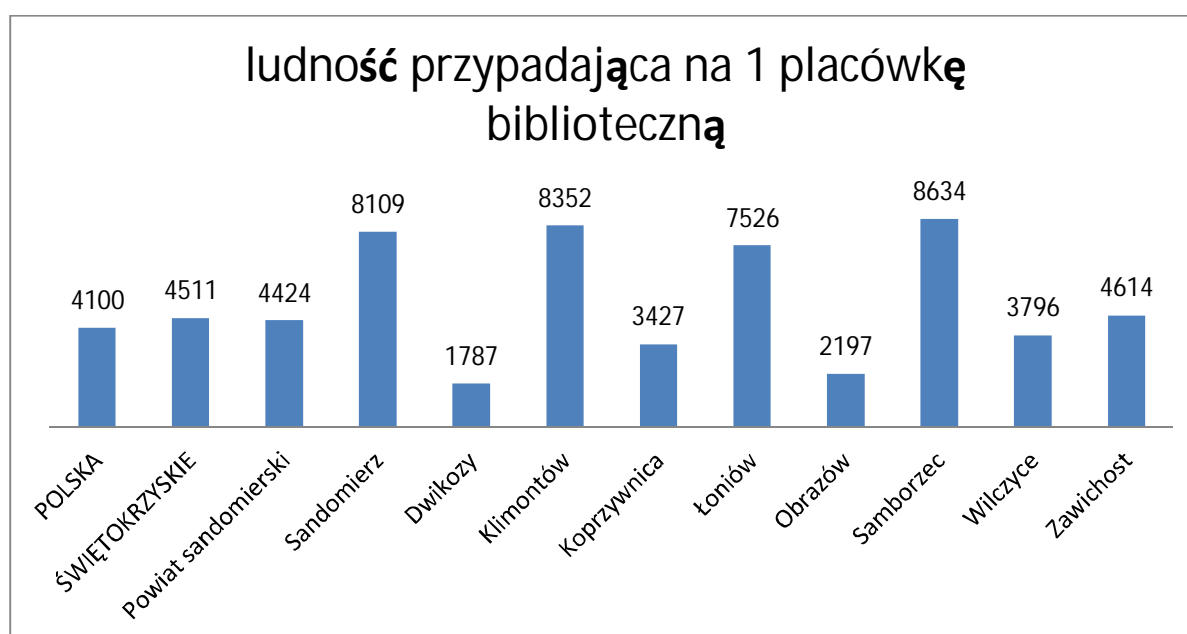
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba wypożyczonych woluminów	16567	11681	15007	15814	16586	17332
W tym przez osoby do 15 roku życia	7488	5247	6701	6815	6449	6448
Liczba czytelników	874	792	813	810	850	767
W tym do 15 lat	443	345	333	332	351	321

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GBP w Dwikozach.

Poziom czytelnictwa na terenie Gminy można zobrazować dodatkowymi wskaźnikami w odniesieniu do innych gmin z powiatu sandomierskiego, średniej dla powiatu, średniej dla województwa oraz dla kraju.

W Gminie Dwikozy najkorzystniej wypada możliwość skorzystania z oferty placówki bibliotecznej, mierzona liczbą ludności przypadającą na 1 bibliotekę bądź filię biblioteczną (im mniej tym lepiej). W 2014 roku wskaźnik ten wyniósł 1787 i był ponad dwukrotnie niższy niż średnia dla kraju.

Wykres 18. Ludność przypadająca na 1 placówkę biblioteczną

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Sport

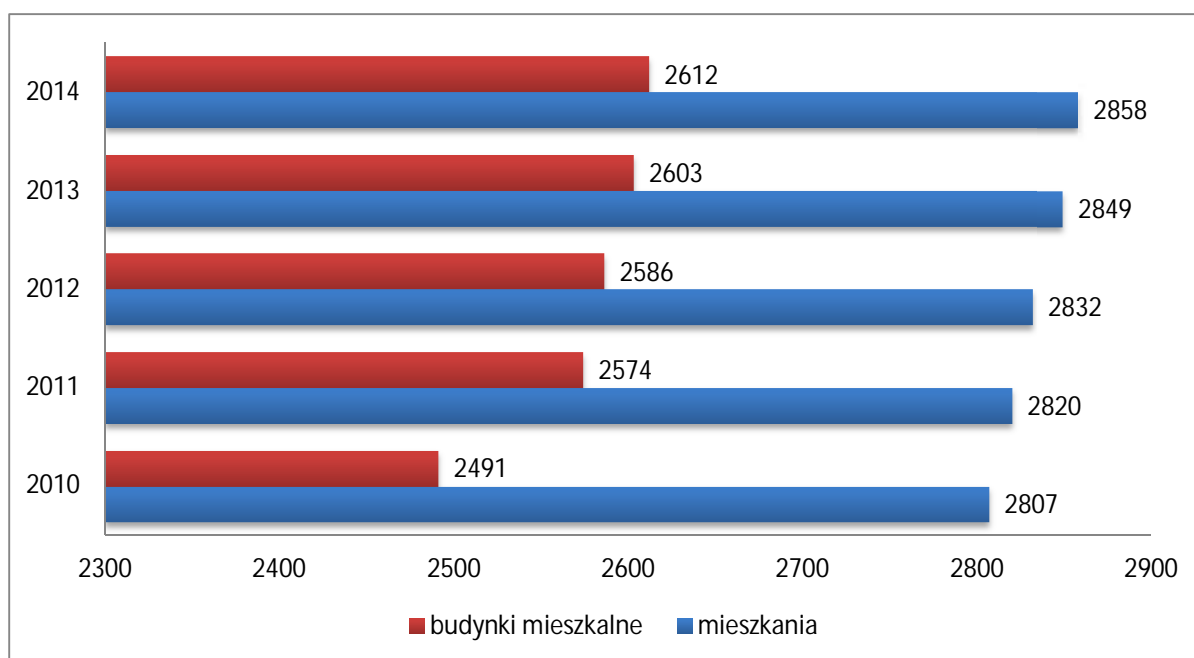
Aktywność ruchowa jest ważnym aspektem życia człowieka, który pozwala rozwijać budowę ciała i jego funkcji zewnętrznych. Ćwiczenia ruchowe są tym czynnikiem, który rozwija somatyczne i motoryczne właściwości organizmu. Ich znaczenie dla prawidłowego przebiegu rozwoju biologicznego trudno jest przecenić. Pozwalają kształtować właściwości morfologiczne organizmu przez intensyfikowanie wzrastanie oraz wpływają na funkcje narządów biorących udział w ćwiczeniach. Stan sprawności fizycznej młodego pokolenia, czyli tych właściwości motorycznych, które decydują o sposobie rozwiązywania różnorodnych zadań ruchowych wymagających pełnego zdrowia, stanowi podstawowe zadanie wychowania fizycznego i sportu oraz różnorodnych form rekreacji ruchowej. Poziom sprawności fizycznej zależy w dużym stopniu od trybu życia, a w nim od poziomu aktywności ruchowej.

Za organizację imprez sportowych na terenie Gminy odpowiada między innymi Gminny Ośrodek Kultury w Dwikozach. Wśród szeregi imprez sportowych należy wymienić między innymi turnieje w piłkę nożną, która to jest najpopularniejszą dyscypliną sportową w kraju. W klubie sportowym „Sparta” dzieci i młodzież mogą brać udział w regularnych treningach oraz rozgrywkach na szczeblu juniorów młodszych i starszych. Od 2010 roku na terenie Gminy funkcjonuje jeden stadion sportowy typu „Orlik”, oprócz tego zlokalizowanych jest 6 boisk sportowych, umożliwiających prowadzenie czynnej aktywności fizycznej.

Warunki i zasoby mieszkaniowe

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Problemy mieszkaniowe zajmują ważne miejsce wśród zadań, które znajdują się w gestii władz samorządowych. Według definicji Głównego Urzędu Statystycznego ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych w budynkach usytuowanych na terenie gminy stanowi całkowity zasób mieszkaniowy gminy.

Wykres 19. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Dwikozy

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W całym analizowanym okresie na terenie Gminy Dwikozy były oddawane nowe budynki mieszkalne. Wraz z nowymi budynkami zwiększała się oczywiście liczba mieszkań. W 2014 roku mieszkańcy gminy mieli do dyspozycji 2858 mieszkań.

Tabela 16. Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców

	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	349,6	352,6	356,1	359,9	363,4
Województwo	331,7	334,9	338	341,4	345,2
Powiat	306,8	311,3	314,7	317,6	320,8
Gmina	306,9	310,4	312,8	317,5	319,9

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Z powyższej tabeli wynika, że zarówno Gmina Dwikozy jak i powiat sandomierski mają niższy współczynnik liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w porównaniu z województwem i krajem. Mniejsza liczba mieszkań nie przekłada się na przeciętną powierzchnię użytkową jednego mieszkania, która w Gminie Dwikozy jest o 8,2 m² większa niż średnia dla Polski.

Tabela 17. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w Gminie Dwikozy na tle powiatu, województwa oraz kraju

	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	72,3	72,6	72,8	73,1	73,4
Województwo	73,0	73,2	73,4	73,7	73,9
Powiat	81,2	81,3	81,3	81,5	81,6
Gmina	80,7	81,0	81,2	81,5	81,6

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Gmina powinna zapewnić lokale mieszkalne, socjalne, zamienne, a także zaspokajać potrzeby mieszkaniowe rodzin, zwłaszcza o niskich dochodach. Wśród zasobów mieszkaniowych gminy znajdują się między innymi cztery mieszkania socjalne.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego 88,2% mieszkańców Gminy korzysta z instalacji wodociągowej. Rozbudowa sieci wodociągowej zakończona w 2014 roku pozwoliła zwiększyć ten odsetek z początkowych 68% w roku 2010 do obecnego poziomu. Jednym z głównych problemów Gminy Dwikozy jest niski stopień skanalizowania gminy. Jedynie 9,4% mieszkańców ma dostęp do sieci kanalizacyjnej. Co trzeci mieszkaniec Gminy ma również dostęp do sieci gazowej.

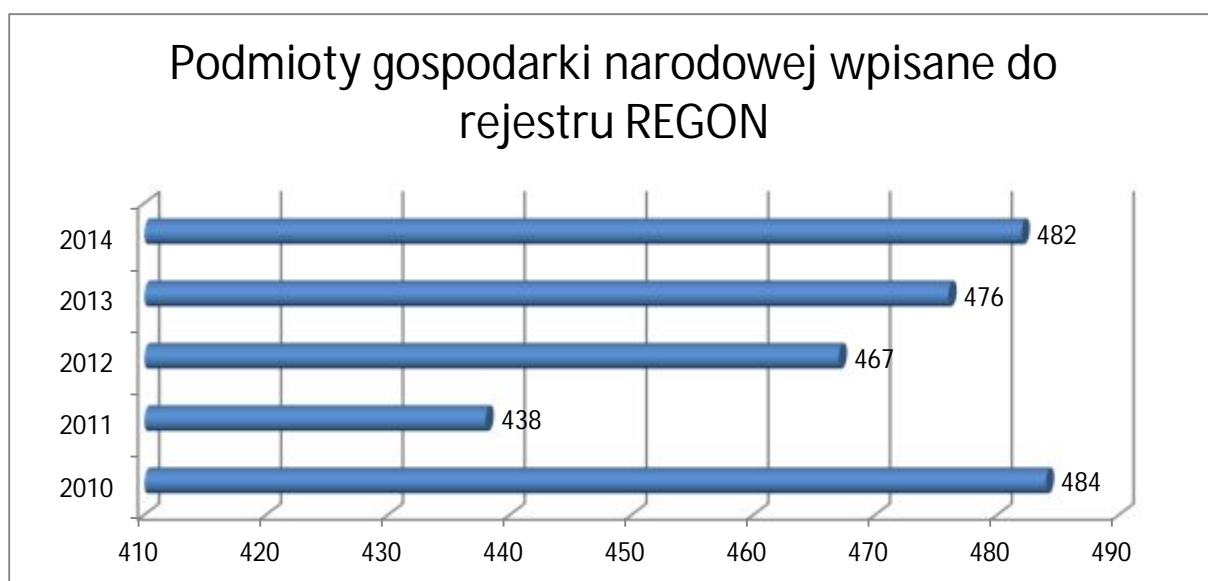
Lokalny rynek pracy

Jednym z najistotniejszych czynników wpływających na rozwój każdej gminy w Polsce jest tworzenie nowych miejsc pracy oraz utrzymanie już istniejących. W gestii gminy leży kreowanie przyjaznych warunków do rozwoju przedsiębiorczości.

Od wielu lat Gmina Dwikozy kojarzona jest z branżą przetwórstwa owocowo-warzywnego. To właśnie w tej dziedzinie gospodarki funkcjonują największe przedsiębiorstwa w gminie.

Od 2012 roku na terenie Gminy Dwikozy wzrastała liczba podmiotów gospodarki narodowej. Na początku analizowanego okresu na obszarze gminy funkcjonowały 484 podmioty, co było najwyższym rezultatem w całym przedziale czasu. Rok 2011 przyniósł niemal 10% spadek liczby podmiotów gospodarki narodowej. Przyczyną tego stanu rzeczy było największe w tym okresie zamykanie jednoosobowych działalności gospodarczych. Na koniec 2014 roku funkcjonowały już 482 podmioty, czyli jedynie o dwa mniej niż w roku 2010.

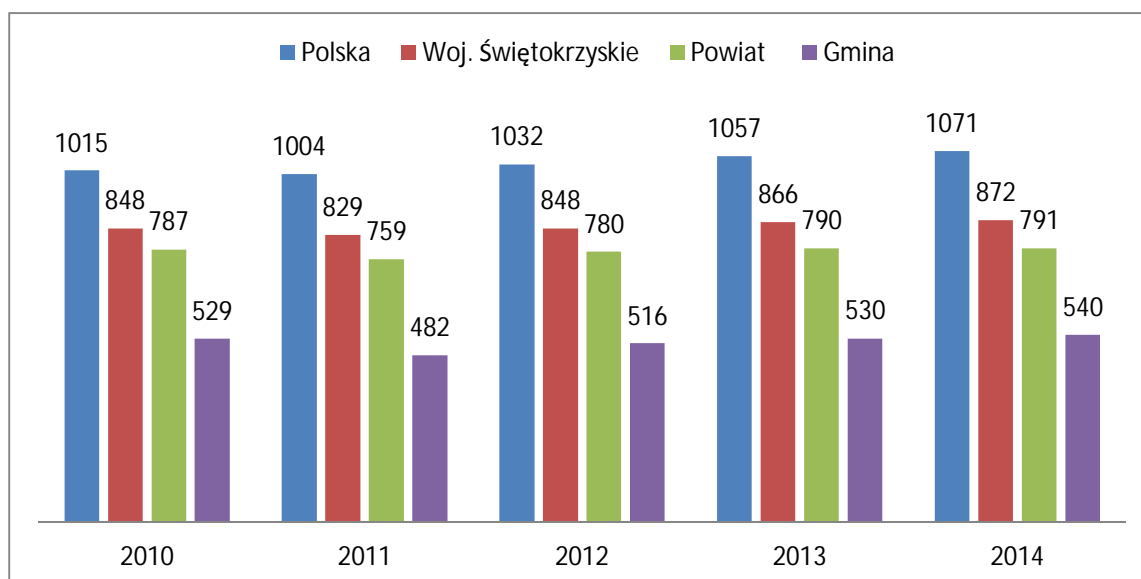
Wykres 20. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisana do Rejestru REGON

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Analizując liczbę podmiotów gospodarki narodowej należy odnieść się do powiatu, województwa oraz kraju. Skalę zjawiska przedsiębiorczości należy zaprezentować w odniesieniu do liczby podmiotów przypadających na określoną wielkość populacji. Na tle jednostek terytorialnych wyższego szczebla, liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON przypadających na każde 10 tysięcy mieszkańców, w Gminie Dwikozy w każdym analizowanym roku była najniższa.

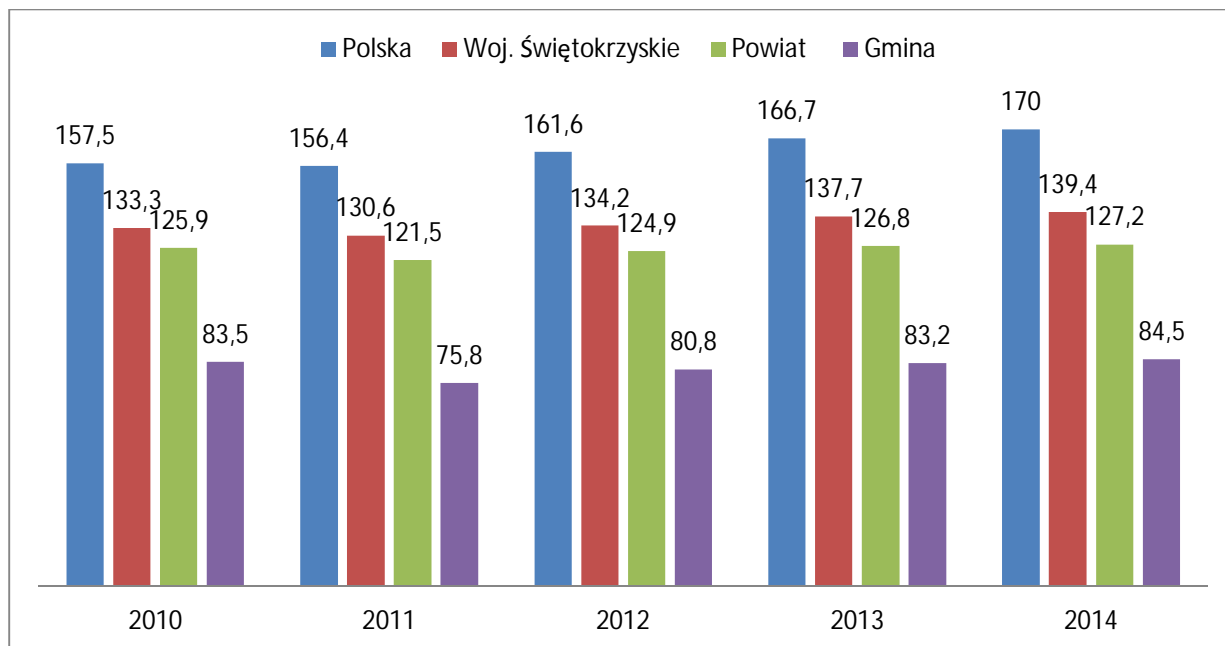
Wykres 21. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2014 roku wskaźnik ten dla Gminy Dwikozy wyniósł 540 i był niemal dwukrotnie mniejszy niż średnia dla kraju. W przypadku powiatu sandomierskiego na każde 10 tysięcy mieszkańców przypadało 791 podmiotów, jednak należy zwrócić uwagę, że na ten współczynnik znaczny wpływ ma Gmina Miejska Sandomierz (1375 podmiotów).

Wykres 22. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku liczby podmiotów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. W tym przypadku również średnia dla Gminy Dwikozy jest niższa odpowiednio o: 33,57% w porównaniu do powiatu, 39,38% w odniesieniu do województwa oraz 50,29% w stosunku do kraju.

Spośród 482 podmiotów zarejestrowanych w Gminie Dwikozy, najwięcej funkcjonowało w branży związanej z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów samochodowych, włączając w to motocykle. Jest to ogólnopolska tendencja, którą doskonale można zaobserwować w pozostałych gminach województwa świętokrzyskiego. Kolejną najliczniejszą branżą jest transport i gospodarka magazynowa. Niewiele mniej firm zajmuje się przetwórstwem przemysłowym, co wynika ze specyfiki samej gminy i jej tradycji przetwórczych. Szczegółowy udział podmiotów w poszczególnych sektorach gospodarki prezentuje poniższa tabela.

Tabela 18. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007

Sekcja PKD2007	Liczba firm
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11
górnictwo i wydobywanie	1
przetwórstwo przemysłowe	36
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3
budownictwo	28
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	170
transport i gospodarka magazynowa	60
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	15
informacja i komunikacja	5
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	15
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	12
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	21
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	12
edukacja	21
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	18
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4
działalność organizacji członkowskich	25
naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego	4
pozostałe	10
organizacje i zespoły eksterytorialne	0
Razem	482

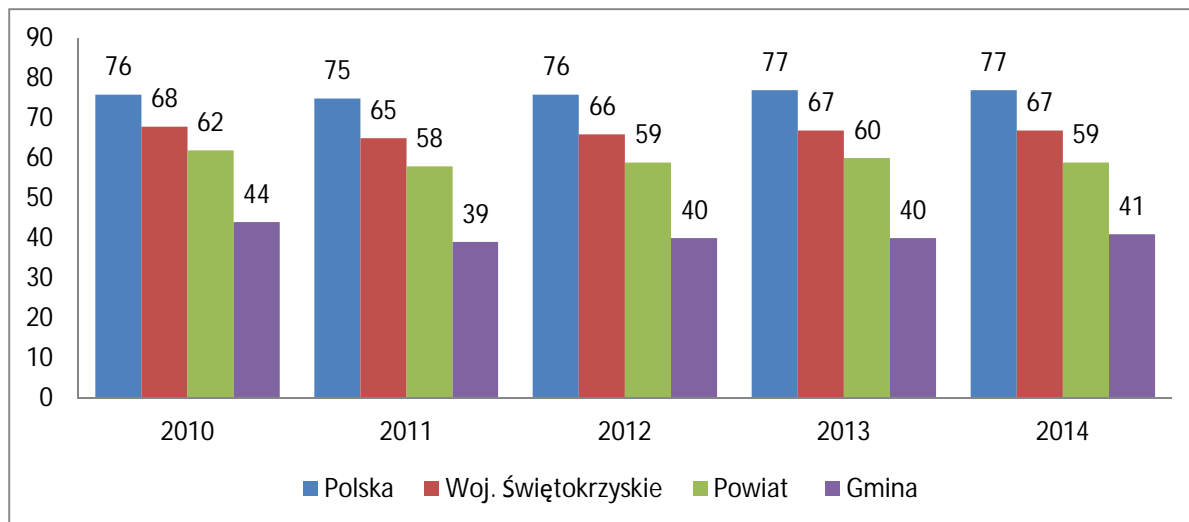
Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Sam przekrój sektorowy nie informuje w pełni o specyfice lokalnej przedsiębiorczości. Istotnym zagadnieniem jest również kwestia własnościowa podmiotów. Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego sektor prywatny stanowi prawie 98% lokalnego rynku pracy. Spośród niego najwięcej było osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, co ukazuje siłę i potencjał tkwiący w tej części gospodarki. Ponad 5% ogółu stanowiły stowarzyszenia i organizacje pozarządowe.

Pomimo dominującej pozycji jednoosobowych działalności gospodarczych w strukturze przedsiębiorstw w gminie, w 2014 roku w Gminie Dwikozy na każdy 1000 mieszkańców 41 osób prowadziło jednoosobową działalność gospodarczą. Rezultat ten był niższy niż

w powiecie sandomierskim (o 30,51%), województwie świętokrzyskim (38,81%) czy w kraju (46,75%).

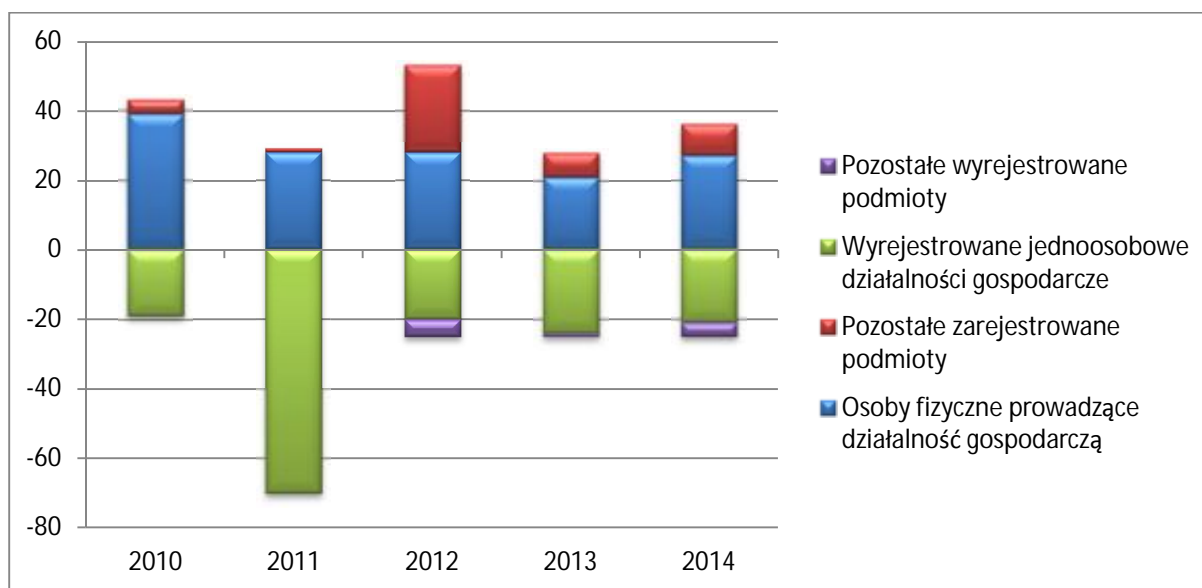
Wykres 23. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Z racji na prawie 98% udział jednoosobowych działalności gospodarczych w ogóle podmiotów, to właśnie ten rodzaj działalności cechował największy zakres wahań podmiotów nowo zarejestrowanych do podmiotów wyrejestrowanych. Fakt ten, wynika między innymi z tego, że jednoosobowe działalności gospodarcze są bardziej podatne na dynamicznie zmieniającą się sytuację gospodarczą regionu oraz na zmiany w prawie.

Wykres 24. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarki narodowej na terenie Gminy Dwikozy w latach 2010-2014

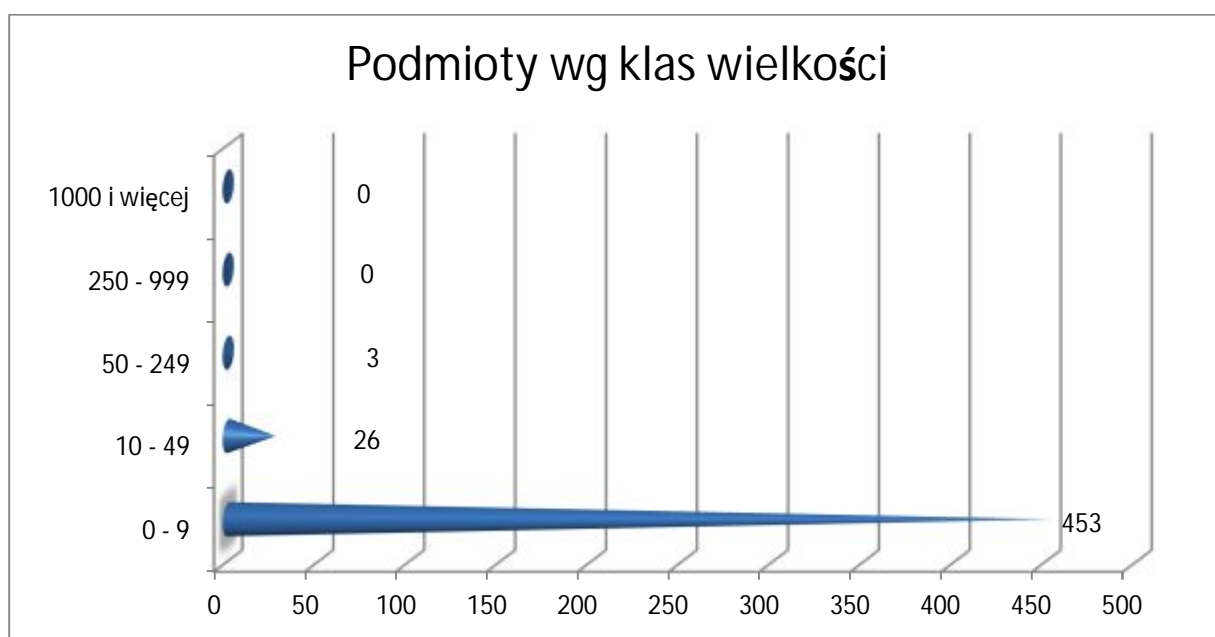

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jak już wspomniano wcześniej, a co jest widoczne na powyższym wykresie, w 2011 roku zamknięto największą liczbę jednoosobowych działalności gospodarczych. W pozostałych latach liczba nowo zarejestrowanych podmiotów przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowanych.

Kolejnym ważnym aspektem lokalnego rynku jest kwestia wielkości przedsiębiorstw. Potwierdza ona tezę o dominującej roli osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, którzy stanowią główny trzon gospodarki.

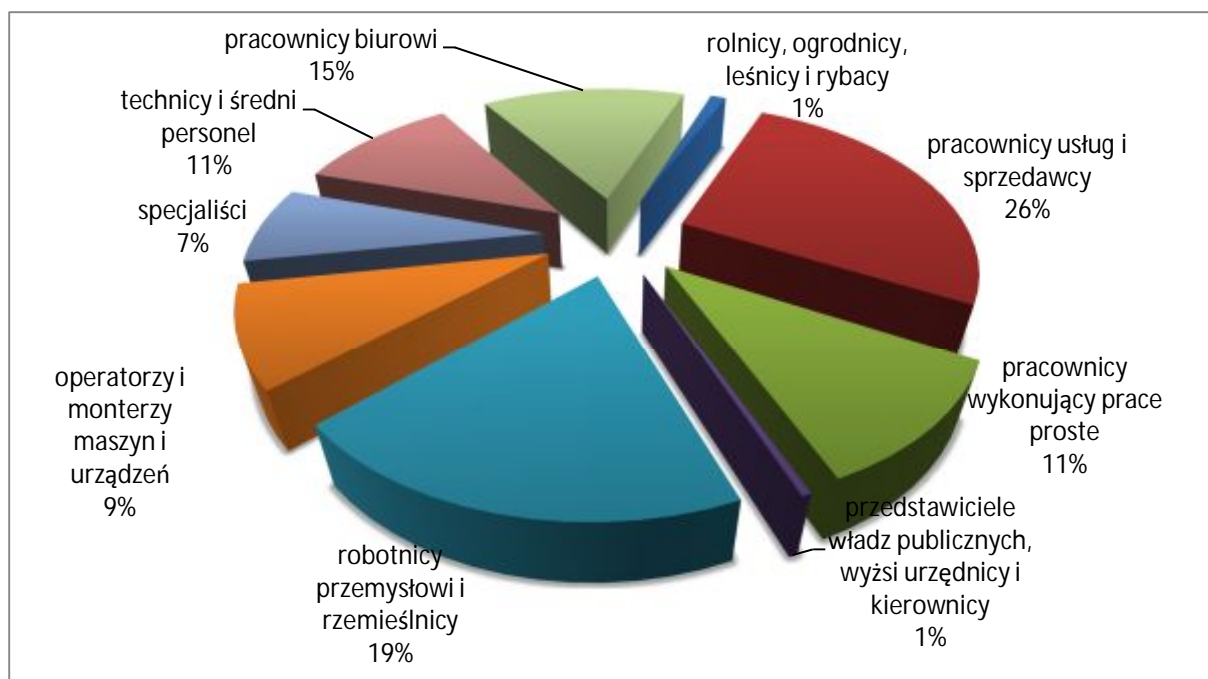
Wykres 25. Podmioty gospodarki narodowej wg wielkości zatrudnienia

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Rynek pracy w Gminie Dwikozy, pomimo swojej lokalnej specyfiki, powiązany jest z całym regionem województwa świętokrzyskiego. W okresie pierwszych dziewięciu miesięcy roku 2015, na terenie województwa najczęściej wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej zgłoszono dla pracowników usług i sprzedawców (26%), robotników przemysłowych i rzemieślników (19%) oraz pracowników biurowych (15%). Z kolei najmniej wolnych ofert skierowanych było do przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników (0,4%) oraz do rolników, ogrodników, leśników i rybaków (1%).

Wykres 26. Struktura wolnych miejsc pracy w woj. świętokrzyskim według zawodów, w pierwszych trzech kwartałach 2015 roku

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Kielcach

Pomoc społeczna

System pomocy społecznej na poziomie gminy tworzy ogół instytucji samorządowych i rządowych, organizacji pozarządowych i kościelnych a także innych osób prawnych zaangażowanych w działania mające na celu pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie poradzić sobie samodzielnie. Podstawową jednostką systemu pomocy społecznej Gminy Dwikozy jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Przy realizacji niektórych zadań współpracuje on między innymi z Wydziałem Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej i Zdrowotnej Urzędu Marszałkowskiego w Kielcach, Powiatowym Urzędem Pracy w Sandomierzu, Sądem, Policją, placówkami szkolnymi, przedszkolami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ośrodek Pomocy Społecznej w Dwikozach realizuje zadania:

- 1) Własne gminy i zlecone gminie z zakresu pomocy społecznej wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 163, z późn. zm.), w tym programy rządowe i gminne strategie;
- 2) Wynikające z ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 114 z późn. zm.) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie;
- 3) Wynikające z ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 231 poz. 1375 z późn. zm.);
- 4) Wynikające z ustawy z dnia 12 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1442 z późn. zm.);
- 5) Wynikające z ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 164 poz. 1027 z późn. zm.);
- 6) Wynikające z ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2015 poz. 859.) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie;
- 7) Wynikające z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390.);
- 8) Wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 135 z późn. zm.);
- 9) Inne zadania i programy ośtonowe o charakterze własnym i zleconym;
- 10) Wynikające z ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. z dnia 23 grudnia 2014 r. poz. 1863);

Prawo do wsparcia udzielanego przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Dwikożach mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. Pomoc udzielana przez Ośrodek Pomocy Społecznej może mieć charakter finansowy i niepieniężny. Do świadczeń niepieniężnych realizowanych przez ośrodek należy zaliczyć:

- Pracę socjalną - udzielana jest osobom/ rodzinom na rzecz poprawy ich funkcjonowania w środowisku lokalnym, może być prowadzona w oparciu

o kontrakt socjalny. Udzielana jest bez względu na posiadany dochód, również osobom/ rodzinom nie korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej.

- Składki na ubezpieczenie zdrowotne.
- Sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego, w przypadku gdy rodzina nie jest w stanie zorganizować pogrzebu lub jest brak rodziny.
- Schronienie. OPS udziela pomocy osobom bezdomnym w postaci zapewnienia schronienia w schronisku lub noclegowni. Możliwa jest forma pomocy w postaci przyznania zasiłku celowego z przeznaczeniem na opłacenie pobytu w ośrodku.
- Posiłek. Zgodnie z ustawą OPS zapewnia gorący posiłek osobom, które własnym staraniem nie mogą go sobie zapewnić. Od kilku lat ośrodek realizuje program dożywiania dzieci w szkołach.
- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Udzielane są one osobom, które z powodu wieku, choroby itd. potrzebują pomocy osób trzecich.
- Specjalistyczne usługi opiekuńcze – dostosowane do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi i świadczone w miejscu ich zamieszkania.
- Pobyt w Środowiskowym Domu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnymi intelektualnie.

Do świadczeń o charakterze pieniężnym należy wymienić:

- Zasiłek celowy - pomoc w tej formie przeznaczona jest głównie na zakup żywności, opału, opłaty za energię. W przypadku stwierdzenia marnotrawstwa przyznanych świadczeń pomoc jest ograniczana lub odmawiana. Z uwagi na dobro osób będących na utrzymaniu osoby ubiegającej się o pomoc finansową w przypadku marnotrawstwa przyznawana jest pomoc w formie niepieniężnej, np. zakupu żywności. Szczególnym rodzajem zasiłku celowego (niezależnie od dochodu) jest zasiłek celowy z powodu zdarzenie losowego.
- Specjalny zasiłek celowy - przysługuje w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy dochód rodziny przekracza kryterium dochodowe określone w ustawie.
- Zasiłek okresowy - pomoc w formie zasiłków okresowych przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność,

bezrobocie, itd., w przypadku, gdy dochód rodziny jest niższy od kryterium dochodowego określonego w ustawie.

- Zasiłek stały - przysługuje pełnoletniej osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

W 2014 roku w Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudnionych było 14 osób. Szczegółowy wykaz kadry ośrodka prezentuje poniższa tabela.

Tabela 19. Kadra Ośrodka Pomocy Społecznej w Dwikożach

Rok	2012	2013	2014
Kadra kierownicza	1	1	1
Pracownicy socjalni	4	4	5
Pozostali pracownicy	11	9	8
Liczba pracowników ogółem	16	14	14

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Spośród pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej jeden pracownik socjalny zatrudniony jest z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Wszyscy pracownicy socjalni mieli wyższe wykształcenie, natomiast tylko jeden miał specjalizację I stopnia w zawodzie.

W 2014 roku z wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Dwikożach skorzystało 749 mieszkańców gminy. W przeciągu analizowanego trzyletniego okresu liczba osób korzystających z pomocy zwiększyła się o 22%.

Wykres 27. Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia przez OPS w Dwikożach w latach 2012-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Wśród mieszkańców korzystających z pomocy największą grupę stanowiły osoby, którym przyznano świadczenie. Świadczenia pomocy społecznej są zróżnicowane, niektóre z nich mają charakter obligatoryjny, a inne fakultatywny. Każdy rodzaj świadczenia ma ustawowo określone przesłanki będące podstawą ich przyznania. Wyodrębnić można następujące rodzaje świadczeń: w naturze, pieniężne oraz usługi. Wszystkie świadczenia udzielane są bezpłatnie, odpłatnie lub za częściową odpłatnością w zależności od kryterium dochodowego rodziny. W 2014 roku takich mieszkańców było 580, co stanowiło około 77% liczby wszystkich osób korzystających z pomocy. Dużą część klientów pomocy społecznej stanowią osoby długotrwale korzystające z wsparcia. Jest to często związane z trudną sytuacją materialną tych rodzin oraz z nieumiejętnością odnalezienia się w obecnych realiach społeczno-gospodarczych. Osoby te wymagają podjęcia szczególnych działań mających na celu usamodzielnienie ich od pomocy społecznej.

Tabela 20. Liczba osób, którym przyznano świadczenie

Rok	2012	2013	2014
liczba osób, którym przyznano świadczenie	615	693	580
w tym osoby długotrwale korzystające	321	353	318
% osób długotrwale korzystających wśród ogółu korzystających z pomocy	52,20%	50,94%	54,83%

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Ze świadczeń pobieranych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Dwikożach w sposób pośredni korzysta cała rodzina, dlatego też można założyć że ta forma wsparcia dotyczyła ponad 13% wszystkich mieszkańców Gminy Dwikozy.

Tabela 21. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie

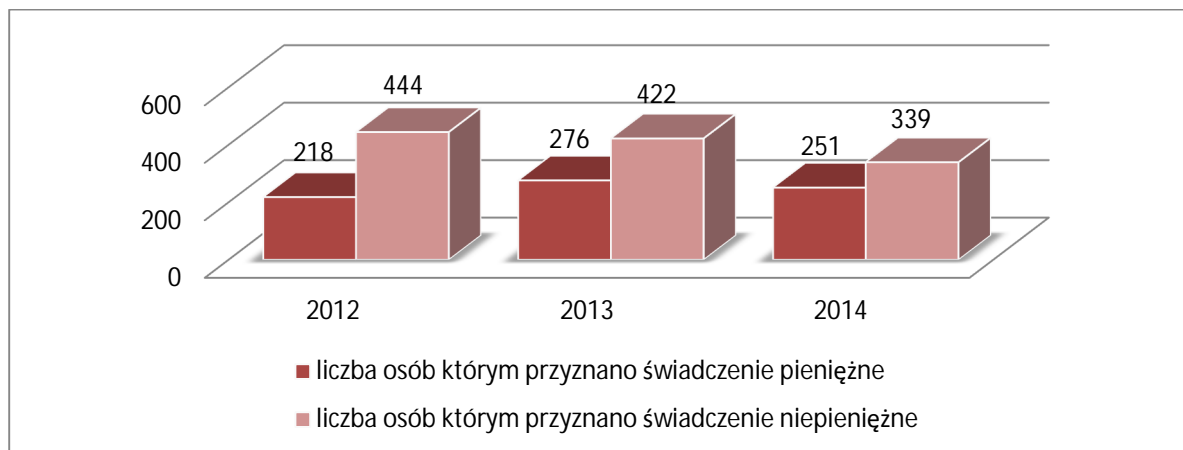
Rok	2012	2013	2014
liczba rodzin	564	441	379
liczba osób w rodzinach, którym decyzją przyznano świadczenie	1274	1469	1181
wskaźnik liczby osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na 1000 mieszkańców	140,73	163,7	131,6

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Porównując dwie powyższe tabele można zauważyć, że przyznane świadczenia często trafiały do kilku osób w jednej rodzinie. Na każdy 1000 mieszkańców Gminy Dwikozy w 2014 roku ze świadczeń pomocy społecznej korzystały prawie 132 osoby.

Wśród świadczeń udzielonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Dwikozach w latach 2012-2014 przeważały świadczenia o charakterze niepieniężnym. Część osób objętych wsparciem Ośrodka otrzymywała świadczenia zarówno pieniężne jak i niepieniężne.

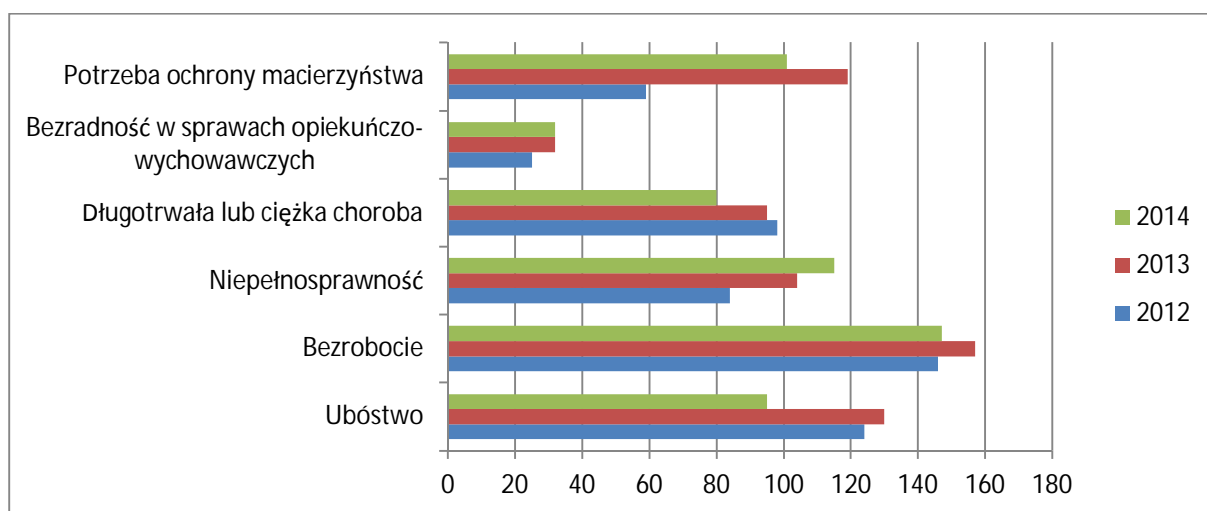
Wykres 28. Osoby którym przyznano świadczenia o charakterze pieniężnym i niepieniężnym

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Struktura rodzin korzystających z pomocy społecznej jest zróżnicowana. Różnorodność ta dotyczy liczebności gospodarstw domowych, typów rodzin, obszarów problemowych czy struktury wiekowej klientów. Najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej na terenie Gminy Dwikozy w latach 2012-2014 było: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Wykres 29. Główne powody przyznania pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Dwikozach w latach 2012-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Mając na uwadze powyższe dane można wywnioskować, że lokalne społeczeństwo boryka się z problemem bezrobocia, co prowadzi do ubożenia ludności lokalnej.

Świadczenia rodzinne i opiekuńcze

Poszczególne świadczenia rodzinne mają różny charakter: w większości wypłacane są na określony czas, ale również jednorazowo (dodatek z tytułu urodzenia dziecka) lub raz w ciągu pewnego okresu (dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego). Część z świadczeń rodzinnych występuje samoistnie (zasiłek rodzinny, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne), natomiast otrzymanie dodatków do zasiłku rodzinnego uzależnione jest od posiadania prawa do zasiłku rodzinnego.

Świadczenia rodzinne przysługują obywatelom polskim oraz cudzoziemcom, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne. Przyznawanie większości świadczeń rodzinnych uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego.

Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy,
- zasiłek dla opiekuna.

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku rodzinnego przysługuje: rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie uczącej się (pełnoletniej osobie uczącej się, niepozostającej na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony). Przyznanie zasiłku rodzinnego jest ściśle związane z dochodem w przeliczeniu na osobę w rodzinie i przysługuje do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia lub
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo

- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Tabela 22. Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych w latach 2012-2014

Rok	2012	2013	2014
Liczba rodzin	533	466	430
Kwota świadczeń	1 532 572	1 570 654	1 434 733

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

W 2014 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Dwikozach udzielił pomocy w formie zasiłków rodzinnych oraz dodatków 430 rodzinom, na łączną kwotę 1 434 733,00 złotych. Oznacza to, iż w porównaniu z 2012 rokiem liczba rodzin uprawnionych do tej formy pomocy zmniejszyła się aż o 103. Mniejsza liczba wypłaconych zasiłków wiąże się również z mniejszą kwotą przeznaczaną na ten cel. W analogicznym okresie wydatki związane z zasiłkami rodzinnymi zmniejszyły się o 97 839,00 złotych.

Wśród pozycji w powyższej tabeli zawarte są również informacje o dodatkach do wypłaconych zasiłków rodzinnych. W latach 2012-2014 Ośrodek Pomocy Społecznej w Dwikozach udzielał pomocy mieszkańcom gminy w postaci następujących dodatków do zasiłków rodzinnych:

- jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

Tabela 23. Dodatki do zasiłków rodzinnych w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka			
Liczba świadczeń	45	35	32
Kwota świadczeń	45000	35000	32000
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
Liczba świadczeń	71	46	62
Kwota świadczeń	71000	46000	62000

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Świadczenia opiekuńcze

Wśród świadczeń opiekuńczych wyróżniamy trzy rodzaje wsparcia:

- specjalny zasiłek opiekuńczy,
- świadczenie pielęgnacyjne,
- zasiłek pielęgnacyjny.

Według definicji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, oraz w oparciu o art. 16 ustawy o świadczeniach rodzinnych zasiłek pielęgnacyjny jest świadczeniem, które przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Przysługuje on:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- osobie, która ukończyła 75 lat i nie jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego.

Tabela 24. Świadczenia pielęgnacyjne w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Liczba świadczeń	1 948	1 285	390
Kwota świadczeń	993 739	686 994	288 589

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługiwać może tylko w sytuacji, w której osoba uprawniona do świadczenia zrezygnuje z pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności (wobec osoby tej konieczne jest sprawowanie stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy w związku z jej znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, jak również konieczny jest stały współdział na co dzień opiekuna w procesie jej leczenia, rehabilitacji i edukacji), albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Zgodnie z obowiązującymi przepisami do pobierania świadczenia pielęgnacyjnego uprawnieni są:

- Rodzice niepełnosprawnej osoby,
- Opiekun faktyczny dziecka,

- Osoba należąca do rodziny zastępczej spokrewnionej na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Inne osoby, na których zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego ciąży obowiązek alimentacyjny (z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności).

Dodatkowo świadczenie pielęgnacyjne wypłacane jest tylko wówczas, gdy niepełnosprawność osoby, nad którą uprawniony sprawuje opiekę, powstała:

- nie później niż do ukończenia 18. roku życia lub
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Tabela 25. Specjalny zasiłek opiekuńczy w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Liczba świadczeń	0	0	122
Kwota świadczeń	0	0	61 975

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Tabela 26. Zasiłki pielęgnacyjne w latach 2012-2014

Rok	2012	2013	2014
Zasiłki pielęgnacyjne ogółem			
Liczba świadczeń	6744	7181	6676
Kwota świadczeń (zł)	1.031.832	1.098.832	1.021.428
Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka			
Liczba świadczeń	1135	1054	1005
Kwota świadczeń (zł)	173.655	161.262	153.765
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności			
Liczba świadczeń	3543	3842	3606
Kwota świadczeń (zł)	542.079	587.965	551.718
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia			
Liczba świadczeń	2042	2261	2032
Kwota świadczeń (zł)	312.426	345.933	310.896
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby, która ukończyła 75 lat			
Liczba świadczeń	24	24	33
Kwota świadczeń (zł)	3672	3672	5049

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Na przestrzeni ostatnich lat liczba wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Różnice w poszczególnych latach sięgały maksymalnie 7%. W 2014 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Dwikożach na zasiłki pielęgnacyjne przeznaczył 1021428,00 złotych. Udział poszczególnych zasiłków w tej kwocie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 30. Zasiłki pielęgnacyjne w 2014 roku

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Największy udział wśród zasiłków pielęgnacyjnych miał zasiłek dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności. Na zasiłki dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia, o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności powstałej przed 21 rokiem życia Ośrodek Pomocy Społecznej przeznaczał 30% ogólnej kwoty zasiłków pielęgnacyjnych. Statystycznie najmniejsze nakłady ponoszone były na zasiłki pielęgnacyjne dla osób starszych (powyżej 75 roku życia).

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych alimentów, stwierdzonej przez komornika w okresie dwóch ostatnich miesięcy. Świadczenie to przysługuje do ukończenia 18 roku życia lub do ukończenia 25 roku życia, jeżeli dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej. W przypadku posiadania przez osobę uprawnioną orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności, świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje bez względu na jej wiek – bezterminowo. Kwota świadczenia z funduszu alimentacyjnego jest limitowana i przysługuje w wysokości bieżąco zasądzonego świadczenia alimentacyjnego, nie więcej jednak niż 500 złotych na osobę. Aby otrzymać w/w świadczenie dochód na osobę w rodzinie z roku kalendarzowego poprzedzającego okres świadczeniowy nie może przekroczyć kwoty 725 złotych netto.

Wyплата świadczeń z funduszu alimentacyjnego, koszty obsługi związane z ich wypłatą oraz koszty podejmowanych wobec dłużników działań, finansowane są w formie dotacji celowej z budżetu państwa.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego mają charakter zwrotny. Dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej, łącznie z ustawowymi odsetkami za zwłokę, które naliczane są od pierwszego dnia następującego po dniu wypłaty świadczenia, do dnia spłaty całości należności dłużnika wobec gminy z tego tytułu.

Tabela 27. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Liczba osób	81	88	81
Liczba rodzin	55	58	55
Kwota świadczeń w złotych	337 957	338 226	371 313

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Stypendia socjalne

Dodatkową formą wsparcia osób najuboższych są stypendia socjalne. Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie. Stypendium przyznawane jest w formie refundacji poniesionych kosztów, a jego wysokość uzależniona jest od sytuacji dochodowej oraz występowania w rodzinie okoliczności takich jak: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, rodzina niepełna lub wystąpienie zdarzenia losowego.

Tabela 28. Stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Liczba osób	252	256	232
Kwota świadczeń w złotych	180534	210502	200771

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

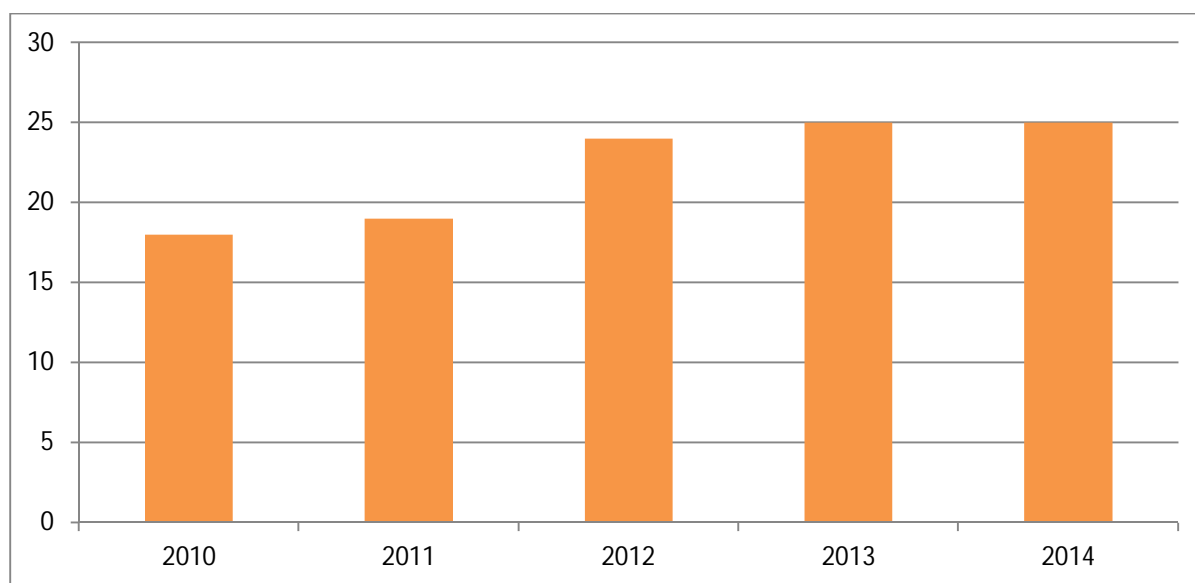
Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe stanowią niezwykle ważny element demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Świadczą określone usługi, a dzięki swojej specyfice, często mogą to robić w sposób bardziej efektywny niż inne podmioty. Według ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, organizacjami pozarządowymi są jednostki niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych

oraz niedziałające w celu osiągnięcia zysku. Najliczniejszymi formami prawnymi, w jakich zakładane są organizacje pozarządowe są stowarzyszenia i fundacje.

W 2014 roku na terenie Gminy Dwikozy zarejestrowanych było 25 stowarzyszeń i organizacji społecznych. Oznacza to wzrost o 39% w porównaniu z rokiem 2010.

Wykres 31. Stowarzyszenia i organizacje społeczne w Gminie Dwikozy w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w Gminie Dwikozy jest mniej organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców niż w powiecie sandomierskim. Pomimo wzrostu liczby stowarzyszeń, w dalszym stopniu w województwie oraz kraju statystycznie przypada ich więcej w przeliczeniu na każde 10 tysięcy mieszkańców.

Tabela 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	27	28	30	32	33
Województwo	25	26	28	29	30
Powiat	28	31	32	34	36
Gmina	20	21	27	28	28

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wśród stowarzyszeń funkcjonujących na terenie Gminy Dwikozy są liczne stowarzyszenia, których celem statutowym jest prowadzenie szkół i przedszkoli:

- Stowarzyszenie na Rzecz Ekorozwoju Wsi Winiarki, Winiary, Kępa Chwałowska w Winiarach

- Stowarzyszenie Inwestujemy w Przyszłość przy Szkole Podstawowej w Słupczy
- Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły im. Wincentego Burka w Gałkowicach k. Sandomierza
- Stowarzyszenie Edukacyjne im. Zawiszy Czarnego w Starym Garbowie
- Stowarzyszenie Przyjaciół Przedszkola i Szkoły w Gierlachowie k/Sandomierza
- Stowarzyszenie na Rzecz Ekorozwoju Wsi Góry Wysokie
- Stowarzyszenie Oświatowo-Kulturalne przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Mściowie

Udział w wyborach

Kategorią, w której można oceniać kapitał społeczny jest aktywność obywatelska, mierzona udziałem społeczności w wyborach. Największa frekwencja w Gminie Dwikozy była przy okazji wyborów samorządowych w 2010 roku. Generalnie frekwencja wyborów samorządowych w Gminie była wyższa niż w kraju. W przypadku pozostałych wyborów oraz referendum ogólnokrajowego poziom partycypacji mieszkańców gminy był niższy niż średnia dla kraju.

Tabela 30. Frekwencja w wyborach i referendach ogólnopolskich w latach 2010-2015

Wybory:	Kraj	Województwo	Powiat	Gmina
Prezydenckie w 2015 roku	55,34%	52,25%	49,14%	42,51%
Prezydenckie w 2010 roku	55,31%	52,83%	49,75%	40,83%
Do Sejmu i Senatu w 2015 roku	50,92%	46,81%	42,38%	36,18%
Do Sejmu i Senatu w 2011 roku	48,92%	43,74%	40,84%	35,55%
Do Parlamentu Europejskiego w 2014 roku	23,83%	21,04%	18,78%	15,10%
Samorządowe w 2014 roku	32,33%	38,27%	40,76%	47,79%
Samorządowe w 2010 roku	47,32%	53,59%	55,84%	50,18%
Referendum Ogólnopolskie w 2015 roku	7,80%	7,11%	6,05%	5,56%

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PKW

III. Lokalne problemy społeczne

Wśród najważniejszych problemów społecznych na terenie Gminy Dwikozy, członkowie powołanego przez Wójta Gminy Dwikozy Zarządzeniem Nr Or. II.0050.55.2015 zespołu ds. opracowanie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, wskazali:

1. Bezrobocie (45 punktów);
2. Problemy osób starszych (31 punktów);
3. Ubóstwo (17 punktów);
4. Uzależnienia (11 punktów)

Problemy społeczne występujące w środowisku lokalnym często mają charakter naczyń połączonych, tzn., że przykładowo bezrobocie, może mieć duży wpływ na ubóstwo, które często stanowi jego ekonomiczną konsekwencję.

Uczestnicy warsztatów zwrócili jeszcze uwagę na potrzebę wzmocnienia kadry Ośrodka Pomocy Społecznej oraz rozbudowę infrastruktury socjalnej.

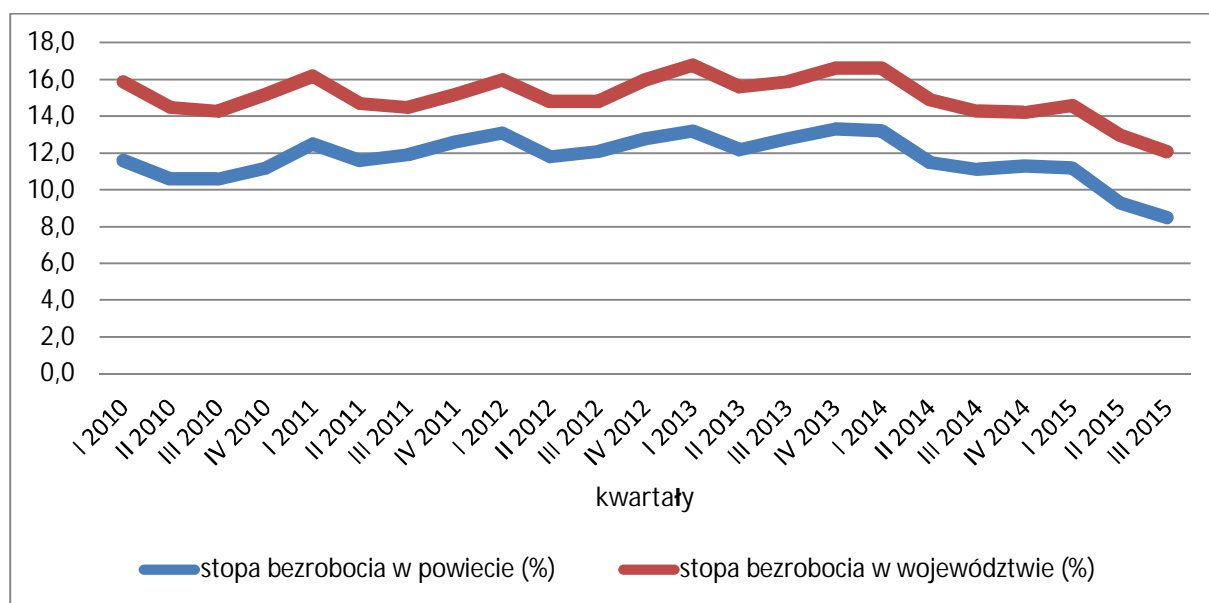
Bezrobocie

Istotnym problemem społeczno-gospodarczym występującym na terenie całego województwa świętokrzyskiego jest bezrobocie. Jest to zjawisko trudne do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego, przez co część osób pozostająca bez pracy nie jest ujęta. Z drugiej strony zdarzają się przypadki wpisania w szereg bezrobotnych osób, które wykonują pracę zawodową w tzw. „szarej strefie”, czyli bez płacenia podatków. Należy też pamiętać, że istnienie dużej liczby bezrobotnych pogarsza sytuację osób zatrudnionych, co przejawia się tym, że często są oni zmuszani do gorszych warunków pracy, a także do zawierania mniej korzystnych umów o pracę. W teorii ekonomii funkcjonuje również pojęcie naturalnej stopy bezrobocia, która informuje, jaka część siły roboczej nie chce podjąć pracy za wynagrodzenie płacone w momencie równowagi na rynku pracy. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia są wskaźnikami pokazującymi stan bezrobocia

na określony moment. W poszczególnych krajach do ustalania liczby bezrobotnych stosowane są różne metody. Podstawą szacunków są dane urzędów pracy oparte o rejestr osób bezrobotnych.

Na koniec trzeciego kwartału 2015 roku stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim wyniosła 12,1% i była niższa o 2,4 punktu procentowego. W powiecie sandomierskim zarejestrowano jeszcze niższą stopę bezrobocia. W analizowanym momencie wynosiła 8,5%, co oznacza, że 3042 osoby były zarejestrowane jako bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sandomierzu.

Wykres 32 . Stopa bezrobocia w powiecie sandomierskim oraz województwie świętokrzyskim (kwartalnie od stycznia 2010 r. do września 2015 r.)

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Kielcach.

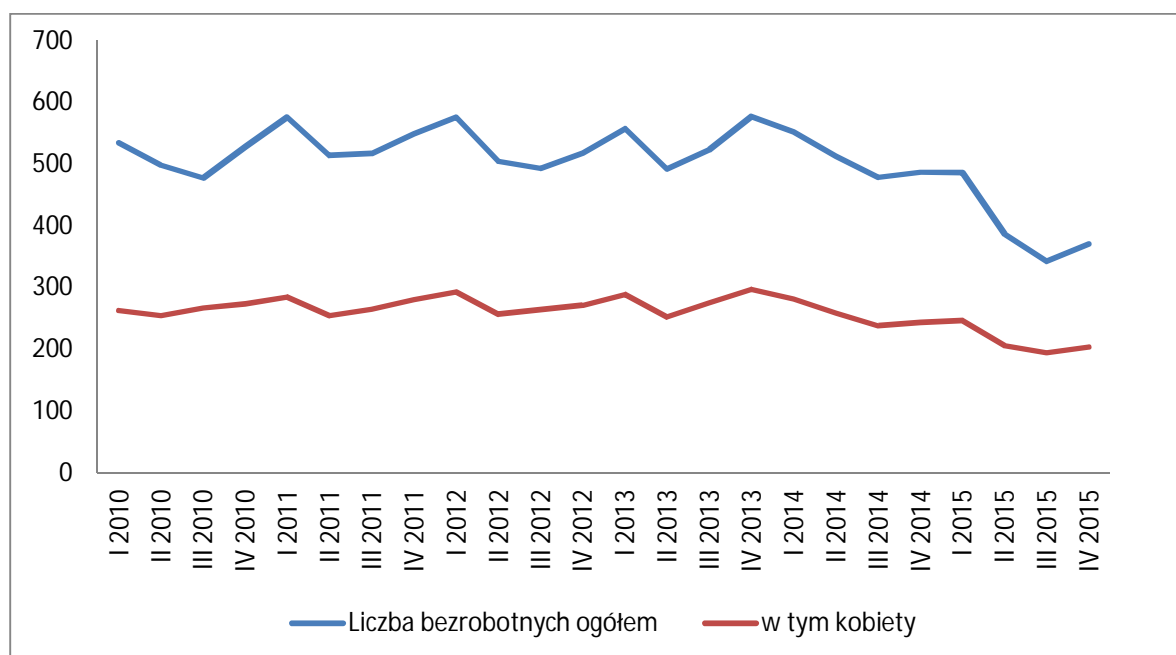
Stopa bezrobocia w powiecie sandomierskim jest powiązana ze stopą bezrobocia w województwie świętokrzyskim, co przedstawia powyższy wykres. Prezentuje on poziom bezrobocia w ostatnim miesiącu każdego kwartału począwszy od 2010 roku. Bezrobocie jest skomplikowanym problemem społecznym na który wpływ ma ogólna sytuacja ekonomiczna kraju. Wywołuje ono negatywne skutki zarówno ekonomiczne, jak i społeczne. Makroekonomiczne skutki bezrobocia dotyczą utraconej produkcji w gospodarce w rezultacie niepełnego wykorzystania siły roboczej oraz pogorszenia stanu budżetu państwa w wyniku zmniejszenia przychodów budżetowych z tytułu podatków oraz zwiększenia wydatków na zasiłki i inne formy pomocy społecznej. Mikroekonomiczne skutki bezrobocia

polegają na pogorszeniu sytuacji materialnej bezrobotnych i ich rodzin w okresie pozostawania bez pracy. Analizując makrospołeczne skutki bezrobocia, należy pamiętać o istnieniu bezrobotnych nie zawsze zarejestrowanych przez rejonowe urzędy pracy (są to przeważnie kobiety i młodzież, nie mający żadnego zatrudnienia).

Bezrobocie jest również istotnym elementem polityki społecznej, w każdym państwie, w którym gospodarka oparta jest o mechanizm wolnorynkowy. Utrzymujące się przez dłuższy czas bezrobocie powoduje napięcia społeczne.

W Gminie Dwikozy na koniec 2015 roku zarejestrowanych było 371 osób bezrobotnych, co stanowiło najniższy rezultat począwszy od 2010 roku, czyli w przekroju całego analizowanego okresu. W przypadku Gminy Dwikozy zauważalne są okresowe wahania liczby osób bezrobotnych związane z sezonowością niektórych branż (np. budownictwa, rolnictwa). Szczegółowy przebieg poziomu bezrobocia na terenie gminy prezentuje poniższy wykres.

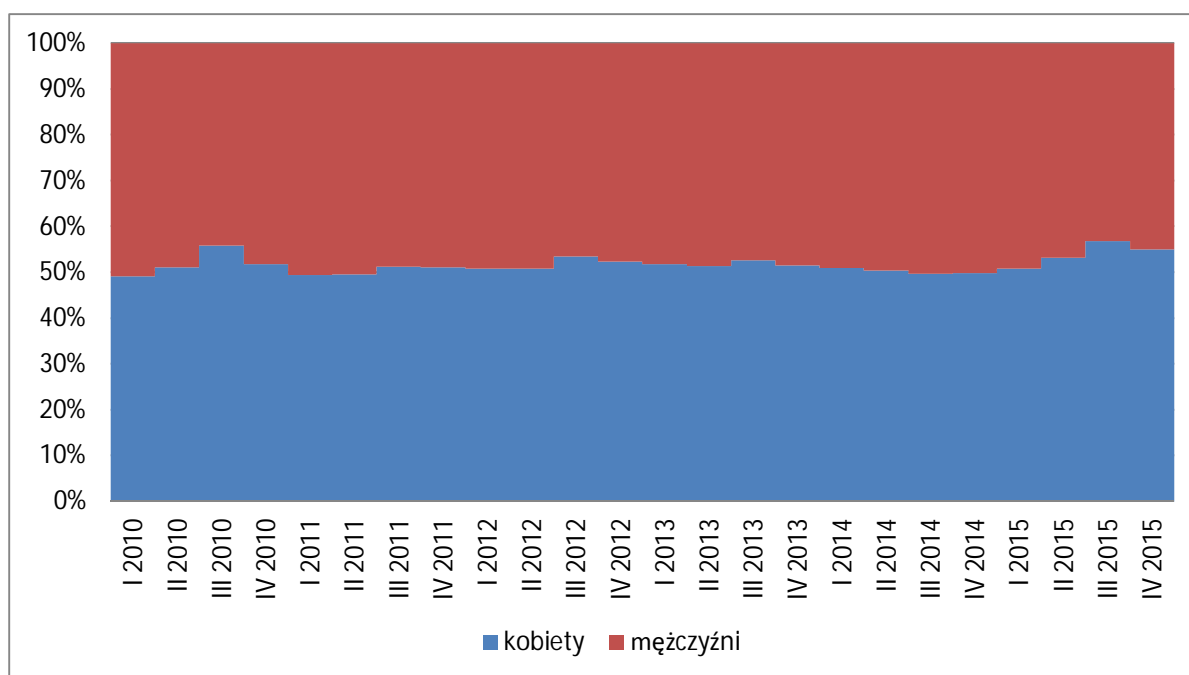
Wykres 33. Osoby bezrobotne w Gminie Dwikozy w ujęciu kwartalnym w latach 2010-2015

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Sandomierzu.

Współczynnik feminizacji w Gminie Dwikozy w ostatnich latach wahał się między 105 a 103, jednak w grupie wiekowej 15-49 lat, czyli w grupie osób w wieku produkcyjnym przeważają mężczyźni. Pomimo przewagi liczby mężczyzn w wieku produkcyjnym, kobiety stanowiły niemal połowę osób zarejestrowanych jako bezrobotne (niebieskie pole).

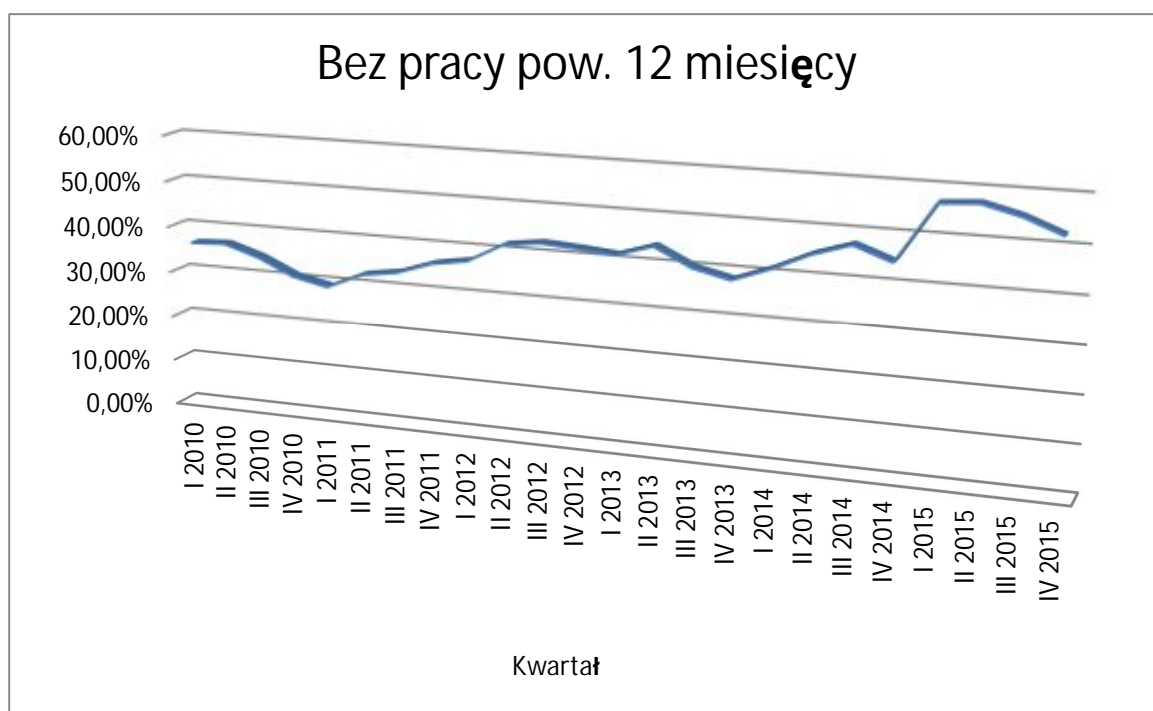
Wykres 34. Bezrobocie na terenie Gminy Dwikozy w podziale na płeć

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Sandomierzu.

Bezrobocie bezpośrednio dotyka osobę pozostającą bez pracy, ale w sposób pośredni cała rodzina odczuwa skutki tego problemu. Zjawisko to wiąże się często z obniżeniem stopy życiowej rodziny oraz niejednokrotnie, jest nierozzerwalnie powiązane z innymi problemami, takimi jak np. ubóstwo, alkoholizm, przemoc w rodzinie itp. Przedłużający się okres bezrobocia może te zjawiska nasilać. Początkowy szok spowodowany zwolnieniem z pracy zastępowany jest niejednokrotnie krótką fazą optymizmu i wiary w znalezienie nowego zatrudnienia, a następnie okresem pesymizmu i utraty nadziei. Ostatecznie długotrwałe bezrobocie prowadzi do bezradności co może mieć w dłuższej perspektywie destrukcyjny wpływ na funkcjonowanie rodziny. W Gminie Dwikozy w całym analizowanym okresie czasu osoby pozostające przynajmniej rok bez pracy stanowiły od 29% do nawet 57% wszystkich osób bezrobotnych.

Wykres 35. Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród wszystkich bezrobotnych

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Sandomierzu.

Bezrobocie należy również rozpatrywać w kategorii problemów ekonomicznych, ponieważ powoduje problemy finansowe, kłopoty w spłatach kredytu i zadłużenia osoby bezrobotnej, która często popada w prawdziwą pętlę kredytową. Z pomocy finansowej Powiatowego Urzędu Pracy w Sandomierzu wypłacanej w formie zasiłku mógł skorzystać niewielki odsetek bezrobotnych. Jedynie około co dziesiąta osoba pozostająca bez pracy otrzymywała z tego tytułu wsparcie z urzędu pracy.

Dodatkowo Ośrodek Pomocy Społecznej w Dwikozach udzielał wsparcia mieszkańcom gminy z powodu bezrobocia. W 2014 roku z pomocy skorzystało 147 rodzin, czyli aż o 19 mniej niż w rekordowym pod tym względem rokiem 2011. Pomoc z tego tytułu w sposób pośredni dotarła do 463 osób, czyli do około 5% populacji Gminy.

Tabela 31. Liczba rodzin, którym OPS w Dwikozach udzielił wsparcia z powodu bezrobocia

	2010	2011	2012	2013	2014
liczba rodzin	147	166	146	157	147
liczba osób w rodzinach	505	542	485	506	463

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Dwikozach

Sytuacja osób starszych

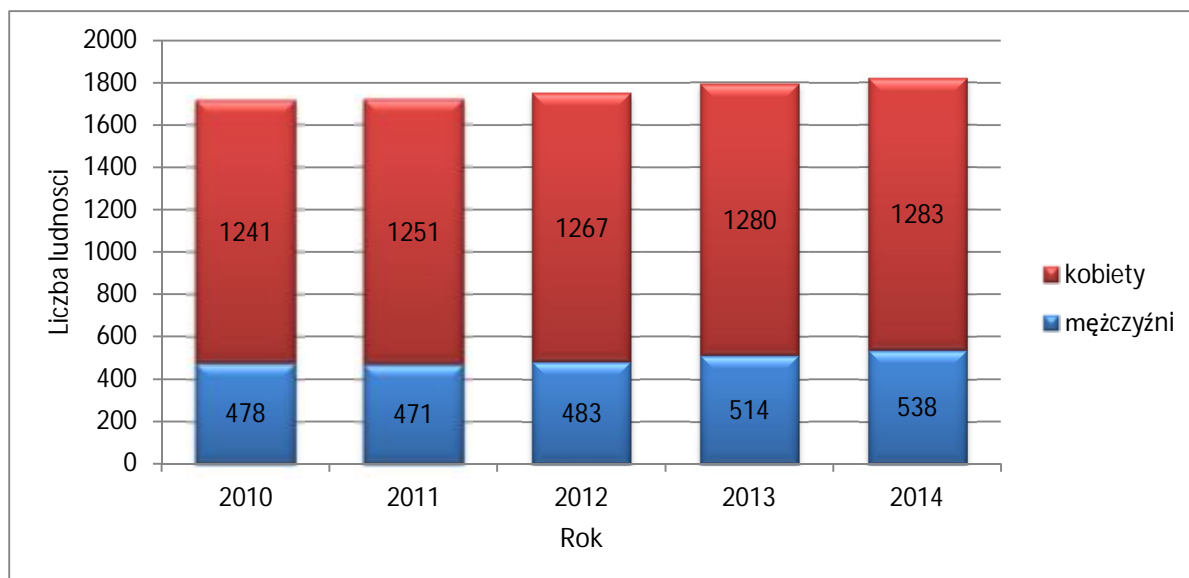
W Polsce mamy do czynienia ze starzejącym się społeczeństwem. Jednym z powodów są postępujące zmiany społeczno-ekonomiczne, przenoszące się na wzrost stopy życiowej ludności. Osiągnięcia medycyny przyczyniają się również do wydłużenia ludzkiego życia. Trudności, z którymi spotykają się osoby starsze to między innymi:

- Sytuacja finansowa.
- Choroby oraz inwalidztwo.
- Lokomocja.
- Wykonywanie codziennych czynności.
- Obsługa nowych technologii.
- Relacje z rodziną i innymi ludźmi, spowodowane brakiem wzajemnego zrozumienia.
- Obniżona samodzielność.

Wymienione czynniki powodują marginalizację osób starszych. Jest ona szczególnie widoczna po przekroczeniu wieku emerytalnego, co często wiąże się z eliminacją osoby z jej aktywnego życia zawodowego i społecznego. W ogólnym odczuciu społeczeństwa starość często powiązana jest z niedołężnością oraz chorobą. Poczucie takie wynika między innymi z cech charakteryzujących starość, czyli spadku zdolności adaptacyjnych, nasilaniu zależności od innych osób spowodowanej postępującemu ograniczaniu samodzielności życiowej.

Jak wynika z wcześniejszej diagnozy demograficznej, w Gminie Dwikozy rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym wśród ogółu populacji gminy. Należy również zauważyć, że wśród osób w wieku poprodukcyjnym, największą liczbę osób stanowią kobiety (prawie 70%), co można zauważyć na poniżej przedstawionym wykresie.

Wykres 36. Ludność Gminy Dwikozy w wieku poprodukcyjnym w podziale na płeć

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Według prognozy demograficznej udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców, w ciągu najbliższych 35 lat wzrośnie z obecnych 19,99% do około 34%. Wskaźnik na tak wysokim poziomie stanowić będzie bardzo duże obciążenie dla finansów gminy. Na przestrzeni najbliższych 30-40 lat, proces „starzenia się” społeczeństwa stanie się jednym z głównych problemów, z którymi będą zmagaty się samorządy, nie tylko w województwie świętokrzyskim, ale w niemal całej Polsce.

Ważnym elementem dla osób starszych jest aktywność społeczna, przejawiająca się rozwojem różnych form działalności środowiska lokalnego skierowanych do seniorów, np. działalność klubów seniora lub innych organizacji. Dla części osób tym środowiskiem będzie najbliższa rodzina. Niestety model rodziny wielopokoleniowej, w którym osoby starsze mogą liczyć na opiekę najbliższych, jest zastępowany modelem 2+1, czyli rodzice oraz jedno dziecko. Dlatego osoby odchodzące na emeryturę mają prawo czuć się osamotnieni, a powstałe zasoby czasu wolnego muszą wykorzystać w nowym, zastępczym środowisku.

Niestety, ale pomoc instytucjonalna dla osób starszych oraz ich rodzin w Polsce jest niewystarczająca. Jednym z rozwiązań jest pobyt osoby starszej w domu pomocy społecznej. Głównym problemem tej formy wsparcia jest koszt utrzymania mieszkańca domu pomocy społecznej, który często nie może zostać w całości pokryty ze świadczenia emerytalno-rentowego. W takich przypadkach koszt pobytu w domu pomocy społecznej spoczywa

głównie na gminie, a w nielicznych przypadkach na członkach rodziny wskazanych w ustawie o pomocy społecznej i na jej zasadach.

Na terenie Gminy Dwikozy nie funkcjonuje żaden dom pomocy społecznej, dlatego osoby starsze kierowane są do placówek zlokalizowanych w gminach sąsiednich.

Tabela 32. Liczba osób skierowanych do domu pomocy społecznej w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób	13	11	12	13	11
Liczba świadczeń	90	128	139	108	117
Kwota świadczeń (zł)	156 493	220 076	233 680	206 744	238 156

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Z posiadanych danych dotyczących liczby osób skierowanych do domu pomocy społecznej oraz odpłatności, które ponosi Gmina Dwikozy w związku z utrzymaniem osób skierowanych do w/w placówek wynika, że zapotrzebowanie na tego typu formę wsparcia utrzymuje się na zbliżonym poziomie, jednak wzrasta wielkość środków finansowych, które Gmina musi zabezpieczyć na tę formę pomocy.

Konsekwencją starzenia się społeczeństwa jest wzrost zapotrzebowania na pracę z ludźmi w podeszłym wieku, co przekłada się między innymi na wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze. Poniższa tabela przedstawia kwotę corocznie przeznaczaną przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Dwikozach na zasiłki pielęgnacyjne dla osób, które ukończyły 75 lat.

Tabela 33. Zasiłek pielęgnacyjny dla osób, które ukończyły 75 lat

Rok	2012	2013	2014
Kwota świadczeń w złotych	3672	3672	5049
Liczba świadczeń	24	24	33

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Ubóstwo

Ubóstwo w ujęciu ekonomicznym oznacza stały brak dostatecznych środków materialnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb społecznych jednostki. Według definicji Organizacji Narodów Zjednoczonych wiąże się z ograniczeniem wyboru i szans życiowych. Narusza ludzką godność oraz uniemożliwia skuteczne uczestnictwo w społeczeństwie, poprzez

wykluczenie jednostek i rodzin ze społeczności lokalnych. Ubóstwo często wiąże się z innymi czynnikami patologicznymi jakimi są alkoholizm, narkomania, zaniedbywanie w opiece i wychowaniu oraz przemoc. Do grup szczególnie zagrożonych należy zaliczyć rodziny, których członkowie nie mają stałych zarobkowych źródeł dochodów, innych niż renta lub emerytura. Problem ubóstwa jest jedną z najważniejszych kwestii polityki społecznej w krajach Unii Europejskiej.

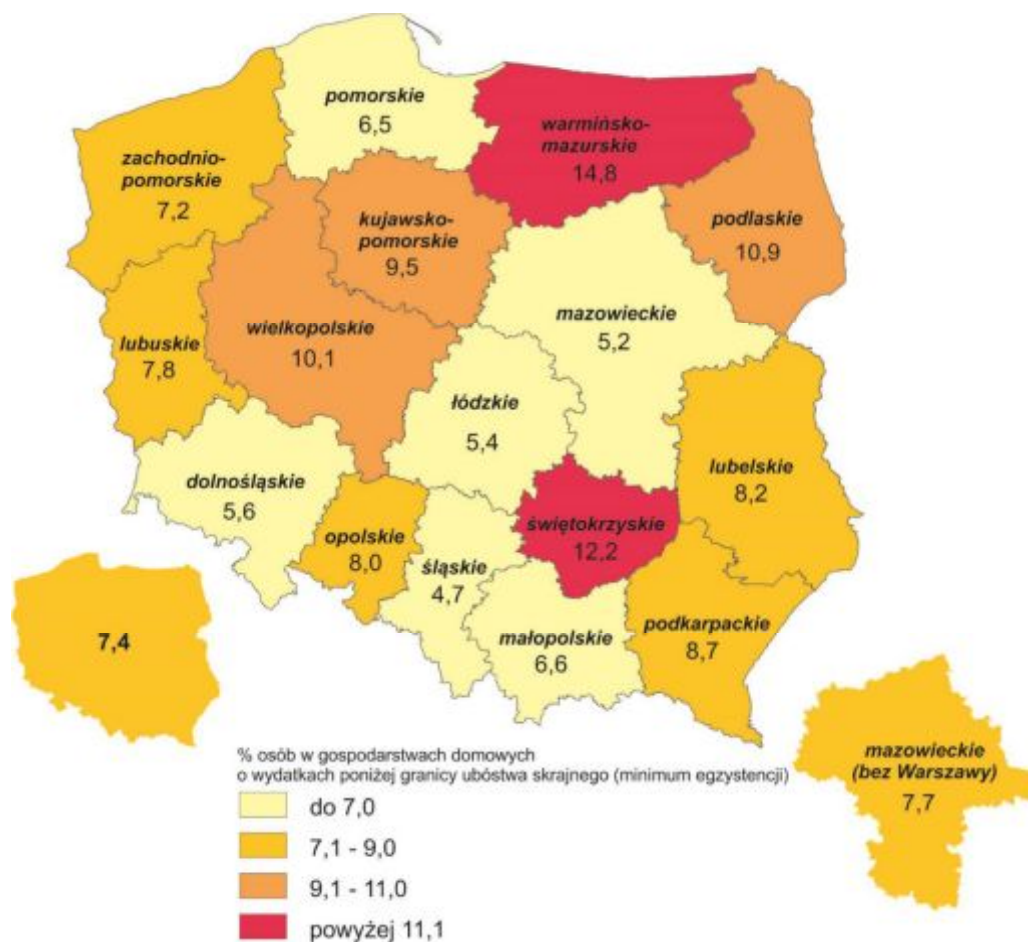
Według Indeksu Zagrożenia Ubóstwem opublikowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w 2014 roku powiat sandomierski ze zmienną syntetyczną na poziomie 11,0 charakteryzuje się bardzo wysokim stopniem zagrożenia ubóstwem. Jako przyczyny ubóstwa w województwie świętokrzyskim wskazane są następujące przyczyny:

- niski stopień urbanizacji,
- wysoka stopa bezrobocia,
- przeciętny dochód na jednego mieszkańca poniżej średniej krajowej,
- znaczący odsetek osób pracujących w rolnictwie,
- rozdrobnienie gospodarstw rolnych,
- wrażliwość gospodarki regionu na zmiany koniunktury.

Wszystkie te czynniki powodują, że województwo świętokrzyskie od lat należy do najbiedniejszych regionów w Polsce, a co za tym idzie również powiat sandomierski oraz Gmina Dwikozy.

Również opracowanie sygnałne Głównego Urzędu Statystycznego na temat *Ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2014 roku* potwierdza wcześniejsze ustalenia. W Polsce w 2014 roku w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej granicy ubóstwa skrajnego (tzn. poniżej minimum egzystencji) żyło ok. 2,8 mln osób, natomiast w gospodarstwach domowych poniżej granicy ubóstwa relatywnego (tzn. w takich, w których wydatki wynosiły mniej niż 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych) – ok. 6,2 mln osób. Liczbę osób żyjących poniżej ustawowej granicy ubóstwa, czyli poniżej progu interwencji socjalnej szacuje się na ok. 4,6 mln.

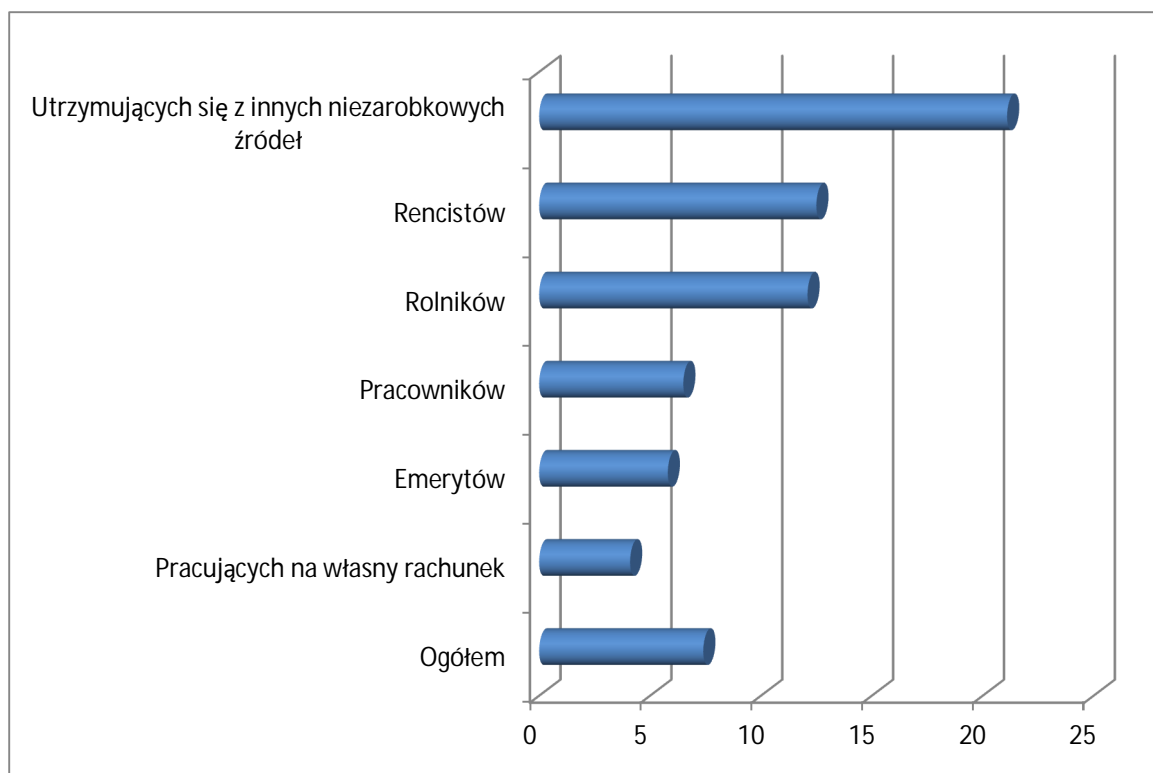
Rysunek 2. Zasięg ubóstwa skrajnego wg województw (w % osób w gospodarstwach domowych)

Źródło. „Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2014 roku” Główny Urząd Statystyczny.

Według tego opracowania czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych. W 2014 r. wśród gospodarstw domowych, w skład których wchodziła przynajmniej jedna osoba bezrobotna, stopa ubóstwa skrajnego wynosiła prawie 15% i była dwa razy wyższa niż średnia w Polsce. Większa liczba osób bezrobotnych w gospodarstwie domowym znacząco zwiększa ryzyko ubóstwa skrajnego. W gospodarstwach domowych, w których bezrobotne były przynajmniej dwie osoby stopa ubóstwa skrajnego wynosiła ok. 33%.

Wykres 37. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2014 r. wg grup społeczno-ekonomicznych (w % osób w gospodarstwach domowych)

Źródło. Opracowanie własne na podstawie *Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2014 roku*.

Zasięg ubóstwa wyraźnie zależy od grupy społeczno-ekonomicznej, określanej na podstawie przeważającego źródła dochodów. Osoby utrzymujące się z innych niezarobkowych źródeł znajdowały się w najtrudniejszej sytuacji. Bardziej niż przeciętnie narażeni na ubóstwo byli członkowie gospodarstw utrzymujących się głównie z rent oraz gospodarstw domowych rolników.

Tabela 34. Liczba rodzin którym przyznano wsparcie z powodu ubóstwa w latach 2011-2014

	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	136	124	130	95
Liczba osób w rodzinach	506	464	435	273

Źródło. Opracowanie własne na podstawie *Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014*.

Z powyższej tabeli wynika, iż z powodu ubóstwa wsparcie otrzymuje 3% mieszkańców Gminy Dwikozy. W 2014 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Dwikożach z tego powodu udzielił pomocy 95 rodzinom. Względem roku 2011 oznacza to spadek o 30%.

Uzależnienia

Zgodnie z definicją Encyklopedii PWN uzależnienia oznaczają *zaburzenie zdrowia, stan psychologicznej albo psychicznej i fizycznej zależności od jakiegoś psychoaktywnego środka chemicznego, przejawiający się okresowym lub stałym przymusem przyjmowania tej substancji w celu uzyskania efektów jej działania lub uniknięcia przykrych objawów jej braku (abstynencyjne objawy)*. Potocznie definicja ta odnosi się do narkotyków, alkoholu czy leków, jednak termin ten ma szersze znaczenie. Może dotyczyć między innymi hazardu, gier czy internetu. Jest to zagadnienie z pogranicza medycyny oraz socjologii. Uzależnienie to choroba utrudniająca prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Bardzo często osoba uzależniona nie zdaje sobie sprawy ze zgubnych skutków swojego nałogu i swoje działania ukierunkowuje na wykonywaniu jakiejś czynności bądź zażywaniu konkretnego środka. Działania takie mają negatywny wpływ zarówno na zdrowie fizyczne jak i psychiczne.

Alkoholizm

Alkoholizm jest uznawany za chorobę, której skutkiem jest psychiczne i fizyczne uzależnienie od środka narkotycznego jakim jest alkohol. Uzależnienie to przejawia się okresowym spożywaniem alkoholu w celu doznawania jego działania psychicznego, a czasem także dla uniknięcia złego samopoczucia, wynikające z jego odstawienia. Objawy fizyczne związane są z wzrostem tolerancji na alkohol, utratą kontroli nad ilością wypijanych napojów alkoholowych oraz występowaniem Alkoholowego Zespołu Abstynencji po odstawieniu alkoholu.

Najczęściej spotykanymi zagrożeniami związanymi z nadużywaniem alkoholu są:

- Rozpad rodziny
- łamanie norm obyczajowych i prawnych
- Zagrożenie życia
- Utrata pracy

Alkoholizm jest problemem ogólnopolskim, który w równym stopniu dotyka zarówno obszary miejskie jak i wiejskie. Picie alkoholu często postrzegane jest jako sposób na życie, na rozwiązywanie problemów. Należy stwierdzić, że alkohol we wszystkich jego postaciach jest łatwo dostępny i nie ma problemu z jego nabyciem. Niepokojącym zjawiskiem jest obniżający się wiek inicjacji alkoholowej, gdyż organizm młodego człowieka w większym stopniu narażony jest na popadnięcie w nałóg. Istnieje również ścisły związek między wczesną inicjacją alkoholową a spożywaniem dużych ilości alkoholu, zażywania narkotyków i przestępczością.

Skala problemu uzależnień jest trudna do zmierzenia, ponieważ osoby których problem ten dotyczy bezpośrednio często starają się ukrywać ten fakt przed innymi ludźmi. W związku z tym niezwykle trudno określić jest dokładną liczbę uzależnionych mieszkańców. Według wyliczeń Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, problem uzależnienia dotyczy ok. 2% mieszkańców Polski. 4% Polaków to dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika. Identyczny odsetek dzieci wychowuje się w rodzinach alkoholików. Ponad 5%, ale nie więcej niż 7 % populacji kraju to osoby pijące szkodliwe, zaś ok. 66% członków rodzin alkoholików (zarówno dorosłych jak i dzieci) staje się ofiarami przemocy domowej. Przeliczając te dane na skale gminy otrzymamy następujące przybliżone dane:

Tabela 35. Szacowana skala alkoholizmu na terenie Gminy Dwikozy

Rodzaj	Udział procentowy	Liczba
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	179
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmażonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	359
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	359
Osoby pijące szkodliwie	ok. 5-7% populacji	449-628
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	ok. 66%	474

Źródło. Opracowanie własne.

Ważnym aspektem rozwiązywania problemów alkoholowych są działania profilaktyczne mające na celu zapobieganiu uzależnieniom. Na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której podstawowym zadaniem jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Do zadań Komisji należy m.in.:

- 1) inicjowanie działań w zakresie określonym w art. 41 ust. 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- 2) inicjowanie działań w zakresie określonym w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późniejszymi zmianami);
- 3) uczestniczenie w pracach zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 4) podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego;
- 5) opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
- 6) współpraca z jednostkami organizacyjnymi oraz innymi podmiotami w realizacji Programu;
- 7) zawiadamianie właściwych organów administracji publicznej w przypadku otrzymania informacji o sprzedaży alkoholu niezgodnie z przepisami prawa;
- 8) zgłaszanie propozycji zadań wynikających z Programu do projektu preliminarza wydatków.

Przy Urzędzie Gminy w Dwikozach funkcjonuje Punkt Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Członków Ich Rodzin w Dwikozach. W ramach działalności punktu oferowana jest pomoc psychologiczna, terapia uzależnień i współuzależnienia oraz praca w grupie terapeutycznej.

Tabela 36. Porady udzielone w ramach Punktu Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Członków Ich Rodzin w Dwikozach

	2011	2012	2013	2014	Razem
Uzależnieni	74	47	73	60	254
Współuzależnieni	0	0	0	21	21
Uzależnieni sprawcy przemocy	42	17	48	30	137
Ofiary przemocy	29	5	11	2	47
Sprawcy przemocy	7	8	0	0	15
Razem	152	77	132	113	474

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z OPS Dwikozy.

W analizowanym okresie największej liczby porad udzielono w 2011 roku. Najczęściej pomoc skierowana była dla osób uzależnionych (254 porady w latach 2011-2014). Od 2014 roku wsparciem objęto również osoby współuzależnione.

Dodatkowo w Dwikożach funkcjonuje Klub Anonimowego Alkoholika, który osobom uzależnionym oferuje pomoc poprzez mityngi grupowe oraz terapię psychologiczną indywidualną.

Bezdomność

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, za osobę bezdomną uważa się „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie niezameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”. Jednak brak formalnego zamieszkania nie jest jedyną oznaką bezdomności. Zdarzają się sytuacje, gdzie z powodu np. konfliktów rodzinnych nie jest możliwym współmieszkanie pod adresem zameldowania. Bezdomność jest problemem, który dotyka zarówno kraje i regiony bogate, jak i te uważane za biedne. Wśród wielu powodów tego zjawiska wymienia się najczęściej: alkoholizm, utratę pracy, rozpad rodziny, powrót z zakładu karnego bez możliwości zamieszkania, przemoc w rodzinie.

Problem bezdomności na terenie Gminy Dwikoży ma marginalne znaczenie. W 2014 roku z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej z tego tytułu skorzystały cztery osoby. Jedynie w 2012 roku liczba osób bezdomnych korzystających ze wsparcia była wyższa i wyniosła 7.

Tabela 37. Liczba osób korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezdomności

Rok	2011	2012	2013	2014
Liczba osób	4	7	4	4

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba

Długotrwała choroba bardzo często bywa przyczyną trudnej sytuacji życiowej osoby i rodziny. Najczęściej dotyczy osób starszych, ale zdarzają się również przypadki chorób nawet wśród osób w młodym wieku. Za długotrwałą chorobę należy uznać dolegliwość bądź stan patologiczny, który utrzymuje się przez dłuższy czas i który będzie trwał nadal. Charakteryzuje się ona długotrwałością, przebiegiem łagodniejszym niż w przypadku stanu ostrego, pogorszeniem sprawności, nieodwracalnością zmian patologicznych oraz następstwami psychospołecznymi.

Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba często są ze sobą powiązane. W modelu medycznym za niepełnosprawność uznaje się bezpośrednią konsekwencję choroby lub uszkodzenia. Zgodnie z modelem społecznym niepełnosprawność powstaje w skutek ograniczeń, jakich doświadczają osoby nią dotknięte w środowisku zamieszkania.

Według Światowej Organizacji Zdrowia za osobę niepełnosprawną uznaje się taką, która nie może samodzielnie, częściowo bądź całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznej lub psychicznej.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym, szczególnie należy jednak uwzględnić płaszczyznę psychologiczną i społeczną. Już sam fakt uszkodzenia funkcji życiowych znacząco utrudnia, a niekiedy wręcz uniemożliwia wykonywanie zadań społecznych, co jest powodem pogłębiania stanu izolacji psychicznej. Osoby niepełnosprawne niemal każdego dnia borykają się ze skutkami barier architektonicznych, transportowych i komunikacyjnych.

Problemy zdrowotne nasilają się z wiekiem człowieka, dlatego wraz ze starzeniem się społeczeństwa problem niepełnosprawności będzie narastał, w związku z czym konieczne będą większe nakłady na zapewnienie tym ludziom opieki, rehabilitacji oraz integracji z resztą społeczności. Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne, spadek dzietności oraz odejście od modelu rodziny 2+2, można spodziewać się w przyszłości wzrostu udziału świadczeń podyktowanych długotrwałą chorobą lub niepełnosprawnością udzielanych w ramach świadczeń z pomocy społecznej.

Tabela 38. Rodziny korzystające z wsparcia pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby

Rok	2011	2012	2013	2014
Powód przyznania pomocy	niepełnosprawność			
Liczba rodzin	82	84	104	115
Liczba osób w rodzinach	195	193	275	280
Powód przyznania pomocy	długotrwała lub ciężka choroba			
Liczba rodzin	123	98	95	80
Liczba osób w rodzinach	347	300	281	203

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

W przeciągu całego analizowanego okresu można było zaobserwować dwie równoległe tendencje. Liczba mieszkańców korzystająca ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Dwikożach z powodu niepełnosprawności systematycznie zwiększała się, natomiast liczba osób, które otrzymywały pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby zmniejszała się.

W 2014 roku z wyżej wymienionych powodów z pomocy skorzystało łącznie 195 rodzin, czyli 51% wszystkich gospodarstw domowych korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej.

Ustawa o pomocy społecznej określa, jakie zadania są realizowane na szczeblu gminy i powiatu. Podzielone są na świadczenia o charakterze finansowym, rzeczowym i usługowym. Wśród świadczeń z pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych oraz biernych zawodowo z powodu wieku, przewidziany jest zasiłek stały.

Tabela 39. Liczba osób, którym przyznano pomoc w formie zasiłku stałego w latach 2011-2014

	2011	2012	2013	2014
Liczba osób/ osób samotnie gospodarujących/ dla osoby w rodzinie	68/44/24	62/42/20	66/42/25	77/51/26
Liczba świadczeń	679	634	669	788
Kwota świadczeń (zł)	225.372	230.850	283.632	326.847

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

W 2014 roku ogólna kwota przeznaczona na zasiłki stałe w porównaniu do roku 2011 wzrosła o 101.475 złotych. Wzrost wydatków na pomoc w formie zasiłku stałego spowodowany jest zwiększeniem kryterium dochodowego w pomocy społecznej (od października 2012 roku) oraz systematycznym wzrostem liczby osób uprawnionych do tej formy pomocy. Wśród osób korzystających z zasiłków stałych przeważały osoby samotnie gospodarujące.

Tabela 40. Zasiłki pielęgnacyjne w latach 2012-2014

Rok	2012	2013	2014
Zasiłki pielęgnacyjne ogółem			
Liczba świadczeń	6744	7181	6676
Kwota świadczeń (zł)	1.031.832	1.098.832	1.021.428
Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka			
Liczba świadczeń	1135	1054	1005
Kwota świadczeń (zł)	173.655	161.262	153.765
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności			
Liczba świadczeń	3543	3842	3606
Kwota świadczeń (zł)	542.079	587.965	551.718
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia			
Liczba świadczeń	2042	2261	2032
Kwota świadczeń (zł)	312.426	345.933	310.896
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby, która ukończyła 75 lat			
Liczba świadczeń	24	24	33
Kwota świadczeń (zł)	3672	3672	5049

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

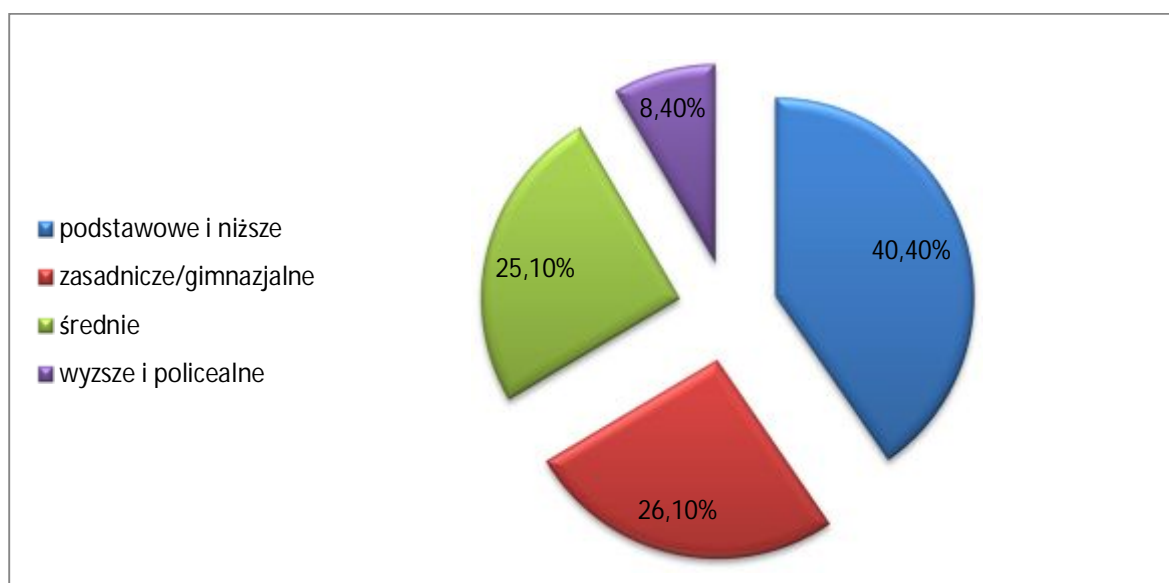
Kolejną z form pomocy jest wypłata zasiłku okresowego z powodu niepełnosprawności. Okres na jaki przyznawany jest zasiłek okresowy uzależniony jest od indywidualnej sytuacji osoby czy rodziny. Określa go Ośrodek Pomocy Społecznej na podstawie okoliczności sprawy. Osoby niepełnosprawne oraz przewlekle chore oprócz wsparcia finansowego mogą również ubiegać się o pomoc w formie usług opiekuńczych świadczonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w miejscu zamieszkania. Wyróżniamy tutaj następujące rodzaje zasiłków pielęgnacyjnych:

- Dla niepełnosprawnego dziecka.
- Dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności.

- Dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia.
- Dla osoby, która ukończyła 75 lat.

W 2014 roku na zasiłki pielęgnacyjne Ośrodek Pomocy Społecznej w Dwikozach przeznaczył 1.021.428 złotych. Ponad 54% tej kwoty pochłonęło 3606 świadczeń dla osób niepełnosprawnych w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności. Według Raportu z Diagnozy Społecznej 2009, zaledwie 8,4% niepełnosprawnych mieszkańców województwa świętokrzyskiego legitymuje się wykształceniem wyższym lub policealnym. Ponad 40% miało wykształcenie podstawowe lub niepełne podstawowe. Wśród pozostałych osób poziom wykształcenia rozkłada się niemal po równo.

Wykres 38. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020

Bezpieczeństwo publiczne

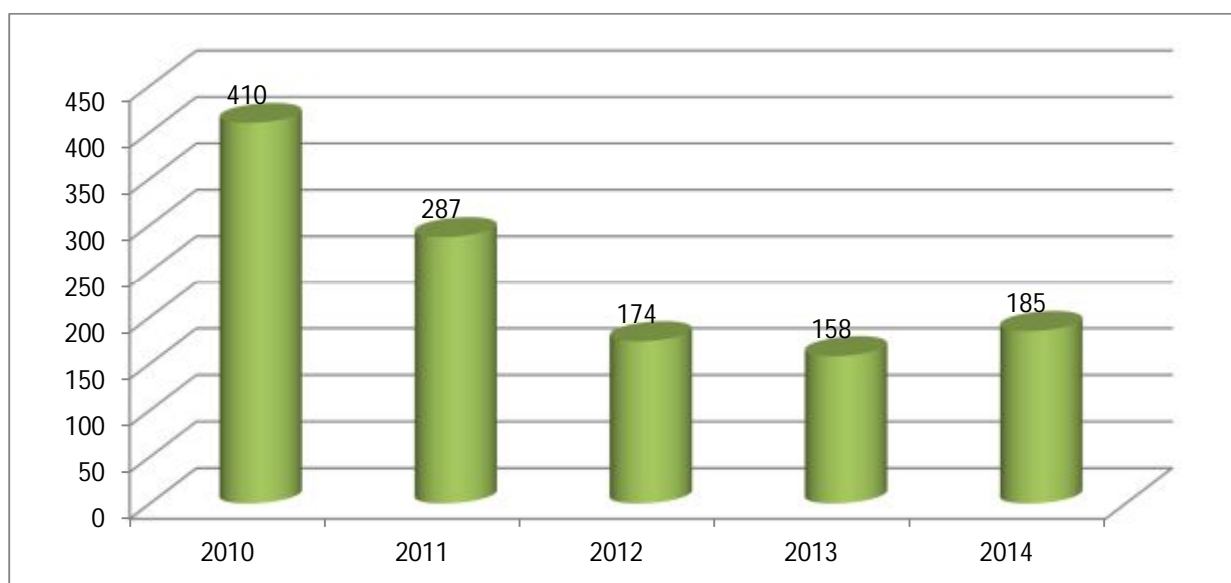
Bezpieczeństwo jest jedną z podstawowych potrzeb człowieka i grup społecznych. Odznacza się akceptowalnym poziomem ryzyka utraty czegoś szczególnie cennego – życia, zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych i dóbr niematerialnych. Jednym z zadań gminy jest zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom oraz osobom przebywającym na terenie gminy.

Ochotnicza Straż Pożarna

W Gminie Dwikozy funkcjonuje 10 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, z czego pięć jednostek jest włączonych do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Ochotnicza Straż Pożarna zrzesza około 200 członków, w tym 96 czynnych strażaków upoważnionych do działań ratowniczych. Każda jednostka wyposażona jest w samochód ratowniczo-gaśniczy, co pozwala na objęcie zasięgiem działania ochotniczej straży pożarnej obszaru całej gminy.

Poniższy wykres przedstawia liczbę wyjazdów do działań ratowniczych w latach 2010-2014. Do końca roku 2013 zmniejszała się liczba działań ratowniczo-gaśniczych podejmowanych przez jednostki z Gminy Dwikozy. W 2014 roku jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej wyjechały łącznie 185 razy do działań ratowniczych.

Wykres 39. Wyjazdy do działań ratowniczych w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych UG Dwikozy.

Przestępczość w Gminie Dwikozy

Nad bezpieczeństwem mieszkańców Gminy Dwikozy czuwają policjanci z Komisariatu Policji w Dwikozach, który bezpośrednio podlega Komendzie Powiatowej Policji w Sandomierzu. Analiza danych statystycznych udostępnionych przez Komisariat Policji w Dwikozach

wskazuje, że na terenie gminy maleje przestępczość. W 2014 roku 67 postępowań, czyli o 130 mniej niż w roku 2012.

Tabela 41. Postępowania karne wszczęte przez Komisariat Policji w Dwikozach

	2012	2013	2014
Bójka lub pobicie	9	4	4
Naruszenie miru domowego	0	1	0
Nielegalne posiadanie broni	1	1	0
Naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza	2	2	3
Pożar	1	0	0
Uszkodzenie mienia	12	1	0
Kradzieże	27	17	7
Falszerstwo	4	4	0
Nieumyślne spowodowanie śmierci	7	1	3
Włamania	7	7	6
Wypadek	11	1	6
Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości	82	52	16
Przywłaszczenie	2	3	0
Groźby	5	5	1
Niealimentacja	9	4	7
Znęcania	5	2	4
Przestępstwa narkotykowe	2	2	2
Krótkotrwałe użycie pojazdu	4	0	0
Rozbój	1	0	0
Niestosowanie się do wyroku sądu	6	1	4
Oszustwa	0	0	1
Inne	0	7	3
Razem	197	115	67

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych KP w Dwikozach.

Ochrona macierzyństwa

W obliczu zagrożeń demograficznych, przejawiających się „starzeniem społeczeństwa”, co spowodowane jest między innymi zmniejszającą się liczbą mieszkańców oraz zmniejszającą się liczbą urodzeń, niezwykle istotnym jest zapewnienie warunków bytowych rodzinom. Rodzina jest zarówno instytucją formalną, jak i społeczną, której celem jest utrzymanie ciągłości biologicznej i kulturowej społeczeństwa. Rodzina stanowi zatem podstawową kwestię w polityce społecznej.

Ochrona macierzyństwa jest jednym z celów pomocy społecznej. Wspierana jest poprzez wypłacanie zasiłków rodzinnych oraz przewidzianych do nich dodatków, takich jak: z tytułu

urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, a także świadczenia z funduszu alimentacyjnego dla osób niemogących wyegzekwować alimentów na dziecko.

Dodatkowym celem samorządu lokalnego powinno być zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach, co umożliwi matkom powrót do aktywności zawodowej, co powinno poprawić sytuację finansową rodziny

Rolą państwa powinno być tworzenie takich warunków prawnych, ekonomicznych oraz społecznych, aby zachęcać młodych ludzi do zakładania rodzin.

W 2014 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Dwikożach z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa udzielił wsparcia 101 rodzinom, w tym 19 z powodu wielodzietności.

Tabela 42. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa

Rok	2012	2013	2014
Liczba rodzin	59	119	101

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Problemy opiekuńczo-wychowawcze

Podstawową komórką społeczną jest rodzina. Zaspokaja ona potrzeby psychiczne, społeczne oraz emocjonalne swoich członków. Pełni również funkcję pierwszego środowiska wychowawczego w życiu dziecka, na które składają się między innymi struktura rodziny, jej sytuacja materialna, atmosfera wychowawcza panująca w domu, poziom wykształcenia rodziców oraz sytuacja zdrowotna.

Przyczyną złego funkcjonowania rodziny jest przeważnie bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego, który przejawia się trudnościami we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny. Objawia się to poprzez problemy w wypełnianiu ról rodzicielskich i problemy wychowawcze związane z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych.

Jednym z problemów, z którymi mogą borykać się rodziny są problemy opiekuńczo-wychowawcze. Problem ten dotyczy głównie dzieci i młodzieży, która nie ma zapewnionej należytej opieki ze strony swoich opiekunów. Jednak problem ten także dotyczy rodzin, gdzie dzieci swoim zachowaniem sprawiają tak duże kłopoty, z którymi opiekunowie nie są w stanie sami sobie poradzić.

Obowiązkiem gminy jest realizacja zadań określonych w Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ta określa szczegółowo:

- Zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych;
- Zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
- Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Wszelka pomoc powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania prawidłowych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Tabela 43. Liczba rodzin którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Rok	2012	2013	2014
Liczba rodzin	25	32	32
Liczba osób w rodzinach	107	139	146

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

W 2014 roku z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych Ośrodek Pomocy Społecznej w Dwikozach udzielił wsparcia 32 rodzinom.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych czy przemoc domowa.

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej mogą otrzymać wsparcie w formie asystenta rodziny. Asystentura rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny bliskiej i dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Głównym celem asystentury jest zwiększenie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. Efektem takiego działania powinno być usamodzielnienie się rodziny oraz wypełnianie roli rodzica w sposób sprzyjający bezpieczeństwu w środowisku rodzinnym oraz umożliwiający rozwój dziecka. Aby to osiągnąć niezbędnym jest aktywny udział rodziny podczas każdego etapu metodycznego działania od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację po ocenę końcową. Prace powinny być indywidualnie dopasowane do możliwości i kontekstu życia rodziny objętej wsparciem.

Tabela 44. Rodziny objęte pracą asystenta rodziny

Rok	2012	2013	2014
Liczba asystentów rodziny	1	2	2
Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny	1	25	14

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Ustawa z 2012 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa w jednym akcie prawnym zarówno zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, jak i zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je, jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. W pierwszym roku obowiązywania nowej ustawy tylko jedna rodzina z terenu Gminy Dwikozy została objęta pomocą asystenta rodziny. W kolejnym roku takich rodzin było już 25. Skuteczność pracy asystentów obrazują dane za rok 2014, w którym to z asystentury korzystało tylko 14 rodzin.

Działania podejmowane w ramach asystentury ukierunkowane są na wspieranie środowiska rodzinnego oraz profilaktykę ustrzegającą przed wystąpieniem sytuacji kryzysowej, której konsekwencją jest przymus opuszczenia przez dziecko własnej rodziny. Umieszczenie dziecka

w systemie pieczy zastępczej nie jest równoznaczne z rozwiązaniem problemu rodziny. Jest jedynie formą przejściową, mającą na celu zabezpieczenie dziecka podstawowych warunków. Więzy rodzinne oraz emocjonalny stosunek dziecka do środowiska lokalnego jest motywatorem dla rodziców, mającym na celu stworzenie warunków do prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej, dając tym samym szansę na jego powrót do domu

Przemoc w rodzinie

Według Kodeksu Karnego przemoc w rodzinie zaliczana jest do kategorii przestępstw. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, pod pojęciem tym należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny. Przemoc jest zjawiskiem niezależnym od kultury, środowiska, wyznania, wykształcenia, poziomu intelektualnego czy przynależności do grupy społecznej. Prowadzi do narażenia członków rodziny na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powoduje szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołuje cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc może mieć postać:

- przemocy fizycznej,
- przemocy psychicznej,
- przemocy seksualnej,
- przemocy ekonomicznej.

W gestii samorządu lokalnego leży podejmowanie działań mających na celu ochronę osób dotkniętych przemocą oraz jej zapobieganiu. W przypadku problematyki przemocy domowej ważne jest współdziałanie wszelkich instytucji pomocowych – policji, szkoły, służb medycznych, Ośrodka Pomocy Społecznej, zespołu interdyscyplinarnego oraz wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób mogą wpłynąć lub przyczynić się do zdiagnozowania i rozwiązania problemu.

Skala przemocy jest trudna do oszacowania, ponieważ stereotypy obyczajowe, często funkcjonujące w środowisku lokalnym czynią przemoc wobec kobiet ze strony partnerów nadal akceptowaną formą podporządkowania i przestrzegania wyznaczonych społecznie ról.

Zgodnie z przepisami art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Uchwałą Rady Gminy w Dwikozach, na terenie Gminy Dwikozy funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w Rodzinie. Zespół ten realizuje działania określone w Gminnym Programie Przeciwdziałanie Przemocy w Rodzinie, zmierzające do rozwiązania problemów, zapobiegania powstawania nowych, monitoruje poziom tego zjawiska, prowadzi procedurę Niebieskiej Karty i organizuje posiedzenia grup roboczych.

Do pracy z poszczególnymi rodzinami i osobami, w stosunku do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą, lub zachodzi obawa, że stosują przemoc - Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupy robocze, które realizują indywidualne plany pracy, w odniesieniu do każdej z rodzin.

Zespół interdyscyplinarny w swojej pracy stosuje Procedurę Niebieskiej Karty. Jest to ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Członkowie zespołu interdyscyplinarnego diagnozują sytuację i udzielają pomocy ofiarom. W sytuacji nadużywania alkoholu, kierują sprawcę do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Tabela 45. Realizacja procedury Niebieskiej Karty

Rok	2011	2012	2013	2014
Liczba założonych Niebieskich Kart w tym przez:	4	7	6	12
Pomoc Społeczną	0	0	3	1
Komisariat Policji	3	5	2	11
Oświatę	1	2	1	0
Służbę zdrowia	0	0	0	0
KRPA	0	0	0	0

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Dwikozach.

Od momentu powstania Zespołu Interdyscyplinarnego w 2011 roku rośnie liczba założonych „Niebieskich Kart”. W pierwszym roku swojego funkcjonowania sporządzono jedynie cztery wnioski, by w 2014 roku liczba wpływających „Niebieskich Kart” wzrosła do 12. Fakt ten

oznacza, iż pracownicy socjalni znają swoją gminę i wiedzą, w których rodzinach występuje ten problem. W 2014 roku zakończono 8 procedur Niebieskiej Karty.

Przemoc w rodzinie bardzo często bywa powiązana bezpośrednio z uzależnieniem od alkoholu. W funkcjonującym w Dwikozach Punkcie Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Członków Ich Rodzin udzielane były porady zarówno dla ofiar przemocy jak i pomoc terapeutyczna dla sprawców. W 2014 roku w Punkcie udzielono 30 porad uzależnionym sprawcom przemocy oraz 2 ofiarom.

Analiza SWOT

Jedną z podstawowych metod analizy strategicznej jest analiza SWOT, która polega na ustaleniu silnych i słabych stron zasobów własnych gminy oraz szans i zagrożeń związanych z jej otoczeniem.

W dniu 18 grudnia 2015 roku, w Ośrodku Pomocy Społecznej w Dwikozach odbyło się międzyinstytucjonalne spotkanie warsztatowe, na którym przedstawiciele m.in. Urzędu Gminy, Rady Gminy, Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnego Ośrodka Kultury, Gminnej Biblioteki Publicznej, Gminnego Zespołu Oświaty oraz Komisariatu Policji pracowali nad analizą SWOT obszaru pomocy społecznej gminy. Po wskazaniu mocnych i słabych stron, oraz szans i zagrożeń, uczestnicy warsztatu dokonali oceny poszczególnych czynników, posługując się skalą pięciostopniową, gdzie 1 oznaczało bardzo niską ocenę problemu, a 5 ocenę bardzo wysoką. Zastosowanie analizy uwzględniającej ocenę poszczególnych czynników pozwala uniknąć przewartościowania lub niedowartościowania ocenianych aspektów. Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie informacji o potencjale polityki społecznej gminy oraz o dostrzeganym barierach. Zwraca jednocześnie uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia.

MOCNE STRONY	OCENA
Dostęp do opieki zdrowotnej na terenie Gminy	4.5
Pielęgniarka środowiskowa w każdej placówce oświatowej	3.7
Gabinety stomatologiczne	3.5
Komisariat policji obsługujący 3 gminy	3.9
Spadek przestępczości	4.1
Łatwy dostęp do bibliotek (5 placówek bibliotecznych)	4.3
Wiejski Dom Kultury w Garbowie + 4 WDK w remizach strażackich + 11 świetlic wiejskich	3.1
Bogaty kalendarz imprez kulturalnych i sportowych	3.3
Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 (żłobek na 19 miejsc)	4.3
Rozbudowana sieć placówek oświatowych	4.1
Potencjał turystyczno-rekreacyjnej gminy (położenie, warunki krajobrazowe, zabytki, baza noclegowa)	4.5
Gleby I klasy – potencjał rolniczy	4.7
Dwa duże zakłady pracy (TB Fruit, ZPOW Dwikozy)	4.1
Dobra współpraca międzyinstytucjonalna (urząd-jednostki organizacyjne - policja)	3.9
Dostęp do placówek świadczących usługi na rzecz osób niepełnosprawnych	3.8
Wykwalifikowana kadra instytucji publicznych	4.1
Sprawnie działający Zespół Interdyscyplinarny	3.6

SŁABE STRONY	OCENA
Brak form spędzania wolnego czasu przez seniorów	3.7
Brak placówek wsparcia dla ofiar oraz sprawców przemocy	3.8
Brak ośrodków wsparcia dla osób starszych	4.0
Brak noclegowni dla osób bezdomnych	3.3
Niewystarczająca ilość środków finansowych na zadania własne OPS	3.7
Brak świetlic środowiskowych	3.3
Niewystarczające wyposażenie placówek oświatowych oraz jednostek organizacyjnych gminy	3.7
Bariery architektoniczne	4.0
Niewystarczająca ilość mieszkań socjalnych i komunalnych	4.4
Stan budynków użyteczności publicznej wymagający poprawy	3.6
Poprawa infrastruktury oraz obiektów sportowych	3.7
Niska integracja mieszkańców gminy	4.3
„szara strefa”	3.7
Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej stanowią duży odsetek wszystkich klientów OPS	3.5

ZAGROŻENIA	OCENA
Wyludnienie gminy	4.5
Starzejące się społeczeństwo	4.4
Niespójny system prawny	3.9
Częste zmiany przepisów	3.8
Zagrożenia naturalne (np. powódź)	4.3
Nieefektywny system pomocy społecznej	3.9
Kryzys funkcji rodziny i jej roli w życiu społecznym, zatracenie rodzinnych wartości	3.7
Trudna sytuacja gospodarcza, wpływająca na kwestie związane z bezrobociem i ubóstwem w rodzinie	4.0
Zjawisko „euro sieroctwa”	3.5
Choroby cywilizacyjne, przejmowanie złych nawyków przez młodzież	4.0
Niskie świadczenia emerytalno-rentowe	4.5
Brak terenów inwestycyjnych skutkujący ograniczeniem możliwości tworzenia nowych miejsc pracy	4.2

SZANSE	OCENA
Korzystne położenia geograficzne oraz walory naturalne	4.7
Urodzajne gleby jako szansa na rozwój rolnictwa	4.8
Perspektywa finansowa 2014-2020	4.0
Możliwość podjęcia legalnej pracy w innych krajach UE	3.7
Aktywność władz województwa świętokrzyskiego mająca na celu rozwój regionu	3.8
Rozwój infrastruktury ekonomii społecznej, co przyczynia się do spadku bezrobocia	3.9
Zainteresowanie turystyką i agroturystyką	4.1

Z powyższej analizy SWOT można wyciągnąć następujące wnioski:

- Duży potencjał turystyczno-przyrodniczy gminy, wynikający między innymi z jej rolniczego charakteru,
- Zagrożenie powodziowe wynikające z położenia gminy. W przypadku klęski żywiołowej potrzeba olbrzymich nakładów finansowych, aby zapewnić pomoc wszystkim potrzebującym,
- Łatwy dostęp do księgozbiorów biblioteki na terenie gminy,
- Wykwalifikowana kadra instytucji publicznych,
- Spadek przestępczości na terenie gminy,
- Niewystarczająca ilość mieszkań socjalnych i komunalnych,

- Niska integracja mieszkańców gminy, połączona z nie do końca wykorzystanym potencjałem organizowanych imprez,
- Tendencje demograficzne (wyludnianie gminy oraz proces starzenia się społeczeństwa) w przyszłości mogą stanowić duży problem natury ekonomicznej,
- Niskie kwoty wypłacane w ramach świadczeń emerytalno-rentownych przyczyniają się do ubożenia społeczeństwa.

Wypracowana analiza SWOT stanowiła wyjściowy materiał badawczy pod dalszą część prac Zespołu Roboczego.

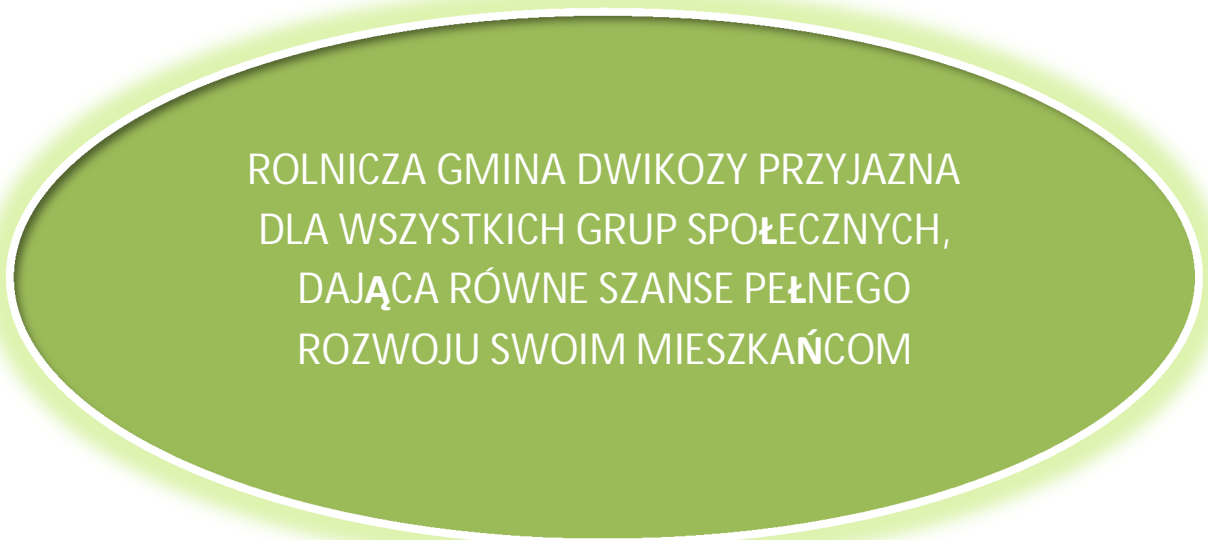
IV. Część programowa

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

Misja Gminy

Misja jest opisem przyszłego wizerunku społecznego Gminy, jaki powinien być osiągnięty w następstwie wdrażanej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Stanowi pewien efekt docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota samorządowa, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych przewag i szans pojawiających się w otoczeniu gospodarczym i społecznym gminy.

Misja gminy będzie kontynuacją misji wykreowanej w poprzedniej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dwikozy, czyli:

ROLNICZA GMINA DWIKOZY PRZYJAZNA
DLA WSZYSTKICH GRUP SPOŁECZNYCH,
DAJĄCA RÓWNE SZANSE PEŁNEGO
ROZWOJU SWOIM MIESZKAŃCOM

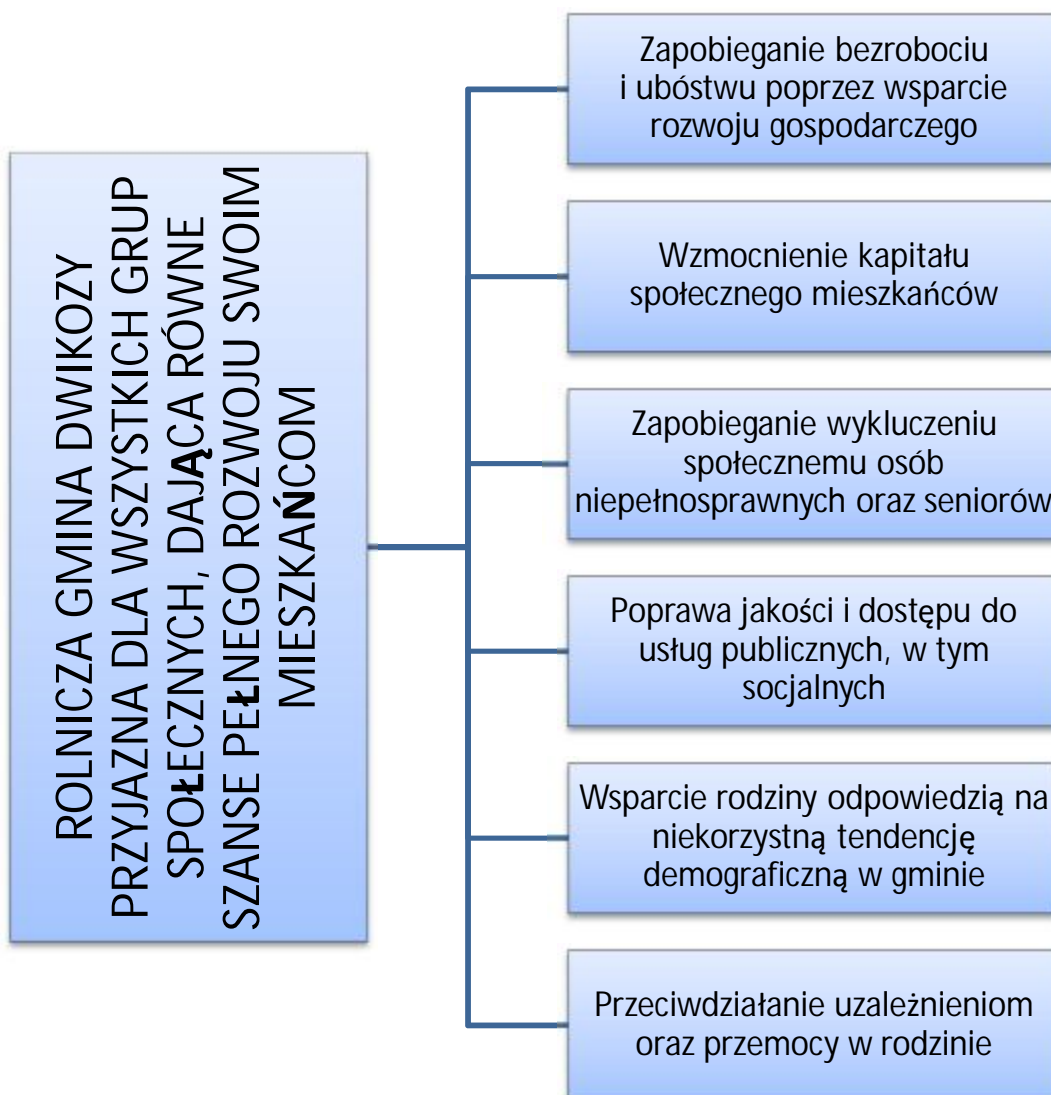
Powyższe hasło jest wyrazem potrzeby wypracowania wspólnej wizji wszystkich instytucji działających na terenie gminy. Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją

przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

Cele strategiczne i operacyjne

Poniższy schemat przedstawia misję oraz cele strategiczne wyznaczające kierunki działań Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Dwikozy na lata 2016-2022. Cele te, wraz z celami operacyjnymi, ukierunkowują działania, które należy podjąć w celu zrealizowania zapisów misji gminy.

Rysunek 3. Schemat celów strategicznych dla Gminy Dwikozy

Źródło. Opracowanie własne

Aby zrealizować Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych nie wystarczą same cele strategiczne. Niezbędne jest ich doprecyzowanie, poprzez przypisanie celów operacyjnych oraz kierunków działań, które zostaną określone wskaźnikami, podmiotami odpowiedzialnymi za ich realizację oraz ramami czasowymi działania.

W ramach prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Dwikozy na lata 2016-2022 zostało przygotowanych 6 celów strategicznych odpowiadających obszarom zarówno deficytowym w zakresie polityki społecznej realizowanej na terenie Gminy Dwikozy. Do tych celów strategicznych zostało przypisanych 16 celów operacyjnych. Realizacja celów operacyjnych będzie możliwa dzięki wskazanym w Strategii 62 działaniom.

Kierunki działań

Dla dalszego usystematyzowania prac nad dokumentem strategicznym do każdego celu operacyjnego przygotowano propozycje działań, wraz ze wskazaniem realizatorów, jego ram czasowych oraz wskaźnika opisującego jego realizację.

Objaśnienie skrótów realizatorów działań użytych w poniższej macierzy działań:

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej w Dwikozach

UG – Gmina Dwikozy/Urząd Gminy w Dwikozach

GOK – Gminny Ośrodek Kultury w Dwikozach

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna

Szkoły – placówki oświatowe z terenu Gminy Dwikozy

NGO – organizacje pozarządowe

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Sandomierzu

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

OZ – Ośrodek Zdrowia w Dwikozach

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sandomierzu

SP – Starostwo Powiatowe w Sandomierzu

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

KP – Komisariat Policji w Dwikozach

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Zapobieganie bezrobociu i ubóstwu poprzez wsparcie rozwoju gospodarczego			
1.1. Wykorzystanie potencjału rolniczego i turystycznego gminy			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.1.1. Promocja ekologii i rolnictwa ekologicznego	UG, NGO	2016-2022	Liczba działań
1.1.2. Podejmowanie działań skierowanych do osób zatrudnionych w rolnictwie celem ich przebranżowienia oraz podniesienia kwalifikacji zawodowych	PUP, OPS	2016-2022	Liczba rolników objętych wsparciem
1.1.3. Podejmowanie działań mających na celu poprawę współpracy rolników indywidualnych oraz przedsiębiorców	UG	2016-2022	Liczba działań
1.1.4. Promocja aktywnego trybu życia poprzez wykorzystanie walorów turystycznych	UG, GOK, NGO, Szkoły	2016-2022	Liczba działań

1. Zapobieganie bezrobociu i ubóstwu poprzez wsparcie rozwoju gospodarczego			
1.2. Ograniczenie zjawiska bezrobocia poprzez wsparcie osób i rodzin dotkniętych problemem			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.2.1. Szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych służące przekwalifikowaniu zawodowemu i nabyciu nowych umiejętności zawodowych	PUP, OPS	2016-2022	Liczba kursów, szkoleń Liczba uczestników
1.2.2. Staże jako szansa na zdobycie doświadczenia zawodowego	PUP	2016-2022	Liczba stażystów
1.2.3. Aktywizacja osób biernych zawodowo, bezrobotnych	PUP, OPS, NGO	2016-2022	Liczba osób

1. Zapobieganie bezrobociu i ubóstwu poprzez wsparcie rozwoju gospodarczego			
1.3. Promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.3.1. Promocja aktywności na rynku pracy	PUP, OPS, NGO, UG	2016-2022	Liczba działań
1.3.2. Szkolenia z zakresu prowadzenie działalności gospodarczej	PUP, OPS, NGO, UG	2016-2022	Liczba uczestników
1.3.3. Promocja prywatnych inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki w gminie	UG, NGO	2016-2022	Liczba działań

1. Zapobieganie bezrobociu i ubóstwu poprzez wsparcie rozwoju gospodarczego			
1.4. Wsparcie rodzin zagrożonych oraz żyjących w ubóstwie			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.4.1. Realizacja programów i inicjatyw w zakresie dożywiania	UG, OPS	2016-2022	Liczba wydanych posiłków
1.4.2. Monitoring problemu ubóstwa na terenie Gminy Dwikozy	OPS, UG	2016-2022	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności ogółem
1.4.3. Akcje społeczne jako wsparcie pomocą materialną rodzin najuboższych	NGO, UG, OPS, Szkoły, GOK, GBP	2016-2022	Liczba rodzin

2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców			
2.1. Wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
2.1.1. Wsparcie finansowe i pozafinansowe dla organizacji pozarządowych	UG, SP	2016-2022	Liczba wspartych organizacji
2.1.2. Wzmocnienie współpracy w sferze rozwiązywania problemów społecznych organizacji pozarządowych i samorządu na terenie gminy	OPS, NGO	2016-2022	Liczba działań
2.1.3. Szkolenia w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania	UG, NGO	2016-2022	Liczba szkoleń

2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców			
2.2. Rozwój sektora ekonomii społecznej			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
2.2.1. Promocja dobrych praktyk podejmowanych w zakresie ekonomii społecznej	UG, NGO, OPS	2016-2022	Liczba nowopowstałych podmiotów ekonomii społecznej
2.2.2. Promocja przedsiębiorczości społecznej wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	UG, NGO, OPS, PUP	2016-2022	Liczba działań

2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców

2.3. Wspólna integracja mieszkańców podstawą kapitału społecznego gminy

Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
2.3.1. Organizacja spotkań integracyjnych i okolicznościowych dla wszystkich grup wiekowych	UG, NGO, OPS, GOK, GBP, Szkoły	2016-2022	Liczba działań
2.3.2. Promocja dobrych praktyk w zakresie pomocy sąsiedzkiej	NGO, UG	2016-2022	Liczba działań
2.3.3. Organizacja czasu wolnego dla mieszkańców gminy, w szczególności dla seniorów oraz dzieci i młodzieży	UG, OPS, NGO, Szkoły, GOK, GBP	2016-2022	Liczba działań
2.3.4. Promocja wolontariatu wśród młodzieży i osób starszych	UG, OPS, NGO, Szkoły, GOK, GBP	2016-2022	Liczba wolontariuszy

3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych oraz seniorów

3.1. Aktywizacja osób niepełnosprawnych

Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
3.1.1. Zwiększenie dostępności oferty usług medycznych, rehabilitacyjnych dla osób niesamodzielnych	OZ, UG, NGO	2016-2022	Liczba dostępnych ofert
3.1.2. Wsparcie rozwoju usług opiekuńczo – pielęgnacyjnych dla osób niepełnosprawnych	OPS	2016-2022	Liczba osób
3.1.3. Wsparcie rozwoju wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych.	NGO, UG, OPS, Szkoły, GOK, GBP	2016-2022	Liczba wolontariuszy
3.1.4. Wzrost świadomości społeczeństwa na problemy osób niepełnosprawnych (zwiększenie udziału w życiu społecznym)	NGO, UG, OPS, Szkoły, GOK, GBP	2016-2022	Liczba działań
3.1.5. Współpraca z samorządem powiatu w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych	OPS, PUP, SP, UG, PCPR, NGO	2016-2022	Liczba działań

3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych oraz seniorów				
3.2. Poprawa warunków bytowych osób starszych				
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik	
3.2.1. Zapewnienie podstawowych potrzeb materialno-bytowych	OPS	2016-2022	Liczba przyznanych świadczeń	
3.2.2. Wsparcie rozwoju usług opiekuńczo – pielęgnacyjnych dla osób starszych	OPS	2016-2022	Liczba osób objętych wsparciem	
3.2.3. Wspieranie programów edukacyjno – warsztatowych służących aktywizacji osób starszych	OPS, NGO	2016-2022	Liczba programów	
3.2.4. Promocja aktywności społecznej wśród seniorów	NGO, OPS, OZ	2016-2022	Liczba działań promocyjnych	

4. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym socjalnych				
4.1. Rozwój osobisty poprzez uczestnictwo w szkoleniach, warsztatach oraz aktywność w środowisku lokalnym				
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik	
4.1.1. Podnoszenie kompetencji i poprawa wizerunku pracownika socjalnego	OPS	2016-2022	Liczba osobodni szkoleniowych	
4.1.2. Wzmocnienie kwalifikacji kadry pracowniczej Urzędu Gminy oraz jego jednostek organizacyjnych	UG, OPS, GOK, GBP, Szkoły	2016-2022	Liczba osobodni szkoleniowych	
4.1.3. Wzrost standardu pracy z uczniem poprzez podnoszenie kwalifikacji nauczycieli	Szkoły	2016-2022	Liczba osobodni szkoleniowych	

4. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym socjalnych			
4.2. Tworzenie warunków do komfortowej obsługi klienta, w tym osób niepełnosprawnych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
4.2.1. Niwelowanie barier technicznych oraz architektonicznych	PCPR, OPS	2016-2022	Liczba zrealizowanych wniosków
4.2.2. Rozbudowa oraz modernizacja instytucji działających na terenie gminy	UG, OPS, Szkoły, GBP, GOK	2016-2022	Poniesione nakłady finansowe
4.2.3. Adaptacja pomieszczeń w instytucjach publicznych dla potrzeb osób niepełnosprawnych	UG, OPS, Szkoły, GBP, GOK	2016-2022	Poniesione nakłady finansowe

5. Wsparcie rodziny odpowiedzią na niekorzystną tendencję demograficzną w gminie			
5.1. Zapewnienie podstawowych potrzeb materialno-bytowych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
5.1.1. Wsparcie finansowe rodzin	OPS	2016-2022	Liczba rodzin objętych wsparciem
5.1.2. Promowanie Karty Dużej Rodziny	UG, OPS	2016-2022	Liczba wydanych Kart
5.1.3. Zapewnienie ciepłych posiłków dzieciom z rodzin najuboższych	UG, OPS	2016-2022	Liczba wydanych posiłków
5.1.4. Zapewnienie kompleksowej opieki dzieciom w wieku od 3 do 6 lat	UG, NGO	2016-2022	Liczba dzieci objętych opieką

5. Wsparcie rodziny odpowiedzialną na niekorzystną tendencję demograficzną w gminie

5.2. Wsparcie rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
5.2.1. Zapewnienie asystenta rodziny	OPS, UG	2016-2022	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta Liczba asystentów rodziny
5.2.2. Zapewnienie opieki pedagogiczno-psychologicznej	OPS	2016-2022	Liczba porad
5.2.3. Świadczenie profesjonalnej pracy socjalnej	OPS	2016-2022	liczba osób, którym została udzielona pomoc w formie pracy socjalnej
5.2.4. Wspieranie rodzin w środowisku lokalnym oraz udzielanie im pomocy w przezwyciężeniu problemów opiekuńczo- wychowawczych z dziećmi oraz materialnych	OPS	2016-2022	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta Liczba przyznanych świadczeń

5. Wsparcie rodziny odpowiedzialną na niekorzystną tendencję demograficzną w gminie

5.3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży

Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
5.3.1. Zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych	Szkoły, UG, NGO	2016-2022	Liczba godzin zajęć
5.3.2. Przyznawanie stypendiów socjalnych	OPS, UG	2016-2022	Liczba świadczeń
5.3.3. Udzielanie pomocy w nauce	Szkoły, NGO	2016-2022	Liczba działań
5.3.4. Organizacja zajęć dodatkowych, w tym językowych oraz rozwijających zainteresowania	Szkoły, GOK, GBP, NGO	2016-2022	Liczba godzin zajęć

6. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie			
6.1. Zapobieganie i rozwiązywanie problemów uzależnień			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
6.1.1. Monitorowanie sieci punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim	GKRPA	2016-2022	Liczba kontroli
6.1.2. Działania promujące zdrowy i aktywny tryb życia	UG, NGO	2016-2022	Liczba broszur informacyjnych Liczba akcji promujących
6.1.3. Efektywna profilaktyka w celu przeciwdziałania uzależnieniom	UG, OPS, NGO, Szkoły, OZ	2016-2022	Liczba działań
6.1.4. Kampania skierowana do dzieci i młodzieży informująca o zagrożeniach związanych z korzystaniem z Internetu	UG, OPS, NGO, Szkoły, OZ	2016-2022	Liczba działań
6.1.5. Dalsze zapewnienie pomocy terapeutycznej osobom uzależnionym	UG	2016-2022	Liczba porad Liczba osób, którym udzielono wsparcia
6.1.6. Świadczenie pomocy finansowej lub rzeczowej na rzecz dzieci z rodzin z problemem uzależnienia	OPS	2016-2022	Liczba przyznanych świadczeń
6.1.7. Badanie nt. uzależnień wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenu gminy	OPS, Szkoły	2016, 2018, 2020, 2022	Liczba przygotowanych raportów z badań

6. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie			
6.2. Przeciwdziałania zjawisku przemocy oraz ochrona osób, które jej doświadczyły			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
6.2.1. Zapewnienie profesjonalnej pomocy terapeutycznej dla osób dotkniętych problemem przemocy i dla osób podejrzanych o stosowanie przemocy	UG, OPS, NGO	2016-2022	Liczba osób objętych wsparciem
6.2.2. Realizacja działań edukacyjnych, profilaktycznych i prewencyjnych, zmierzających do ograniczenia zagrożenia przemocą w rodzinie	UG, OPS, KP, GKRPA, ZI, Szkoły, OZ, NGO	2016-2022	Liczba działań
6.2.3. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	OPS, UG	2016-2022	Liczba opracowanych Programów
6.2.4. Opracowywanie i aktualizowanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie	OPS	2016, 2019, 2022	Liczba opracowań
6.2.5. Organizowanie profesjonalnych szkoleń związanych z przeciwdziałaniem przemocy	UG, OPS	2016-2022	Liczba szkoleń Liczba uczestników
6.2.6. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania wszechstronnego wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	OPS, ZI, GKRPA, Szkoły, NGO	2016-2022	Liczba akcji informacyjnych

Źródła finansowania

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie oraz pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zadań. Źródłem finansowania zadań wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Dwikozy na lata 2016 – 2022 będą środki finansowe z budżetu gminy, przekazane gminie z budżetu państwa, środki funduszy krajowych, projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej, środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej, środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe, jak również środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji zadań strategii.

Koordynator

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Dwikozy na lata 2016 – 2022 jest Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Dwikozach.

Monitoring

Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wymaga kooperacji różnych podmiotów. Jej efektywność zależy w głównej mierze od:

- Wójta Gminy Dwikozy;
- Rady Gminy;
- Ośrodka Pomocy Społecznej;
- Zespołu ds. Wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Monitorowaniem oraz wdrażaniem Strategii zajmować się będzie Zespół, powołany zarządzeniem Wójta, w którego skład wejdą m.in. przedstawiciele podmiotów wskazanych jako realizatorzy oraz partnerzy.

Proces monitorowania Strategii, którego celem jest regularna ocena przyjętych założeń i realizowanych działań, prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- przygotowanie i przedkładanie raportów z przebiegu realizacji zadań i działań,
- ocenę osiągniętych rezultatów,
- ocenę aktualności strategii.

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu będą coroczne raporty, przedkładane Wójtowi Gminy Dwikozy do końca marca roku kolejnego. Wyniki raportów będą stanowiły podstawę do ewentualnych prac aktualizacyjnych.

Spis wykresów i rysunków

Wykres 1. Udział populacji gmin w populacji powiatu sandomierskiego	18
Wykres 2. Ludność Gminy Dwikozy w latach 2010-2014	18
Wykres 3. Przyrost naturalny w latach 2010-2014	20
Wykres 4. Saldo migracji w Gminie Dwikozy w latach 2010-2014	20
Wykres 5. Migracje w podziale na płeć w latach 2010-2014.....	21
Wykres 6. Piramida wieku GUS.....	22
Wykres 7. Ludność Gminy Dwikozy wg ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2014	23
Wykres 8. Wskaźnik obciążenia demograficznego Gminy Dwikozy na tle powiatu i województwa	24
Wykres 9. Liczba małżeństw na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014	25
Wykres 10. Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca w porównaniu z powiatem, województwem oraz krajem.....	26
Wykres 11. Wydatki na oświatę i wychowanie w Gminie Dwikozy w latach 2010-2014	28
Wykres 12. Liczba uczniów szkół podstawowych w latach 2010-2014.....	32
Wykres 13. Średnie wyniki sprawdzianu po VI klasie w 2015 r w gminie, powiecie, województwie oraz kraju.....	33
Wykres 14. Liczba uczniów szkół gimnazjalnych w Gminie Dwikozy w latach 2010-2014	34
Wykres 15. Wyniki procentowe w 2015 roku na tle powiatu, województwa oraz kraju	35
Wykres 16. Ludność na aptekę ogólnodostępną w gminie, powiecie oraz województwie	38
Wykres 17. Liczba woluminów w zasobie Gminnej Biblioteki Publicznej	40
Wykres 18. Ludność przypadająca na 1 placówkę biblioteczną	41
Wykres 19. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Dwikozy.....	43
Wykres 20. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisana do Rejestru REGON	45
Wykres 21. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności.....	45
Wykres 22. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	46
Wykres 23. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	48
Wykres 24. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarki narodowej na terenie Gminy Dwikozy w latach 2010-2014	48
Wykres 25. Podmioty gospodarki narodowej wg wielkości zatrudnienia.....	49
Wykres 7. Struktura wolnych miejsc pracy w woj. świętokrzyskim według zawodów, w pierwszych trzech kwartałach 2015 roku.....	50
Wykres 27. Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia przez OPS w Dwikozach w latach 2012-2014	53
Wykres 28. Osoby którym przyznano świadczenia o charakterze pieniężnym i niepieniężnym	55
Wykres 29. Główne powody przyznania pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Dwikozach w latach 2012-2014	55
Wykres 30. Zasiłki pielęgnacyjne w 2014 roku	60

Wykres 31. Stowarzyszenia i organizacje społeczne w Gminie Dwikozy w latach 2010-2014	63
Wykres 32 . Stopa bezrobocia w powiecie sandomierskim oraz województwie świętokrzyskim (kwartalnie od stycznia 2010 r. do września 2015 r.).....	66
Wykres 33. Osoby bezrobotne w Gminie Dwikozy w ujęciu kwartalnym w latach 2010-2015	67
Wykres 34. Bezrobocie na terenie Gminy Dwikozy w podziale na płeć.....	68
Wykres 35. Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród wszystkich bezrobotnych	69
Wykres 36. Ludność Gminy Dwikozy w wieku poprodukcyjnym w podziale na płeć	71
Wykres 37. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2014 r. wg grup społeczno-ekonomicznych (w % osób w gospodarstwach domowych)	75
Wykres 38. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim.....	83
Wykres 39. Wyjazdy do działań ratowniczych w latach 2010-2014	84
Rysunek 1. Umiejscowienie Gminy Dwikozy na tle powiatu, województwa oraz kraju	16
Rysunek 2. Zasięg ubóstwa skrajnego wg województw (w % osób w gospodarstwach domowych)	74
Rysunek 3. Schemat celów strategicznych dla Gminy Dwikozy.....	96

Spis tabel

Tabela 1. Liczba gospodarstw rolnych na terenie Gminy Dwikozy w latach 2010-2014	17
Tabela 2. Ludność Gminy Dwikozy w podziale na płeć	19
Tabela 3. Ludność Gminy Dwikozy wg sołectw.....	19
Tabela 4. Kierunki migracji w Gminie Dwikozy w latach 2010-2014.....	21
Tabela 5. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu sandomierskiego	22
Tabela 6. Wypłacone dodatki mieszkaniowe w latach 2012-2014	27
Tabela 7. Placówki oświatowe funkcjonujące na terenie Gminy Dwikozy.....	29
Tabela 8. Współczynnik skolaryzacji brutto (w %)	30
Tabela 9. Charakterystyka przedszkoli na terenie Gminy Dwikozy w latach 2010-2014.....	31
Tabela 10. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w szkołach podstawowych w Gminie Dwikozy w 2015 roku	32
Tabela 11. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku.....	35
Tabela 12. Liczba pacjentów przyjętych w ciągu roku	37
Tabela 13. Szczepienia ochronne w latach 2010-2014	37
Tabela 14. Liczba obsługiwanych osób w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej.....	38
Tabela 15. Korzystający z bibliotek w latach 2009-2014.....	41

Tabela 16. Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców	43
Tabela 17. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w Gminie Dwikozy na tle powiatu, województwa oraz kraju	44
Tabela 18. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007	47
Tabela 19. Kadra Ośrodka Pomocy Społecznej w Dwikozach.....	53
Tabela 20. Liczba osób, którym przyznano świadczenie	54
Tabela 21. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	54
Tabela 22. Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych w latach 2012-2014	57
Tabela 23. Dodatki do zasiłków rodzinnych w latach 2012-2014	57
Tabela 24. Świadczenia pielęgnacyjne w latach 2012-2014.....	58
Tabela 25. Specjalny zasiłek opiekuńczy w latach 2012-2014	59
Tabela 26. Zasiłki pielęgnacyjne w latach 2012-2014	60
Tabela 27. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2012-2014	62
Tabela 28. Stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne w latach 2012-2014	62
Tabela 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	63
Tabela 30. Frekwencja w wyborach i referendach ogólnopolskich w latach 2010-2015	64
Tabela 31. Liczba rodzin, którym OPS w Dwikozach udzielił wsparcia z powodu bezrobocia	69
Tabela 32. Liczba osób skierowanych do domu pomocy społecznej w latach 2010-2014	72
Tabela 33. Zasiłek pielęgnacyjny dla osób, które ukończyły 75 lat	72
Tabela 34. Liczba rodzin którym przyznano wsparcie z powodu ubóstwa w latach 2011-2014	75
Tabela 35. Szacowana skala alkoholizmu na terenie Gminy Dwikozy	77
Tabela 36. Porady udzielone w ramach Punktu Pomocy dla Osób Uzależnionych od Alkoholizmu i Członków Ich Rodzin w Dwikozach.....	78
Tabela 37. Liczba osób korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezdomności	79
Tabela 38. Rodziny korzystające z wsparcia pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby.....	81
Tabela 39. Liczba osób, którym przyznano pomoc w formie zasiłku stałego w latach 2011-2014	81
Tabela 40. Zasiłki pielęgnacyjne w latach 2012-2014	82
Tabela 41. Postępowania karne wszczęte przez Komisariat Policji w Dwikozach	85
Tabela 42. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa.....	86
Tabela 43. Liczba rodzin którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.....	87
Tabela 44. Rodziny objęte pracą asystenta rodziny	88
Tabela 45. Realizacja procedury Niebieskiej Karty.....	90